

AO. Br. 0006. 8.2021

Projekt

**UCHWAŁA Nr / /2021
RADY POWIATU WIERUSZOWSKIEGO
z dnia 2021r.**

**w sprawie przyjęcia kierunków działania Zarządu Powiatu Wieruszowskiego na lata
2021-2027**

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920.) uchwała się, co następuje:

§1. Ustala się kierunki działania Zarządu Powiatu Wieruszowskiego - Strategię Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021-2027 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wieruszowskiego.

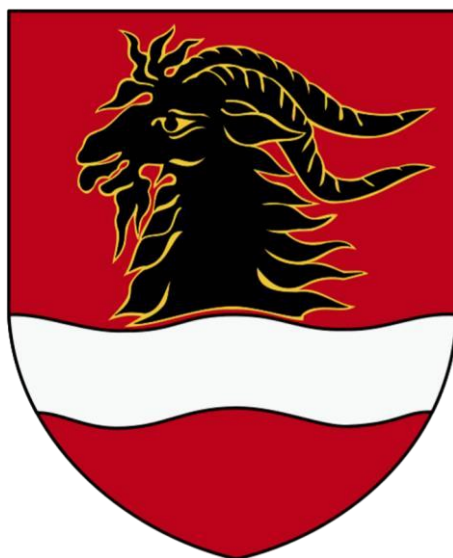
§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie
do Uchwały Nr2021 Rady Powiatu Wieruszowskiego
z dnia
w sprawie przyjęcia kierunków działania Zarządu Powiatu Wieruszowskiego na lata
2021-2027

Kierunki działania Zarządu Powiatu Wieruszowskiego - Strategia Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 stanowi istotny dokument planowania rozwoju lokalnego, określający kluczowe kierunki rozwoju powiatu. Strategia wskazuje wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania. Dokument zawiera syntetyczną diagnozę powiatu w zakresie sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz analizę strategiczną sił i słabości. Jest jednym z podstawowych instrumentów zarządzania i stanowi podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe długookresowej polityki rozwoju powiatu. Opracowanie kierunków działania pozwala określić najbardziej efektywne działania gwarantujące skuteczny rozwój całego obszaru, co bezpośrednio wpływa na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości oraz powstanie nowych inicjatyw społecznych. Wpływają one również na budowę wizerunku jednostki, tworząc jej wizytówkę, która jest swoistym źródłem informacji dla grona podmiotów gospodarczych, inwestorów i mieszkańców. Kierunki działania tworzą platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych, w szczególności samorządu, przedsiębiorców, organizacji społecznych i oczywiście mieszkańców powiatu.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

*Lu
Kanel.*

STRATEGIA
ROZWOJU POWIATU
WIERUSZOWSKIEGO
na lata 2021 – 2027

Skład zespołu opracowującego strategię

Strategię rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 opracował zespół, w skład którego weszli:

Przewodniczący zespołu:

Stefan Pietras – Wicestarosta Wieruszowski

Przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Wieruszowie:

Mirosław Urbaś – Naczelnik Wydziału Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych

Robert Rozmarynowski – Z-ca Naczelnika Wydziału Architektury, Budownictwa i Środowiska

Karolina Kaźmierczak – Z-ca Naczelnika Wydziału Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych

Łukasz Zawada – Inspektor Wydziału Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki

Nieruchomościami

Przedstawiciele jednostek organizacyjnych Powiatu Wieruszowskiego:

Elżbieta Ochocka – Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie

Małgorzata Nikodem – Dyrektor Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. S. Staszica w Wieruszowie

Andrzej Drzazga – Dyrektor Powiatowego Zarządu Dróg w Wieruszowie

Włodzimierz Matyja – Dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Wieruszowie

Zespół opracowujący strategię rozwoju został powołany Uchwałą nr 154/2020 Zarządu Powiatu Wieruszowskiego z dnia 12 lutego 2020r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021-2027.

Prace nad strategią prowadzono w okresie od lutego do grudnia 2020 r. Opracowanie strategii miało charakter regularnych spotkań konsultacyjnych prowadzonych przez członków zespołu, przy współpracy z merytorycznymi pracownikami Starostwa Powiatowego oraz jednostek organizacyjnych powiatu.

Skutki zaistniałej w 2020 roku pandemia COVID-19 nie są możliwe do uwzględnienia na etapie opracowania strategii. W zależności od rozwoju sytuacji związanej z rozprzestrzenianiem się wirusa i wprowadzonymi w związku z tym ograniczeniami, zarówno w życiu społecznym jak i gospodarczym, będą się kształtowały: zakres i efekty realizacji strategii.

Zależności te będą wymagały bieżącej analizy sytuacji społecznej i gospodarczej oraz stosownej reakcji by zapewnić realizację przyjętych zamierzeń lub wprowadzić odpowiednie korekty zapewniające rozwój Powiatu.

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
1.1. Przesłanki opracowania strategii i struktura dokumentu.....	5
1.2. Idea strategii	5
2. Diagnoza rozwoju.....	6
2.1. Środowisko przyrodnicze i powiązania funkcjonalno- przestrzenne.....	6
2.1.1. Infrastruktura i powiązania transportowe	6
2.1.2. Infrastruktura elektroenergetyczna	14
2.1.3. Zasoby naturalne	14
2.1.4. Walory przyrodnicze i ochrona środowiska.....	16
2.1.5. Gospodarka wodna.....	18
2.1.6. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	21
2.1.7. Gospodarka odpadami i zanieczyszczenie środowiska.....	22
2.1.8. Problemy i wyzwania rozwoju w odniesieniu do powiązań funkcjonalno- przestrzennych i ochrony środowiska – wskazania do analizy strategicznej SWOT.....	25
2.2. Społeczeństwo i jakość życia	26
2.2.1. Kapitał ludzki.....	26
2.2.2. Kapitał społeczny.....	32
2.2.3. Jakość życia.....	34
2.2.4. Problemy i wyzwania rozwoju w odniesieniu do kwestii społecznych i poprawy jakości życia – wskazania do analizy strategicznej SWOT.....	42
2.3. Gospodarka i rynek pracy.....	42
2.3.1. Poziom rozwoju gospodarczego i zamożności mieszkańców.....	42
2.3.2. Struktura sektorowa gospodarki i kierunki specjalizacji gospodarczej	47
2.3.3. Rynek pracy w Powiecie Wieruszowskim.....	55
2.3.4. Potencjał turystyczny Powiatu Wieruszowskiego w kontekście możliwej specjalizacji gospodarczej.....	56
2.3.5. Problemy i wyzwania rozwoju w kwestiach gospodarczych i rynku pracy – wskazania do analizy strategicznej SWOT.....	61
2.4. Analiza finansowa Powiatu wieruszowskiego	62
2.4.1. Dochody ogółem.....	62
2.4.2. Struktura dochodów, autonomia finansowa.....	66
2.4.3. Wykorzystanie środków unijnych.....	68
2.4.4. Poziom zadłużenia	68

2.4.5. Problemy i wyzwania rozwoju w kwestiach finansowych - wskazania do analizy strategicznej SWOT	69
3. Jakościowa analiza strategiczna uwarunkowań rozwoju	70
3.1. Analiza zasobów w układzie klasycznym(SWOT)	70
4. Misja i wizja rozwoju	80
5. Cele strategiczne rozwoju	82
5.1. Struktura celów rozwoju Powiatu Wieruszowskiego.....	82
5.2. Charakterystyka celów rozwoju Powiatu Wieruszowskiego	84
Cel strategiczny I: Środowisko przyrodnicze, powiązania funkcjonalno-przestrzenne i ochrona środowiska.....	84
Cel strategiczny II: Społeczeństwo i jakość życia.....	87
Cel strategiczny III: Gospodarka i rynek pracy wraz z potencjałem turystycznym	91
Cel strategiczny IV: Podnoszenie sprawności instytucjonalnej zarządzania w JST	96
6. Projekty zintegrowane służące realizacji strategii	97
6.1. Istota i charakter projektów zintegrowanych	97
6.2. Lista projektów zintegrowanych	97
7. System wdrażania i monitorowania strategii rozwoju.....	98
8. Źródła i instrumenty finansowania realizacji strategii.....	103

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki opracowania strategii i struktura dokumentu

Strategię Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021-2027 opracowano ze względu na zakończenie obowiązywania poprzedniego dokumentu funkcjonującego w okresie minionych siedmiu lat („Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2014-2020”).

Opracowana strategia stanowić będzie podstawę opracowywania szczegółowych projektów rozwojowych powiatu, będących podstawą do aplikowania i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na ich realizację. Sprzyjać będzie uzyskiwaniu maksymalnych efektów w relacji do wydatkowanych środków finansowych. Będzie również narzędziem umożliwiającym współpracę przy realizacji działań prorozwojowych we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

Strategia jest dokumentem składającym się z ośmiu rozdziałów. Strategię rozpoczyna wprowadzenie (rozdział 1) opisujące przesłanki opracowania strategii oraz wskazujące jej główną ideę. Rozdział drugi zawiera diagnozę uwarunkowań rozwojowych zidentyfikowanych na obszarze powiatu wykonaną w odniesieniu do istotnych aspektów procesu jego rozwoju. Diagnoza jest jednocześnie podstawą wykonanej analizy strategicznej uwarunkowań rozwoju (analiza SWOT) stanowiącej rozdział 3 dokumentu. W rozdziale czwartym przedstawiono silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które pozwoliły opracować wizję i misję rozwoju powiatu. Rozdział 5 zawiera cele strategiczne polityki rozwoju. W rozdziale 6 określono katalog projektów zintegrowanych, istotnych dla rozwoju powiatu, stworzony na bazie opisanych wcześniej celów strategicznych. W części końcowej dokumentu opisano charakterystykę systemu monitorowania strategii rozwoju (rozdział 7). W rozdziale ósmym opisano źródła i instrumenty finansowania realizacji strategii.

1.2. Idea strategii

Współczesna polityka rozwoju oznacza zapewnienie przez systemy społeczno-gospodarcze zdolności do trwałego, długookresowego podtrzymywania procesów rozwojowych z jednoczesnym zapewnieniem równowagi ze środowiskiem przyrodniczym. Bariera trwałego rozwoju w zgodzie ze środowiskiem jest przede wszystkim zróżnicowana aktywność społeczna i ekonomiczna, dostępność zasobów naturalnych czy też alokacja kapitału. Istotą polityki spójności jest zapewnienie trwałego i zrównoważonego ze środowiskiem przyrodniczym rozwoju całego państwa.

W odniesieniu do polityki spójności na obszarze Unii Europejskiej mówić możemy o działaniach zmierzających do niwelowania dysproporcji w rozwoju poszczególnych krajów oraz regionów zarówno wewnątrz jak i ponad krajowych. Polityka spójności realizowana w latach 2014-2020 zwracała szczególną uwagę na zależności pomiędzy efektywnością gospodarczą i usługową, rozwojem kapitału ludzkiego, jakością zagospodarowania przestrzennego oraz stanem środowiska naturalnego, które tworzyły podwaliny kapitału terytorialnego. Dzięki stworzonej spójności terytorialnej oraz znaczącemu wykorzystaniu wewnętrznych potencjałów jednostek terytorialnych udało się stworzyć model polityki spójności mający cechy polityki rozwojowej. Poprzednia strategia rozwoju powiatu, oparta na osiąganiu spójności społecznej poprzez spójność terytorialną, alokację środków finansowych w powiązaniu z działaniami środowiskowymi oraz prospołecznymi rozpoczęła proces efektywnego wykorzystania kapitału terytorialnego w wymagających tego obszarach funkcjonalnych. Celem zasadniczym zarówno poprzedniej jak i nowej strategii winno być, zgodnie z założeniami polityki regionalnej UE, wyrównywanie różnic, a więc realizacja lokalnej spójności terytorialnej.

Strategia jako dokument budujący fundament spójności terytorialnej powiatu i gmin tworzących powiat jest w dalszym ciągu narzędziem osiągnięcia celu rozwoju. Określono szczegółowo cztery zasadnicze cele strategiczne, których realizacja powinna przybliżyć powiat do realizacji polityki spójności, zarówno w aspekcie gospodarczym, społecznym, środowiskowym oraz funkcjonalno-organizacyjnym. Strategia może być również dokumentem pomocnym do opracowania i realizacji zarówno projektów terytorialnych jak i strategii lokalnych.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe elementy strategia winna sprzyjać dalszej integracji gmin, społeczności i podmiotów gospodarczych oraz zmniejszaniu się skali polaryzacji w zakresie ich rozwoju, a równocześnie efektywniej integrować powiat z centrum regionu łódzkiego. Wiodącymi kryteriami wsparcia finansowego będzie promowanie projektów horyzontalnie dających gwarancję realizacji wskazanych w strategii celów strategicznych. Jednym z równie istotnych założeń strategii musi być również troska o stan środowiska przyrodniczego i działania w zakresie jego ochrony i poprawy.

2. Diagnoza rozwoju

2.1. Środowisko przyrodnicze i powiązania funkcjonalno-przestrzenne

2.1.1. Infrastruktura i powiązania transportowe

Powiat wieruszowski o powierzchni 576 km² położony jest w regionie centralnym Polski, w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, w podregionie sieradzkim. Zachodnie i południowe granice powiatu oraz część jego granicy północnej stanowią jednocześnie granicę województwa łódzkiego. Sąsiadujące z powiatem wieruszowskim sześć powiatów przynależy administracyjnie do trzech województw. Powiat sieradzki i wieluński do województwa łódzkiego, powiat kluczborski i oleski do województwa opolskiego, powiat kępiński i ostrzeszowski do wielkopolskiego.

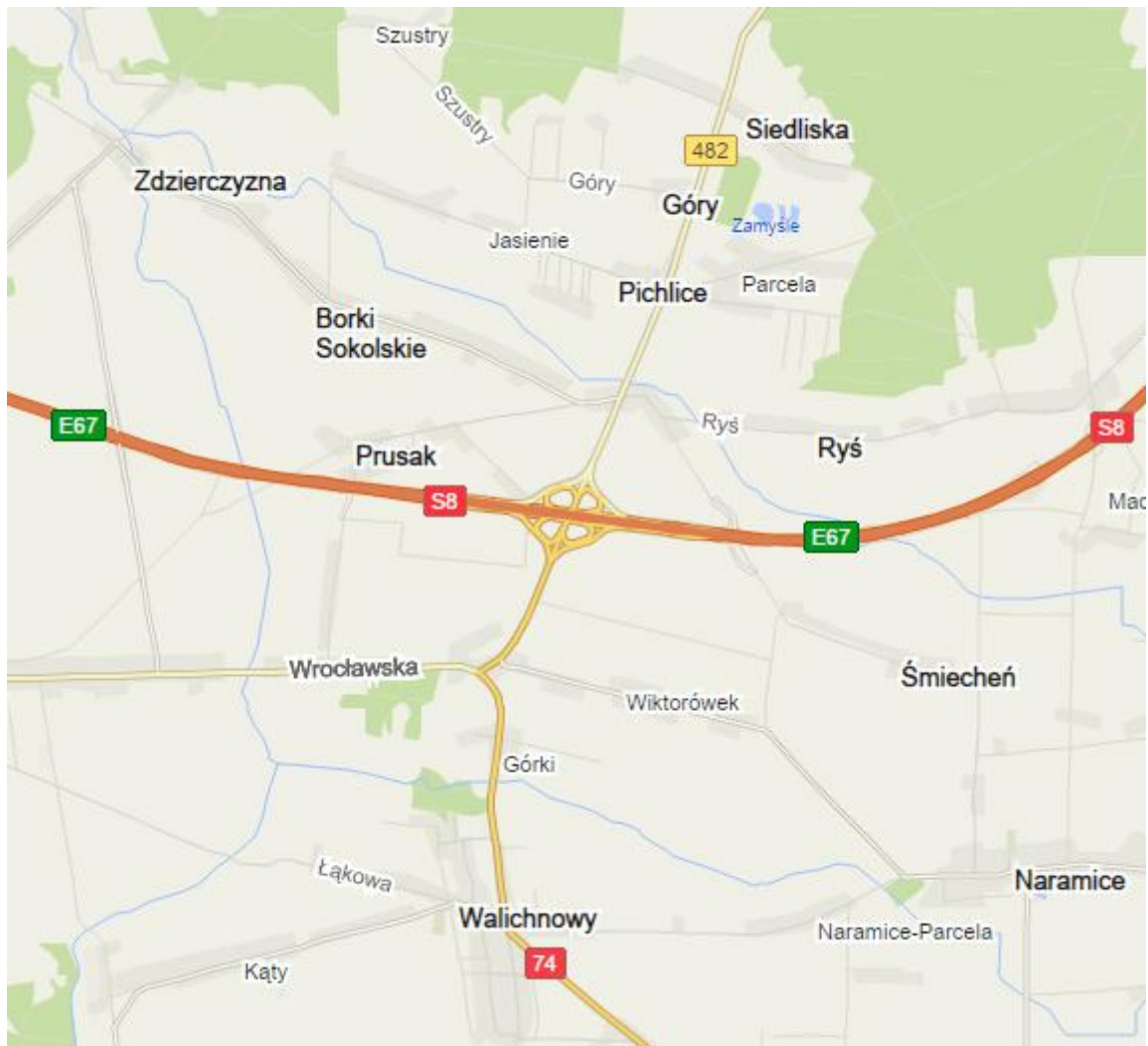
Układ ten znacząco warunkuje związki funkcjonalne powiatu z otoczeniem, a w płaszczyźnie regionalnej jego przygraniczne położenie należy uznać za mocną stronę.

Rys. 2.1 Położenie Powiatu Wieruszowskiego w regionie łódzkim.
Źródło: bing.com/images 2020r.

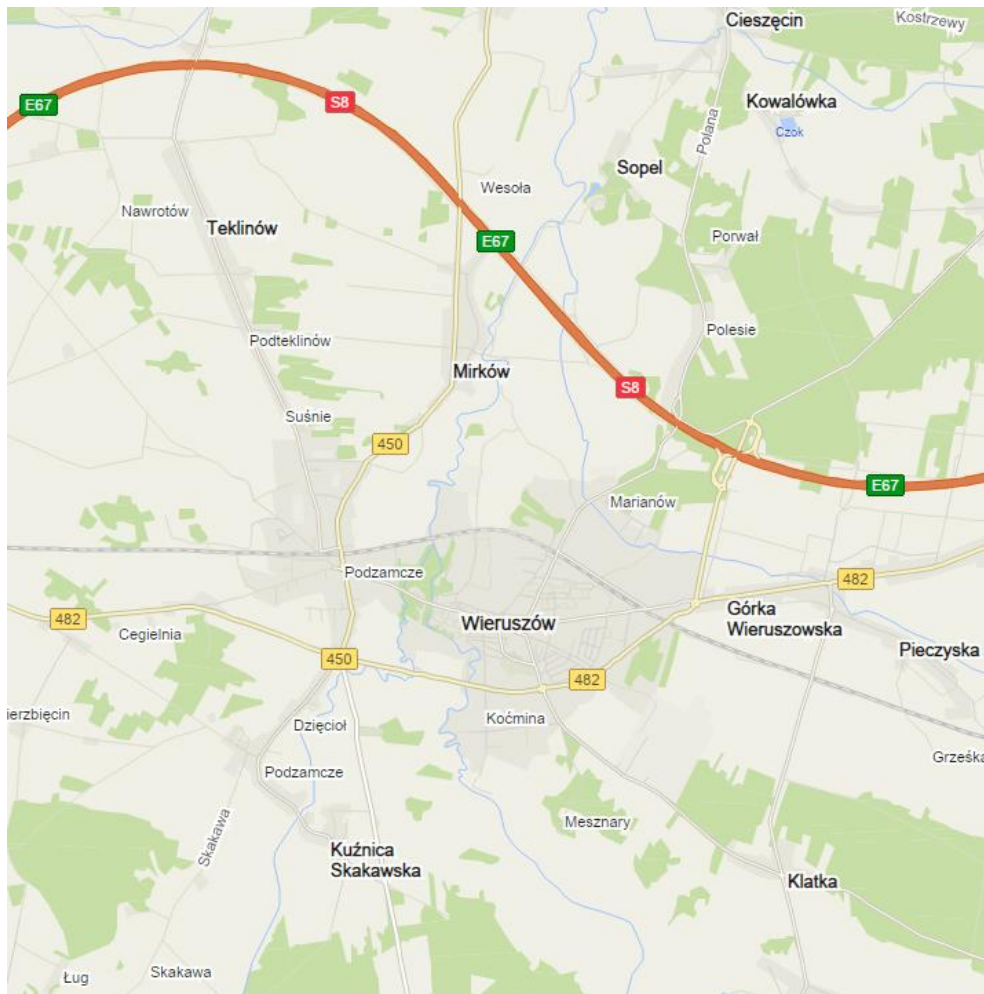
Dostępność komunikacyjna zarówno do regionu łódzkiego, wielkopolskiego, opolskiego jak i dolnośląskiego jest dobra, a warunki komunikacyjne i drogowe w tym kontekście należy ocenić jako bardzo korzystne.

W powiecie wieruszowskim krzyżują się ważne szlaki drogowe o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Przez powiat przebiega droga ekspresowa S8: Kudowa Zdrój – Wrocław – Warszawa – Białystok - Budzisko, będąca częścią drogi międzynarodowej E-67 biegnącej ze stolicy Czech przez Warszawę, Litwę, Łotwę, Estonię do stolicy Finlandii Helsinek oraz droga wojewódzka nr 482 Bralin – Łódź. Skrzyżowanie tych dróg znajduje się w miejscowości Walichnowy (gmina Sokolniki).

Rys. 2.2 Węzeł komunikacyjny drogi S8/DK482.
Źródło: Mapy Google 2020r.

Drugim ważnym węzłem drogowym jest Wieruszów, w którym droga nr 482 krzyżuje się z drogą wojewódzką nr 450 z Kalisza do Opatowa, gdzie w miejscowości Opatów łączy się z drogą krajową nr 11, biegnącą z Bytomia do Kołobrzegu przez Poznań. Do drogi krajowej nr 11 prowadzi jednocześnie opisana powyżej droga wojewódzka nr 482.

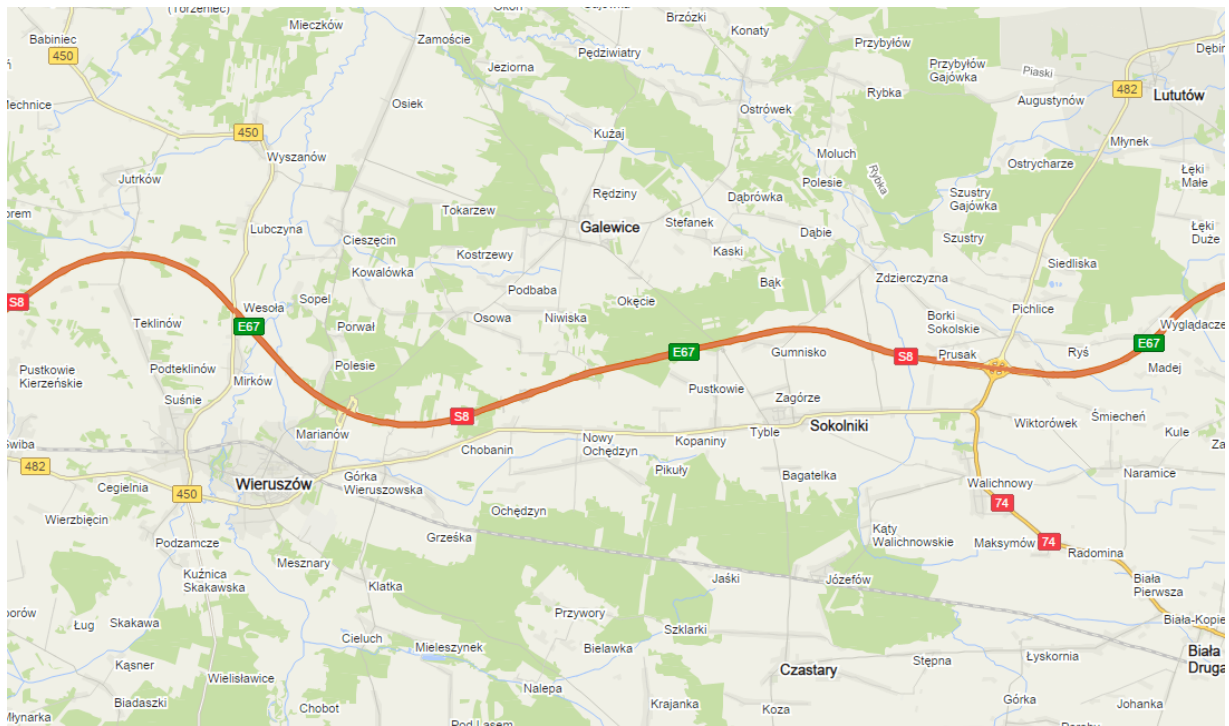

Rys. 2.3 Węzeł komunikacyjny drogi S8/DK450/DK482.
 Źródło: Mapy Google 2020r

Powiat położony jest pomiędzy pięcioma dużymi miastami: Łodzią, Wrocławiem, Poznaniem, Opolem i Częstochową. Najlepszą ocenę dostępności z terenu powiatu ma Wrocław i Łódź. W perspektywie także Poznań i Katowice wraz z oddaniem do użytku kolejnych odcinków drogi ekspresowej S11.

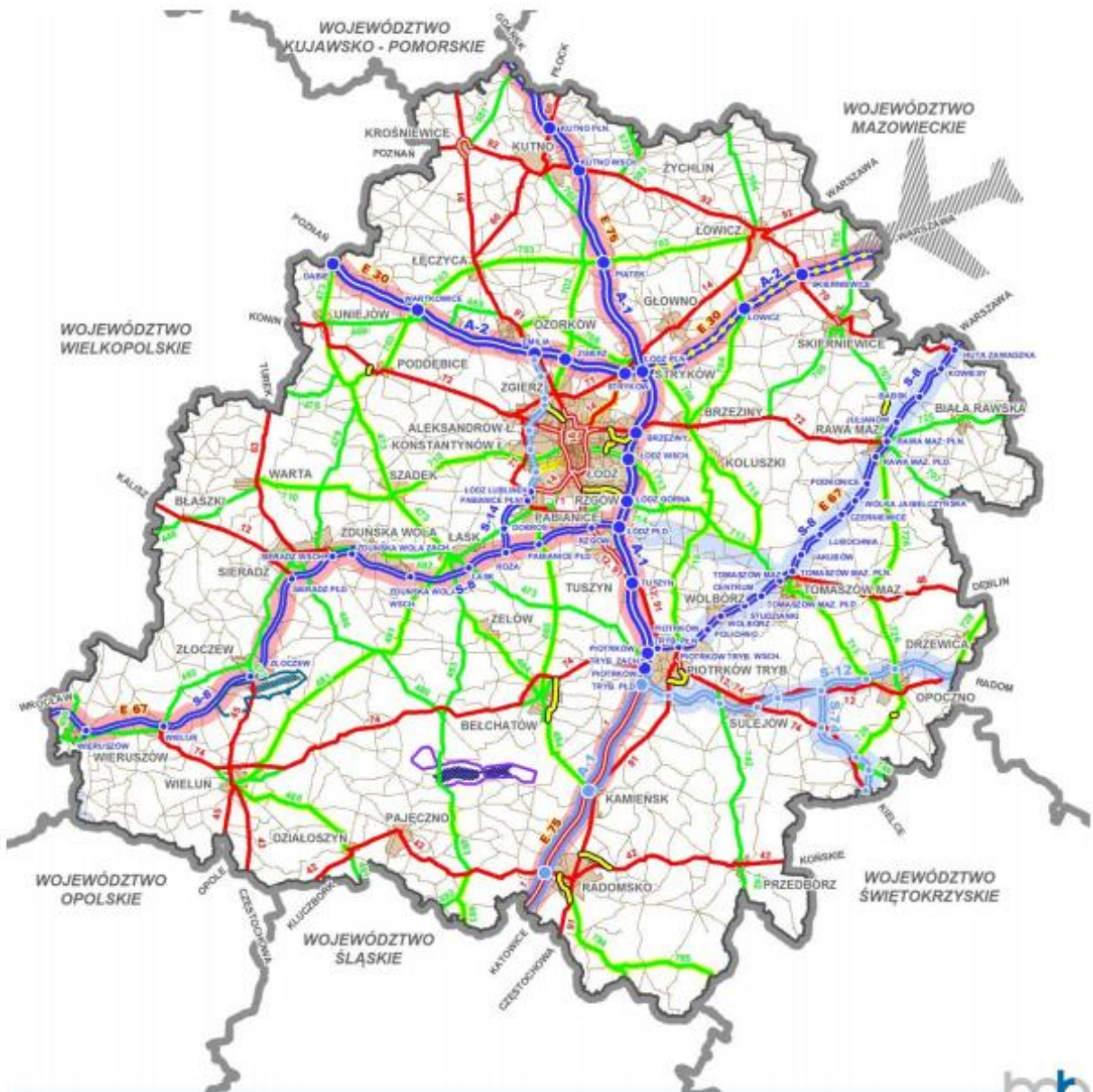
Powiat Wieruszowski znajduje się w połowie drogi pomiędzy Łodzią i Wrocławiem. Komunikacja w tych kierunkach odbywa się obecnie drogą ekspresową S8. Odcinek z Wieruszowa do Wrocławia o długości 96 km pokonuje się w czasie ok. 1h 10min, z Wieruszowa do Łodzi odcinek o długości 128 km w czasie 1h 21min, z Wieruszowa do Poznania o długości 185 km w czasie 2h 35min, z Wieruszowa do Opola o długości 89,3 km w czasie 1h 30min, z Wieruszowa do Częstochowy o długości 100 km w czasie 1h 39min.¹

¹ Według najszybszej trasy na podstawie Mapy Google 2020, stan na 22.06.2020r.

Rys. 2.4 Układ komunikacyjny głównych dróg w Powiecie Wieruszowskim.
Źródło: Mapy Google 2020r.

Dostępność do najbliższych położonych węzłów transportu lotniczego w Łodzi i Wrocławiu jest bardzo dobra dzięki istniejącej drodze ekspresowej S8. Czas przejazdu na lotnisko w Łodzi lub Wrocławiu zawiera się w przedziale 1h – 1h 30min. Fakt ten wpływa decydująco na wzmocnienie związków funkcjonalnych o charakterze międzyregionalnym i międzynarodowym.

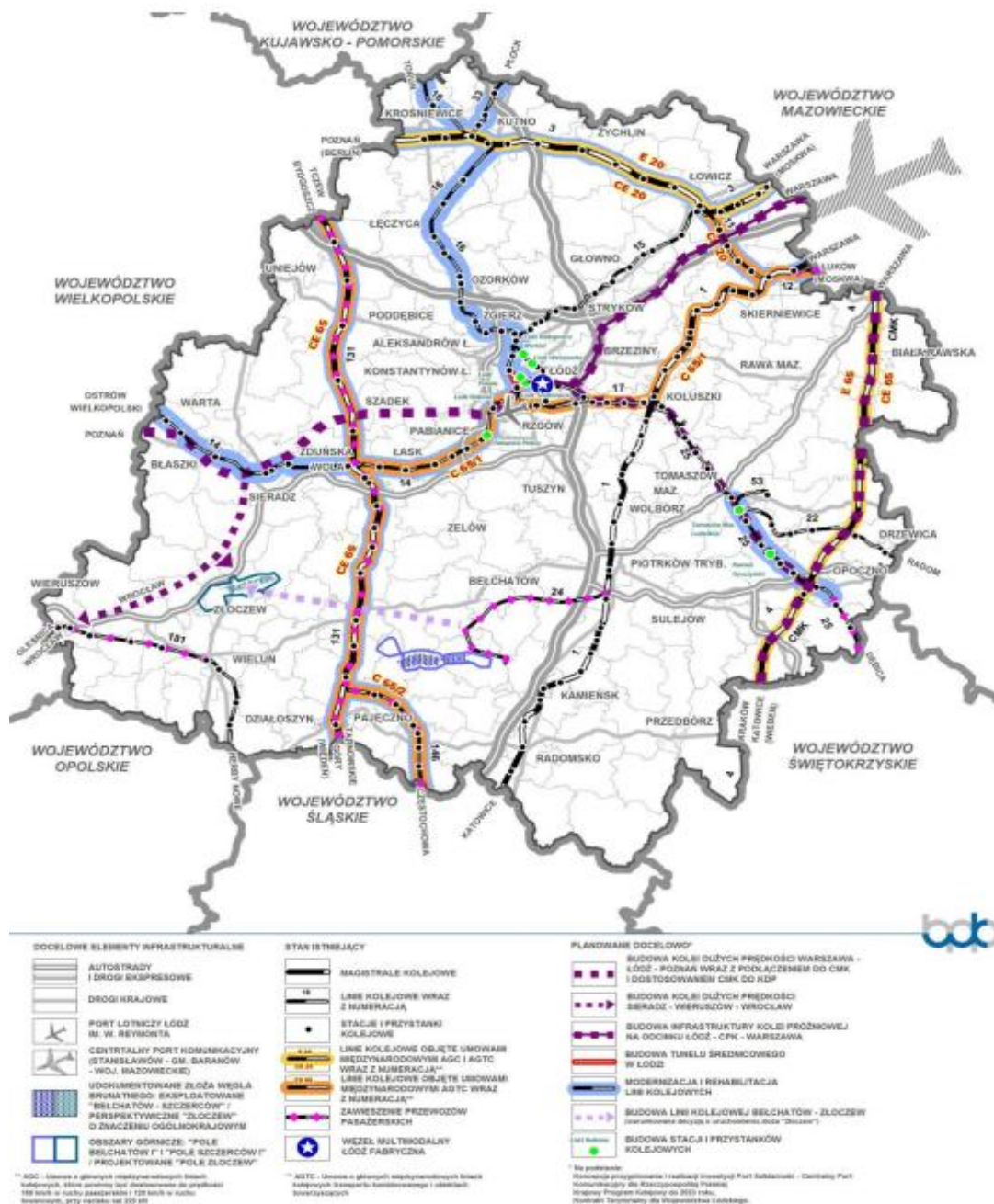

UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA WĘGLA BRUNATNEGO: EKSPLOATOWANE "BELCHATÓW - SZCZERCÓW" / PERSPEKTYWICZNE "ZŁOCZEW" O ZNACZENIU OGÓLNOKRAJOWYM	STAN ISTNIEJĄCY	PLANOWANE DOCELOWO*
<ul style="list-style-type: none"> Obszary górnicze: "pole Belchatów" / "pole Szczerców" / projektowane "pole Złoczew" 	<ul style="list-style-type: none"> Autostrazy z węzłami Drogi ekspresowe z węzłami i podłączeniami Drogi krajowe jedno i dwuleżniowe Drogi wojewódzkie jedno i dwuleżniowe Drogi powiatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Budowa autostrady Przebudowa autostrady (dobudowa 3 pasa ruchu) Budowa dróg ekspresowych z węzłami Rozbudowa, przebudowa i budowa dróg Centralny port komunikacyjny
<ul style="list-style-type: none"> SIĘĆ TEN - T BAZOWA (2038) KOMPLEKSOWA (2038) MIEDZYNARODOWY NUMER DROGI 		

* Na podstawie:
 Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidemisc - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej (Uchwała Nr 173/2017 RM z dnia 7 listopada 2017 r.), Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025), Kontrakt Terytorialny dla Województwa Łódzkiego, Wskazania Prognozy Finansowej Województwa Łódzkiego (zgodnie z uchwałą nr XLV/593/17 z dnia 19 grudnia 2017 r.).

Rys. 2.5 Dostępność transportowa powiatu wieruszowskiego w kontekście układu drogowego
 Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, 2030+, s. 59

Transport kolejowy pełni niewielką rolę w powiecie, zarówno z perspektywy komunikacji wewnętrznej, jak i dostępności zewnętrznej i powiązań funkcjonalnych. Dostępność zabezpiecza jedynie jednotorowa linia kolejowa nr 181 Kępno – Herby Nowe. Linia ta charakteryzuje się jednak niskimi parametrami technicznymi i ograniczonym zasięgiem oddziaływania. Ruch osobowy, jak i towarowy na tej trasie został poważnie ograniczony.

Rys. 2.6 Dostępność transportowa powiatu wieruszowskiego w kontekście układu kolejowego
 Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, 2030+, s. 64

Układ komunikacyjny w poszczególnych gminach powiatu bazuje na drogach powiatowych. Powiat Wieruszowski należy do powiatów o najgęstszej sieci dróg powiatowych w województwie. Na nich oparta jest sieć wewnętrznej komunikacji jak również dostępność ponadregionalnych ciągów komunikacyjnych. Stąd działania w zakresie budowy i utrzymania dróg powiatowych mają ważne znaczenie zarówno dla funkcjonowania gmin, jak i obszaru całego powiatu. Kształtujący się system dróg krajowych, w szczególności oddanie do użytku drogi S8 sprawiło, że część dróg powiatowych straciła swoje znaczenie jako drogi tranzytowe. Natomiast odnotować należy wzrost znaczenia dróg powiatowych będących łącznikami z węzłami drogi ekspresowej S8 (węzły Wieruszów i Wieluń). Większość tych dróg jest nieprzystosowana do aktualnie przenoszonych obciążeń i natężenia ruchu. Niedostatek dróg wojewódzkich jest słabością zarówno województwa łódzkiego, jak i powiatu wieruszowskiego. Znaczna część dróg w powiecie jest w złym stanie

technicznym. W tym przypadku niezbędna jest współpraca władz powiatu z poszczególnymi gminami oraz z powiatami sąsiadującymi.

W powiecie wierszowskim długość dróg znajdujących się w zarządzie gmin przeważa nad długością dróg będących w zarządzie powiatu. Jednak biorąc pod uwagę jedynie drogi o nawierzchni twardej, liczba ta kształtuje się w sposób następujący; 279,4 km – drogi publiczne powiatowe oraz 632,2 km drogi publiczne gminne.²

Tab. 2.7 Drogi publiczne gminne i powiatowe według typu nawierzchni w powiecie wierszowskim w latach 2014-2019

Drogi publiczne gminne w powiecie w km						
rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
o nawierzchni twardej	311,9	335,9	358,0	359,0	354,6	342,3
w tym o nawierzchni twardej ulepszonej	239,9	260,7	273,0	276,8	267,9	289,1
o nawierzchni gruntowej	393,6	371,0	343,8	346,7	327,2	289,9
Drogi publiczne powiatowe w km						
o nawierzchni twardej	263,2	253,9	256,0	256,0	256,0	256,0
w tym o nawierzchni twardej ulepszonej	251,2	241,9	244,0	244,0	244,0	244,0
o nawierzchni gruntowej	27,1	27,1	23,4	23,4	23,4	23,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Baza Danych Lokalnych, 2019 r. oraz informacji z PZD w Wieruszowie

Tab. 2.8 Wskaźniki – Drogi publiczne gminne i powiatowe według typu nawierzchni w powiecie wierszowskim w latach 2014-2019

Drogi publiczne gminne i powiatowe w km						
rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
o twardej nawierzchni na 100 km ²	99,6	102,2	106,4	106,6	105,8	103,7
o twardej nawierzchni; na 10 tys. ludności	136,3	139,8	155,4	145,5	144,6	142,1
o gruntowej nawierzchni na 100 km ²	72,9	69,0	63,6	64,1	60,7	54,3
o gruntowej nawierzchni; na 10 tys. ludności	99,7	94,3	86,9	87,6	83,1	74,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Główny Baza Danych Lokalnych, 2019 r.

Z uwagi na ukształtowany, wraz z powstaniem drogi ekspresowej S8, nowy układ komunikacyjny i zdecydowaną poprawę dostępności przestrzennej, tereny sąsiadujące z ciągami

² Dane Główny Urząd Statystyczny Baza Danych Lokalnych, 2019 r.

komunikacyjnymi zyskały na atrakcyjności inwestycyjnej, zarówno z perspektywy lokalizacji działalności gospodarczej, jak i rozwoju funkcji rezydencjonalnej. Sytuacja ta determinowana jest szczególnie korzystną relacją ceny gruntów i jakości otoczenia w powiecie do analogicznych czynników we Wrocławiu czy Łodzi, a jednocześnie stosunkowo niewielkim czasem dostępu do rynków pracy dużych miast. Nadal jednak duży odsetek tych terenów boryka się z problemami natury prawnej, infrastrukturalnej oraz brakiem wykorzystania skutecznych instrumentów planowania przestrzennego, dających możliwość w dłuższym okresie czasu podjęcia działań w zakresie pobudzenia mechanizmów rynkowych.

2.1.2. Infrastruktura elektroenergetyczna

Infrastruktura elektroenergetyczna istniejąca w powiecie wierszowskim słabo zabezpiecza istniejące i przyszłe potrzeby w tym zakresie. W pasie Wieluń-Wieruszów-Kępno przebiega linia energetyczna 110 kV. W niewielkiej odległości od granicy gminy Lututów poza północną granicą powiatu przebiega linia wysokiego napięcia 450 kV w powiecie sieradzkim i wieluńskim. Od strony południowej w sąsiednich powiatach województwa opolskiego linia 400 kV. W gminie Wieruszów zlokalizowane są dwie stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia oraz stacja elektroenergetyczna.

Energia odnawialna na terenie powiatu generowana jest w trzech małych elektrowniach wodnych zlokalizowanych na rzece Prośnie oraz w nieistotnej z punktu gospodarczego liczbie elektrowni wiatrowych.

Teren powiatu posiada umiarkowanie sprzyjające warunki dla pozyskiwania energii wiatrowej, tym bardziej że znajdują się tutaj siedliska ptaków. W powiecie dotychczas nie stwierdzono obecności wód geotermalnych, których wielkość złożeń i właściwości pozwoliłyby na opłacalne pozyskiwanie energii cieplnej. Warto także zauważyć, że pomimo sprzyjających właściwości gleb i dużego udziału produkcji rolnej nie rozwinęła się energetyka oparta na biomasie.

Rozwiązaniem, które w ostatnim czasie zyskuje na znaczeniu jest wykorzystanie systemów fotowoltaicznych, szczególnie w kontekście oświetlenia ulic i zasilania innych urządzeń infrastruktury punktowej, jak również zaopatrzenia w energię elektryczną gospodarstw domowych.

Na terenie powiatu nie ma zlokalizowanych radiolinii. Jest natomiast 11 stacji bazowych telefonii komórkowej (3 w Lututowie, 2 w Galewicach, 2 w Wieruszowie, 2 w Sokolnikach i Czastarach oraz 1 w gminie Łubnice).

2.1.3. Zasoby naturalne

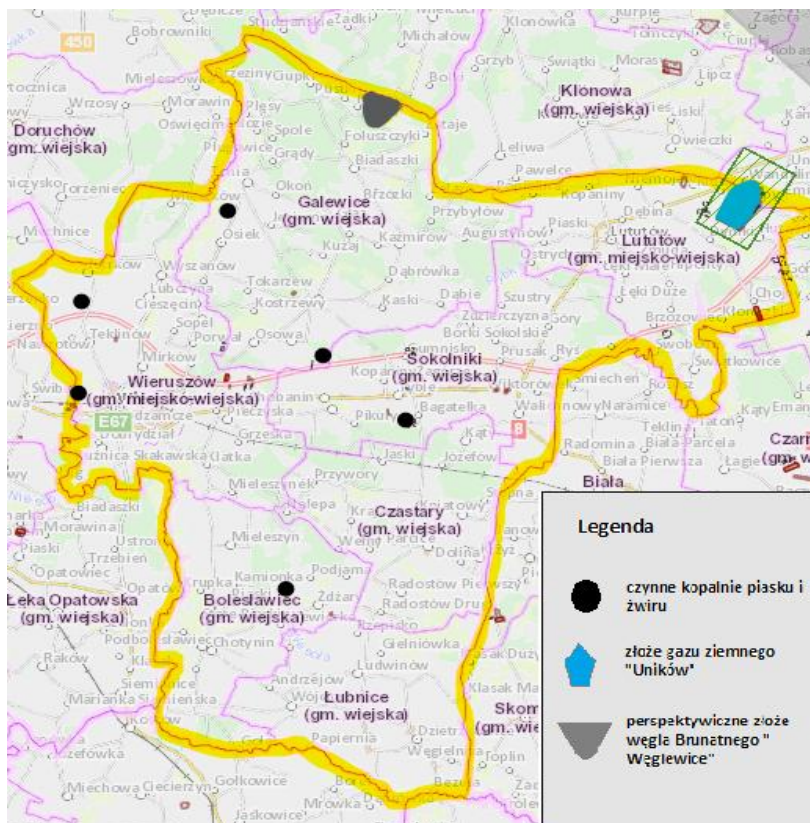
Powiat wierszowski według podziału fizycznogeograficznego leży w całości w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i podprowincji Niziny Środkowopolskich, w makroregionie Niziny Południowowielkopolskiej. Rzeźba powierzchni terenu jest wynikiem budowy geologicznej z okresu zlodowacenia Warty oraz późniejszych procesów erozyjno-akumulacyjnych ostatniego zlodowacenia i holocenu. Utwory jurajskie są przykryte serią osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Utwory trzeciorzędowe wykształcone są w postaci ilów pstrych i zailonych piasków. Utwory czwartorzędowe wykształcone są w postaci piasków, żwirów, pyłów, gliny i ilów. Z mezozoiku – głównie z kredy – pochodzą także piaski kwarcowe szklarskie i formierskie. Złoża surowców ilastych (gliny ceramiczne i ogniotrwałe) związane są z dolną jurą, zaś piaskowce pochodzą z jury i kredy.

Wykonane dotąd prace dokumentacyjne, rozpoznające jakość oraz zasoby surowców mineralnych terenu powiatu, wskazują na ich niewielkie znaczenie dla jego gospodarczego rozwoju. Udokumentowane na tym obszarze zasoby obejmują przede wszystkim kruszywa naturalne (piaski i żwiry), torf, niewielkie ilości surowców ceramicznych oraz węgiel brunatny i gaz ziemny.

Na terenie powiatu wierszowskiego najpowszechniej występują złoża kruszywa naturalnego piasku i żwiru. Obecnie czynnych jest 6 kopalń tego surowca, w tym 5 działa na podstawie koncesji udzielonej przez Starostę Wieruszowskiego, a jedna na podstawie koncesji udzielonej przez

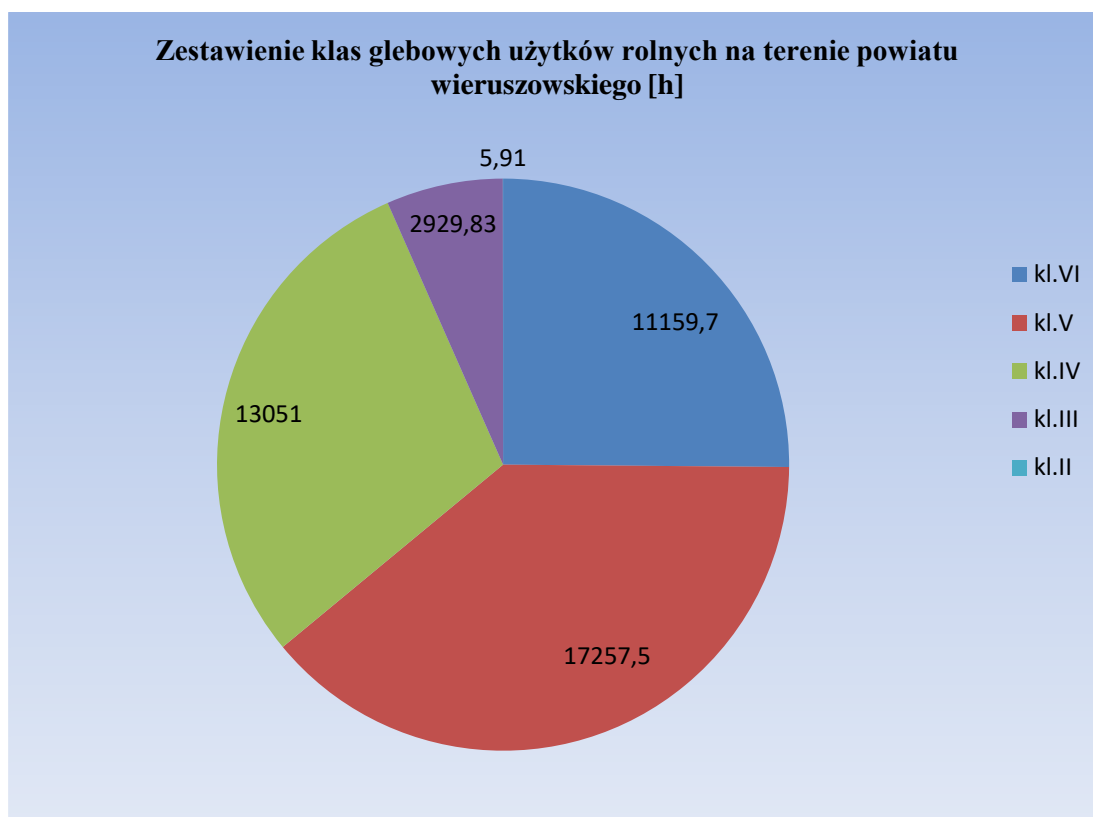
Marszałka Województwa Łódzkiego. Ich udokumentowane ilości kwalifikują je wyłącznie na potrzeby lokalne.

W powiecie zidentyfikowano niewielkie ilości surowców energetycznych gazu ziemnego oraz węgla brunatnego. Na terenie gminy Galewice rozpoznano wstępnie złożę węgla brunatnego „Węglewice” o szacunkowych zasobach geologicznych 49 983 tyś ton. Jednakże obecnie, głównie ze względów ekonomicznych, nie ma perspektyw na jego wydobycie. Gaz ziemny eksploatowany jest natomiast na terenie gminy Lututów ze złoża „Uników”, którego zasoby wynoszą 170 mln m³.

Rys. 2.9 Udokumentowane perspektywiczne i eksploatowane złoża naturalne na terenie powiatu wieruszowskiego [opracowanie własne na podstawie danych z PIG i posiadanych dokumentów].

Powiat Wieruszowski ma charakter rolniczy – ok. 70% ogólnej powierzchni zajmują użytki rolne. Na terenie powiatu, na tle kraju odnotowuje się stosunkowo małą liczbę gospodarstw wielkoobszarowych. Biorąc pod uwagę niewielkie uprzemysłowienie oraz rosnące zainteresowanie konsumentów zdrową żywnością, daje dobre perspektywy dla rozwoju gospodarstw ekologicznych. Na terenie powiatu przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne, w większości V i VI klasy bonitacyjnej. Gleby V klasy stanowią około 40% powierzchni użytków rolnych i występują powszechnie na obszarze każdej z gmin powiatu. Drugie miejsce pod względem zajmowanej powierzchni, około 31% powierzchni użytków rolnych, stanowią gleby IV klasy, a najłabsze gleby klasy VI stanowią 27% użytków rolnych powiatu i najliczniej występują na terenie gminy Galewice, na której obserwuje się największą lesistość - lasy zajmują aż 42% powierzchni gminy. Najniższy udział lasów w powierzchni, mają gminy Lututów i Łubnice. Lesistość powiatu wieruszowskiego wynosi ok. 26,40 % i jest nieco niższa od średniej krajowej. Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa stanowią w powiecie ok. 7,85 % powierzchni. Lasy uważać należy za ważny potencjał konkurencyjny powiatu wieruszowskiego, w szczególności jako walor turystyczny regionu.

Rys. 2.10 Zestawienie klas glebowych na terenie powiatu wierszowskiego (opracowanie własne na podstawie danych z GN)

2.1.4. Walory przyrodnicze i ochrona środowiska

Mocną stroną powiatu są jego elementy przyrodnicze ukształtowane obecnością rzeki Proсны. Rzeka ta jest jednym z głównych dopływów Warty. W połączeniu z bogatą kulturą ludową, historią oraz korzystnym położeniem powiat dysponuje znaczącym potencjałem turystycznym w skali makroregionalnej. Znaczący potencjał w tym zakresie stanowi turystyka weekendowa.

Odbiorcami produktu krajoznawczego i turystyczno-rekreacyjnego mogą być przede wszystkim mieszkańcy Łodzi, jak również mieszkańcy innych dużych miast w otoczeniu Wieruszowa (np. Wrocław). Dbając o zachowanie walorów przyrodniczych i ochronę środowiska, wyodrębniono i utworzono tutaj rezerваты przyrody, a także przygotowano szlaki turystyczne piesze, konne i rowerowe. Istnieje także możliwość wędkowania i uprawiania turystyki kajakowej na rzece Prośnie.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны z perspektywy turystyki jest najważniejszym zasobem regionu. Obecny kształt tego obszaru na terenie województwa łódzkiego został określony w Uchwale Nr XXX/398/16 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 29 listopada 2016 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego z 2016 r. poz. 5722). Obszar o całkowitej powierzchni 14 724 ha, położony jest na terenie gmin: Mokrsko, Skomlin - w powiecie wieluńskim, Bolesławiec, Galewice, Łubnice, Sokolniki, Wieruszów, miasto Wieruszów - w powiecie wierszowskim. Pozostała część tego obszaru znajduje się w sąsiednim województwie wielkopolskim. Obszar ten włączony jest do systemu ECONET, jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Rzeka Proсны na całej długości (217 km) wraz ze swą doliną ma szczególne znaczenie jako naturalny łącznik ekologiczny Wieloprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych. Na obszarze tym obowiązuje wzmożona ochrona środowiska.

W granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны został wyznaczony, decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się

na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowaną jako dokument nr C(2013) 7358)(2013/741/UE), w gminie Galewice Obszar Natura 2000, pod nazwą Torfowiska nad Prosną o powierzchni 95,55 ha. Zachodnią część obszaru stanowią łąki zalewowe. Najcenniejszy fragmenty znajdują się w południowo – wschodniej i wschodnie części obszaru, gdzie występuje siedlisko 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk oraz stanowiska lipiennika Loesela.

Wraz z opisanymi powyżej obszarami w powiecie wierszowskim istnieje bogactwo zbiorowisk roślinnych, występowanie udokumentowanych stanowisk roślin i zwierząt chronionych, licznych pomników przyrody, rezerwatów przyrody (rezerwat „Rys”, rezerwat „Długosz Królewski w Węglewicach”), zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, walorów historyczno-kulturowych, zabytków architektury i walorów turystyczno-krajobrazowych.

Rys. 2.11 O.Ch.K. Dolina Proсны, Torfowiska nad Prosną, rezerwat „Rys”, rezerwat „Długosz Królewski w Węglewicach. Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – Geoserwis 2020 r

Ochrona przyrody na obszarze powiatu wierszowskiego polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Dziko występujących, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk

zagrożonych wyginieciem, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni i zadrzewień³.

2.1.5. Gospodarka wodna

Powiat wierszowski leży w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty. Głównymi rzekami powiatu są: Prosna, Niesób, Struga Węglewska oraz rzeka Oleśnica, należące do zlewni rzeki Warty. Przez teren powiatu płynie również wiele mniejszych cieków odgrywających dużą rolę w kształtowaniu lokalnych stosunków wodnych. Należy do nich zaliczyć: strugi Brzeźnicę, Wesołą, Małgorzatkę, Kraszewicką, Zamość, Nalepę i Grądy, Kanał Dębicze oraz rzekę Rybkę. Dla powiatu charakterystyczny jest brak większych zbiorników retencyjnych, jezior i dużych kompleksów stawów.

Wody powierzchniowe podzielono na jednolite części wód, czyli jednorodne pod względem hydromorfologicznym i biologicznym oraz oddzielne i znaczące części wód, dla których prowadzone zostały zarówno analizy presji antropogenicznych, jak również opracowywane programy wodno – środowiskowe.

³ Program Ochrony Środowiska Powiatu Wierszowskiego 2011

Gmina	Powierzchnia JCWP w gminie [km ²]	Ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2016r. poz. 1967)	
		Jednolita Część Wód Powierzchniowych RZEKI	
		Nazwa JCWP	Europejski Kod JCWP
Bolesławiec	1,13	Pomianka	PLRW600016184189
	28,03	Wesoła	PLRW6000171841929
	10,90	Dopływ spod Brzezin	PLRW6000171841949
	24,31	Prosna od Wyderki do Brzeźnicy	PLRW600019184311
Czastary	3,36	Brzeźnica	PLRW600017184312
	10,98	Struga Węglewska	PLRW600017184329
	19,22	Pyszna do Dopływu z Gromadzic	PLRW6000171818893
	1,57	Wesoła	PLRW6000171841929
	27,47	Dopływ spod Brzezin	PLRW6000171841949
Galewice	16,41	Struga Zamość	PLRW600017184314
	24,26	Dopływ spod Dąbia	PLRW600017184318
	36,12	Struga Węglewska	PLRW600017184329
	24,45	Struga Kraszewicka	PLRW600023184369
	4,07	Łużyca	PLRW600017184389
	30,07	Prosna od Brzeźnicy do Strugi Kraszewickiej	PLRW600019184359
Lututów	30,69	Oleśnica do Pysznej	PLRW60001718187
	43,23	Struga Węglewska	PLRW600017184329
	1,80	Struga Kraszewicka	PLRW600023184369
	0,34	Łużyca	PLRW600017184389
Łubnice	13,07	Kanał Skomlin-Toplin	PLRW60002318414
	8,96	Pyszna do Dopływu z Gromadzic	PLRW6000171818893
	16,85	Wesoła	PLRW6000171841929
	22,01	Prosna od Wyderki do Brzeźnicy	PLRW600019184311
Sokolniki	15,16	Brzeźnica	PLRW600017184312
	1,23	Struga Zamość	PLRW600017184314
	2,57	Dopływ spod Dąbia	PLRW600017184318
	59,11	Struga Węglewska	PLRW600017184329
	0,27	Pyszna do Dopływu z Gromadzic	PLRW6000171818893
	1,67	Dopływ spod Brzezin	PLRW6000171841949
Wieruszów	13,21	Niesób od Dopływu z Krążkowych do ujścia	PLRW60001718429
	12,06	Brzeźnica	PLRW600017184312
	3,72	Struga Zamość	PLRW600017184314
	14,68	Dopływ z Jutrkowa	PLRW600017184316
	4,67	Torzenicki Rów	PLRW600017184332
	4,22	Dopływ spod Brzezin	PLRW6000171841949
	22,90	Prosna od Wyderki do Brzeźnicy	PLRW600019184311
	21,51	Prosna od Brzeźnicy do Strugi Kraszewickiej	PLRW600019184359

Tab. 2.12 Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie powiatu wieruszowskiego
[Źródło: RZGW Poznań]

Jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu badana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który obejmuje badania elementów biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych. Prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi Delegaturę w Sieradzu badania w ramach sześcioletniego cyklu gospodarowania wodami dostarczyły informacji o stanie ekologicznym oraz chemicznym wód powierzchniowych i obejmowały 10 jednolitych części wód powierzchniowych. Zestawienie wyników prowadzonych badań przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 2.13 Klasyfikacja stanu wód/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego JCWP - ocena dla powiatu wierszowskiego w latach 2014-2016 [Źródło – „Ocena stanu środowiska na terenie powiatu wierszowskiego w 2016 roku” WIOŚ

Nazwa ocenianej jcw	Kod ocenianej jcw	Kod punktu pomiarowo – kontrolnego	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Typ abiotyczny	Silnie zmieniona lub sztuczna jcw (I/N)	Program monitoringu (MD, MO lub MB)	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	STAN /POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	OCENA STANU JCW
Oleśnica do Pysznej	PLRW60001718187	PL02S0901_0956	Oleśnica - Janów	17	N	MO	II	I	II		DOBRY		
Pyszna do Dopływu z Gromadzc	PLRW6000171818893	PL02S0901_1811	Pyszna - Stawek	17	T	MO	III	II	>II	I	UMIARKOWANY		ZŁY
Prosna od Wyderki do Brzeźnicy	PLRW600019184311	PL02S0901_0974	Prosna - Mirków	19	T	MO	I	II	>II	I	UMIARKOWANY	DOBRY	ZŁY
Kanał Skomlin - Toplin	PLRW60002318414	PL02S0901_0972	Kanał Skomlin - Toplin - Toplin	23	T	MO	III	II	>II		UMIARKOWANY		ZŁY
Dopływ spod Brzezin	PLRW6000171841949	PL02S0901_0976	Dopływ spod Brzezin - Mieleśzynie	17	N	MO	III	I	II		UMIARKOWANY		ZŁY
Niesób od Dopływu z Krążkowych do ujścia	PLRW60001718429	PL02S0901_0977	Niesób - Kuźnica Skakawska	17	T	MO	II	II	II		DOBRY		
Brzeźnica	PLRW600017184312	PL02S0901_3302	Brzeźnica - Marianów	17	N	MO	III	I	II		UMIARKOWANY		ZŁY
Struga Zamość	PLRW600017184314	PL02S0901_3303	Struga Zamość - Cieszęcin	17	N	MO	IV	II	II		SŁABY		ZŁY
Dopływ z Jutrkowa	PLRW600017184316	PL02S0901_3304	Dopływ z Jutrkowa - Wyszanów	17	N	MO	IV	II	>II		SŁABY		ZŁY
Struga Węglewska	PLRW600017184329	PL02S0901_0981	Struga Węglewska - Węglewice	17	N	MO	III	I	II		UMIARKOWANY		ZŁY

Program monitoringu:

MD – program monitoringu diagnostycznego; **MO** – program monitoringu operacyjnego; **MOEU** – program monitoringu operacyjnego jakości wód narażonych na eutrofizację ze źródeł komunalnych; **MDNA** – program monitoringu diagnostycznego na obszarach chronionych zależnych od wód, w tym na terenach ochrony siedlisk lub gatunków (Natura 2000); **MONA** – program monitoringu operacyjnego na obszarach chronionych zależnych od wód, w tym na terenach ochrony siedlisk lub gatunków (Natura 2000);

Prosna jest rzeką o największym znaczeniu gospodarczym jak i historycznym dla regionu oraz o wydaje się nadal niewykorzystanym potencjale, przede wszystkim w podnoszeniu atrakcyjności turystycznej regionu oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy, która staje się coraz większym problemem szczególnie dla rolnictwa. Ekstremalne zjawiska meteorologiczne i hydrologiczne, w tym susze, są występującą od zawsze cechą klimatu Polski. Jednakże w ostatnich latach częstość ich występowania wyraźnie się nasila. Na przestrzeni ostatniej dekady tj. lat 2010 – 2019 susze miały miejsce dwukrotnie częściej niż w ubiegłych dziesięcioleciach. Dlatego obszar ten wymaga szczególnej uwagi oraz nakładów finansowych. Szansą dla poprawy sytuacji jest zwiększenie retencyjności rzek, poprzez przywrócenie piętrzeń na istniejących jazach i zastawkach oraz, możliwie maksymalne zatrzymanie zasobów wód powierzchniowych w korytach cieków wodnych, a także zasilanie i retencjonowanie wody w istniejących już rowach melioracyjnych, korytach i

zbiornikach. Niezbędne jest również zwiększanie zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych, poprzez budowę zbiorników retencyjnych oraz zachowanie naturalnych zbiorników wodnych i ochronę zbiorników wód podziemnych. Realizacja zadań w tym obszarze wymaga wsparcia działań gmin w zakresie budowy zbiorników retencyjnych oraz współpracy samorządu z instytucjami odpowiedzialnymi za gospodarowanie wodami, a także lokalnymi przedsiębiorcami i spółkami wodnymi.

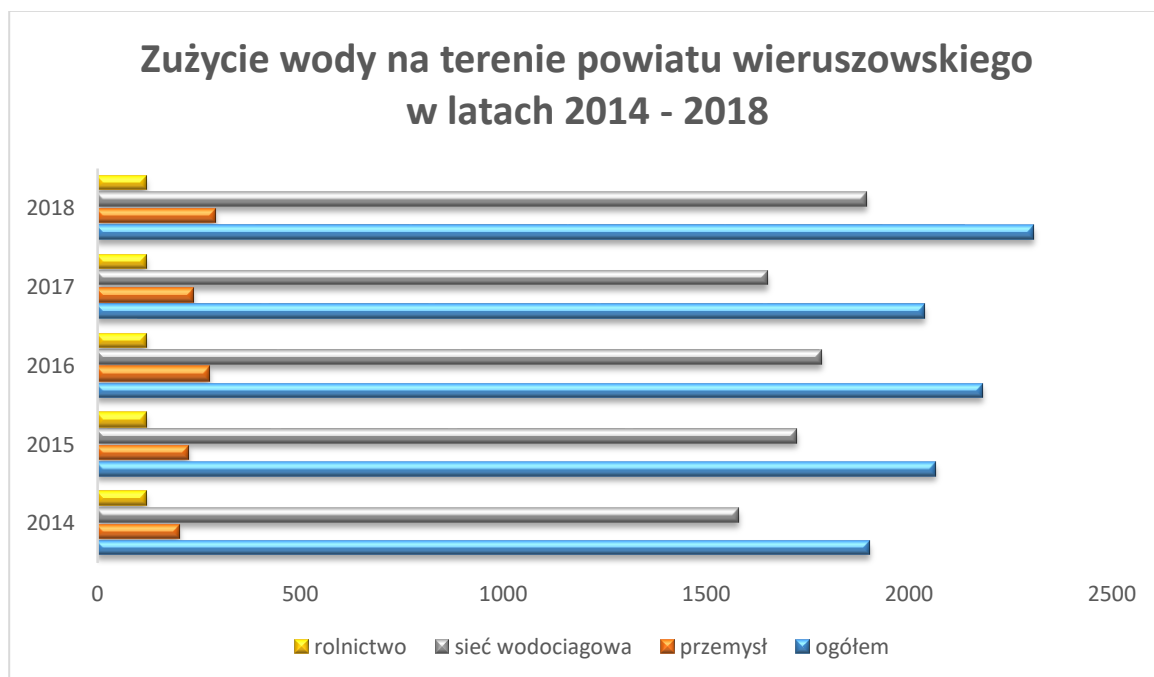
2.1.6. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Na obszarze powiatu wierzuszowskiego znajduje się sześć dużych komunalnych oczyszczalni ścieków. Przeważająca część zakładów obsługiwana jest przez miejskie lub gminne oczyszczalnie ścieków, nieliczne korzystają z własnych zakładowych oczyszczalni ścieków.

Na skutek różnic między długością sieci wodociągowej, z której korzysta ponad 90% ludności, a długością sieci kanalizacyjnej, z której korzysta zaledwie 53% mieszkańców, na obszarach wiejskich nadal częstym procederem jest odprowadzanie ścieków surowych do rowów przydrożnych i melioracyjnych, bądź wywożenie zawartości szamb przydomowych w niedozwolone miejsca. Najlepiej zabezpieczonymi gminami z punktu widzenia obsługi mieszkańców, przez sieć kanalizacyjną, są gminy Bolesławiec, Wierzuszów i Łubnice, najgorzej gmina Sokolniki.

Na terenie powiatu wierzuszowskiego występują trzy piętra wodonośne: czwartorzędowe, trzeciorzędowe z wodami porowymi oraz jurajskie z wodami porowo-szczelinowymi.

Głównymi poziomami użytkowymi dla gospodarki komunalnej są poziomy wodonośne z wodami porowymi, w obrębie piętra czwartorzędowego. Mniejsze znaczenie mają wodonośne utwory trzeciorzędu, które jest nieciągłe i ogranicza się do obszaru występowania piaszczystych osadów miocenu, zalegających wód serii ilastej. Powiat wierzuszowski zaopatrywany jest w wodę ze źródeł podziemnych, zarówno na potrzeby gospodarki komunalnej jak i na potrzeby przemysłu. Ze względu na występujący w województwie łódzkim deficyt wody, koniecznym jest zmniejszanie wodochłonności przemysłu oraz eliminowanie strat powstających w systemach rozprowadzania wody.

Rys. 2.14 Zużycie wody na terenie powiatu wierzuszowskiego w rozbiciu na poszczególne sektory w gospodarce [opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL].

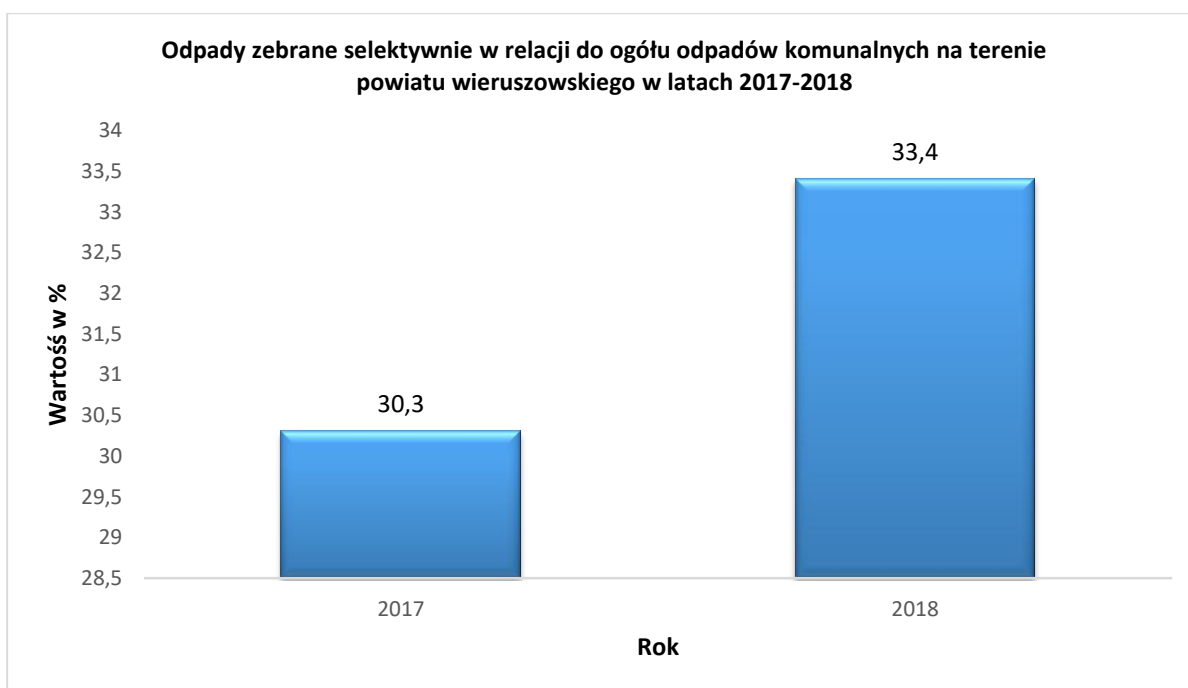
W ramach sieci regionalnej monitoringu zwykłych wód podziemnych, jakość wód była badana w 4 punktach obserwacyjno-pomiarowych, w odwiertach: Lututów, Sokolniki, Osiek i Wierzuszów.

Porównując jakość wód podziemnych w badanych punktach pomiarowych na terenie powiatu wieruszowskiego, w latach 2014 – 2018 nie zostały odnotowane większe zmiany pod względem jakości tych wód. W trzech studniach, w kolejnych latach, woda posiadała tę samą jakość. Jedynie w miejscowości Wieruszów, w badanym okresie jakość wody wahała się pomiędzy II i III klasą, ze względu na wysokie stężenia azotanów oraz niewielkie przekroczenie wapnia w wodzie.

2.1.7. Gospodarka odpadami i zanieczyszczenie środowiska

Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie powiatu wieruszowskiego nakierowana jest na ochronę środowiska przed zanieczyszczeniem odpadami, dlatego priorytetem jest przestrzeganie właściwej hierarchii sposobów postępowania z odpadami, (tj.: zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne procesy odzysku, unieszkodliwianie).

Jednym z narzędzi służących zwiększaniu efektywności segregacji i odzysku odpadów, jakie mają do dyspozycji samorządy, jest tworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK-ów), do których mieszkańcy mogą oddawać posegregowane odpady. Prowadzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych należy do obowiązkowych zadań własnych każdej gminy. Na terenie gminy Wieruszów, Czastary, Bolesławiec, Łubnice, Lututów, Galewice zostały utworzone punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Gmina Sokolniki utworzyła punkt selektywnej zbiórki odpadów wspólnie z gminą Skomlin, a punkt ten mieści się w miejscowości Maręże. Z analizy lat 2017-2018, korzystając z danych GUS wynika, że na terenie powiatu wieruszowskiego zauważalny jest wzrost selektywnej zbiórki odpadów, co przedstawia Rys. 2.15

Rys. 2.15 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych na terenie powiatu wieruszowskiego.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Mimo wzrostu w powiecie wartości udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów do poziomu 33,4 % (przy 30,6% dla województwa łódzkiego i średniej krajowej 33,8%), wskaźnik ten jest nadal niski zarówno dla powiatu, województwa jak i kraju.

W minionych latach zamknięte zostały składowiska odpadów komunalnych: w Łubnicach, Krzyżu i Kluskach, a ich aktualny stan odzwierciedla poniższa tabela (Rys. 2.16).

Tab. 2.16 Informacja na temat zapełnienia składowisk odpadów/części składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, zamkniętych, lecz niezapełnionych, w podziale na przed i po zakończeniu rekultywacji (zgodnie ze stanem na dzień 1 maja 2020)

Lp.	Lokalizacja składowiska/ części składowiska zamkniętego niezapełnionego	Zarządzający składowiskiem	Pojemność całkowita składowiska [m ³]	Pojemność pozostała składowiska [m ³]	Stan zaawansowania rekultywacji na składowisku [dokładność do 25%]
Składowiska, części składowisk przed zakończeniem					
.	dz. Nr ewid. 1428/2, Łubnice	Gmina Łubnice, ul. Gen. Sikorskiego 102, 98-432 Łubnice	39600	b.d.	5
.	dz. Nr ewid. 248, obręb 0007 Krzyż, gm. Czastary	Gmina Czastary, ul. Wolności 29, 98-410 Czastary	56 800	52326,9	10
Składowiska/części składowisk po zakończeniu rekultywacji					
.	dz. Nr ewid. 159, 161, 163, 165, 167, 181, 184, 185, 188, obręb Kluski, gm. Lututów, pow. Wieruszowski	Gmina Lututów, Zakład Usług Komunalnych, ul. Klonowska 8, 98-360 Lututów	32630	12550	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Z danych w tabeli wynika, że tylko jedno z trzech składowisk zostało w 100 zrehabilitowane. Pozostałe składowiska wymagają prac rekultywacyjnych w sposób zabezpieczający składowisko odpadów przed jego szkodliwym oddziaływaniem na wody powierzchniowe i podziemne oraz powietrze, integrujący obszar składowiska odpadów z otaczającym środowiskiem oraz umożliwiającą obserwację wpływu składowiska odpadów na środowisko.

Na terenie powiatu wieruszowskiego znajduje się czynne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne o powierzchni 3,6 ha, mieszczące się w miejscowości Teklinów, gm. Wieruszów. W obowiązującym planie gospodarki odpadami komunalnymi dla Województwa Łódzkiego na lata 2016 – 2022 z uwzględnieniem lat 2023 – 2028 zaplanowano do rozbudowy 8 składowisk odpadów komunalnych na terenie województwa łódzkiego o statusie instalacji komunalnej do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym składowisko odpadów komunalnych w Teklinowie. Rozbudowa tego składowiska jest na etapie procedowania.

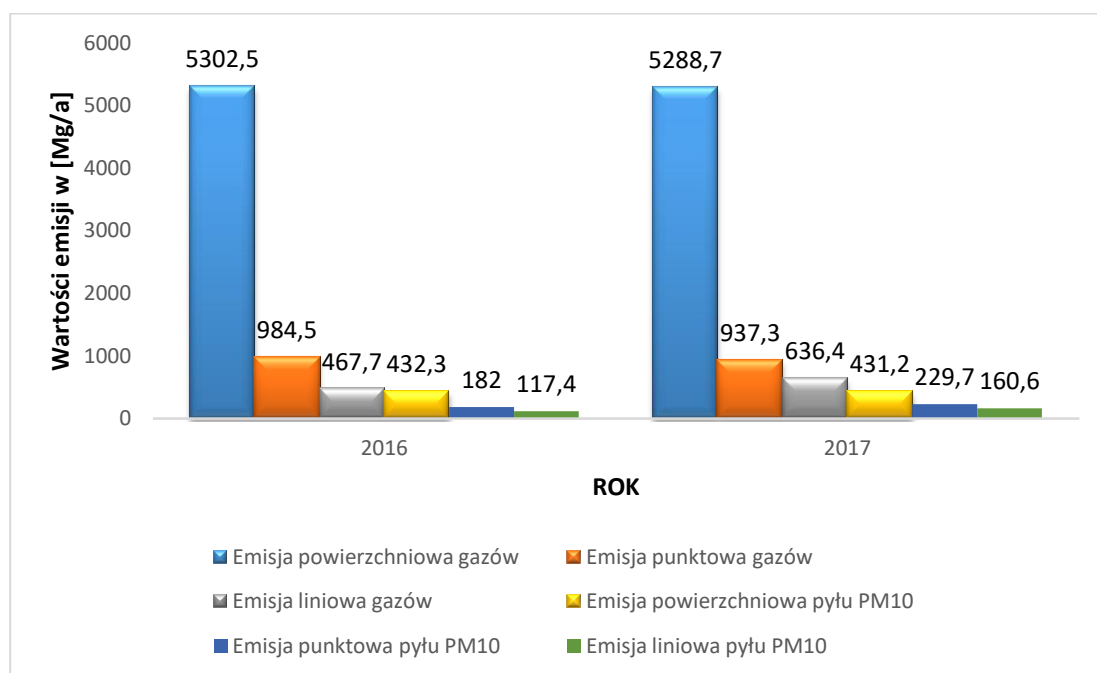
Uzyskanie efektów właściwie prowadzonej gospodarki odpadami wymaga jeszcze wielu usprawnień w zakresie wprowadzonych systemów, a także w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Niestety od wielu lat utrzymuje się trend spalania odpadów w piecach centralnego ogrzewania przez mieszkańców naszego powiatu. Piece użytkowane przez właścicieli domostw nie są przystosowane do spalania takich materiałów. Praktyka spalania niedozwolonych materiałów w tego rodzaju piecach generuje *emisję powierzchniową*, tzw. *niską emisję szkodliwych substancji*, które zawieszając się w wilgotnym powietrzu tworzą smog.

Kolejnymi źródłami zanieczyszczeń atmosfery w naszym regionie są kotłownie zakładowe, które przyczyniają się do *emisji punktowej* zanieczyszczeń. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2017 roku wskazuje na problem związany z korzystaniem ze środowiska przez podmiot gospodarczy, taki jak zakład zwiększonego ryzyka: PFLEIDERER Wieruszów Sp. z o.o. w Wieruszowie. Równoległe znaczny wkład w emisję zanieczyszczeń wnoszą liczne i dość duże zakłady przemysłu meblarskiego.

Na niską jakość powietrza ma również wpływ *emisja liniowa* z transportu drogowego. Związane jest to z dużą ilością pojazdów samochodowych dopuszczonych do ruchu. Tutaj należy również zwrócić uwagę na hałas na terenach komunikacyjnych, wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich, choć w raportach o stanie środowiska województwa łódzkiego w latach 2016 i 2017 pomimo badań nie wskazano przekroczeń hałasu.

Poniższy wykres obrazuje stan jakości powietrza w powiecie wieruszowskim w latach 2016-2017.

Rys. 2.17 Emisja gazów (suma SO₂, NO₂, CO) i pyłu PM10 na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2016-2017. Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2016 i w 2017 roku.

Aby móc na bieżąco monitorować stan jakości powietrza na terenie powiatu zasadne byłoby umieszczenie na terenie powiatu wieruszowskiego stałego punktu pomiaru emisji zanieczyszczeń powietrza. Jednak w Programie Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2016-2020, zatwierdzonym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, na terenie powiatu wieruszowskiego nie przewiduje się prowadzenia manualnych i automatycznych pomiarów zanieczyszczeń powietrza. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi posiada 9 czujników na terenie województwa i nie dysponuje środkami finansowymi i zasobami kadrowymi pozwalającymi na prowadzenie dodatkowych pomiarów monitoringowych.

Aktualnie na ulicy Modrzewiowej w Wieruszowie oraz przy Szkole Podstawowej Nr 3, na ulicy Warszawskiej w Wieruszowie funkcjonują dwa czujniki firmy Airly, które mierzą poziom zanieczyszczenia powietrza na zewnątrz, uwzględniając pyły PM1, PM 2.5 i PM10. Sensory odczytują w czasie rzeczywistym serię parametrów na temat aktualnego stanu powietrza w lokalizacji w której są umieszczone. Zainteresowane osoby mają możliwość obserwowania na stronie: airly.eu/pl/ jakość powietrza, gdzie ukazane są w czasie rzeczywistym serie parametrów: PM1, PM2.5, PM10, temperatura, ciśnienie i wilgotność.

Jednak w odczuciu społecznym obecna sieć czujników w powiecie, jak i całym województwie jest zbyt mała w stosunku do potrzeb, a ograniczenia finansowe uniemożliwiają wdrożenia tego typu monitoringu.

Działania w zakresie ochrony powietrza oraz gospodarki odpadami prowadzone na poziomie powiatu odbywają się w ramach obowiązujących obecnie zasad ustalonych przepisami prawa. Kontrole przestrzegania przepisów ochrony środowiska przez osoby fizyczne sprawuje właściwy wójt/burmistrz. Uprawnienia tego organu reguluje art. 379 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. W powiecie główny nacisk w dziedzinie ochrony środowiska kładziony jest na edukację ekologiczną społeczeństwa. Podejmowane są działania, mające na celu zmianę myślenia, zachowania i nawyków wśród mieszkańców bez względu na wiek.

Dla dalszej poprawy stanu powietrza oraz efektywnej gospodarki odpadami konieczne są konsekwentne stałe działania w przedmiotowym zakresie. W tym celu konieczne są zmiany prawne umożliwiające skuteczną egzekucję negatywnych zachowań w zakresie czystości powietrza i otoczenia. Zmiany te powinny nadszargać za rzeczywistymi potrzebami w dziedzinie ochrony środowiska.

2.1.8. Problemy i wyzwania rozwoju w odniesieniu do powiązań funkcjonalno-przestrzennych i ochrony środowiska – wskazania do analizy strategicznej SWOT

Problemy i wyzwania rozwoju powiatu w odniesieniu do zagadnień zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska:

- 1) słabo rozwinięty system połączeń komunikacji zbiorowej wewnątrz powiatu;
- 2) niski stopień wykorzystania transportu kolejowego w poprawie dostępności przestrzennej wewnętrznej i zewnętrznej powiatu;
- 3) słabe powiązania komunikacji zbiorowej ze stolicą województwa łódzkiego;
- 4) brak koncepcji na efektywniejsze wykorzystanie bliskości przestrzennej dużych ośrodków miejskich z perspektywy: rynku pracy, ruchu turystycznego oraz funkcji rezydencjonalnej;
- 5) brak koncepcji wykorzystania wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej powiatu na skutek budowy drogi S8 (w sensie koncepcyjnym, planistycznym, prawnym i ekonomicznym);
- 6) zły stan techniczny dróg powiatowych i niski poziom ich utrzymania;
- 7) słaby rozwój proekologicznego wykorzystania terenów rolniczych (rolnictwo ekologiczne, uprawy roślin energetycznych, turystyka i rekreacja);
- 8) niska jakość bonitacyjna gleb;
- 9) niedoszacowany potencjał turystyczny powiatu oparty na walorach rzeki Prosnę i właściwościach otoczenia;
- 10) niewystarczający stopień wykorzystania terenów leśnych stanowiących bogactwo powiatu – potencjalny zasób strategiczny powiatu;
- 11) niski poziom wyposażenia powiatu w infrastrukturę elektroenergetyczną;
- 12) niski stopień wykorzystania alternatywnych źródeł energii;

- 13) brak określonych efektów związanych z ewentualną budową kopalni węgla brunatnego w sąsiedztwie powiatu;
- 14) wzrost poziomu zagrożenia powodziowego z uwagi na czynniki zewnętrzne (zmiany klimatyczne, cykliczne wahania stanów wód w rzekach) oraz zaniedbania w zakresie gospodarki wodnej w jednostkach samorządu terytorialnego na obszarze powiatu (powiat jest obszarem deficytowym w zasoby wodne – niekorzyści z tym związane wymagają zdecydowanych interwencji w zakresie gospodarki irygacyjnej, melioracyjnej oraz małej retencji);
- 15) nierównomierny i niewystarczający rozwój infrastruktury kanalizacyjnej szczególnie na terenach wiejskich, pomimo działań podejmowanych przez gminy.

2.2. Społeczeństwo i jakość życia

2.2.1. Kapitał ludzki

2.2.1.1. Demografia

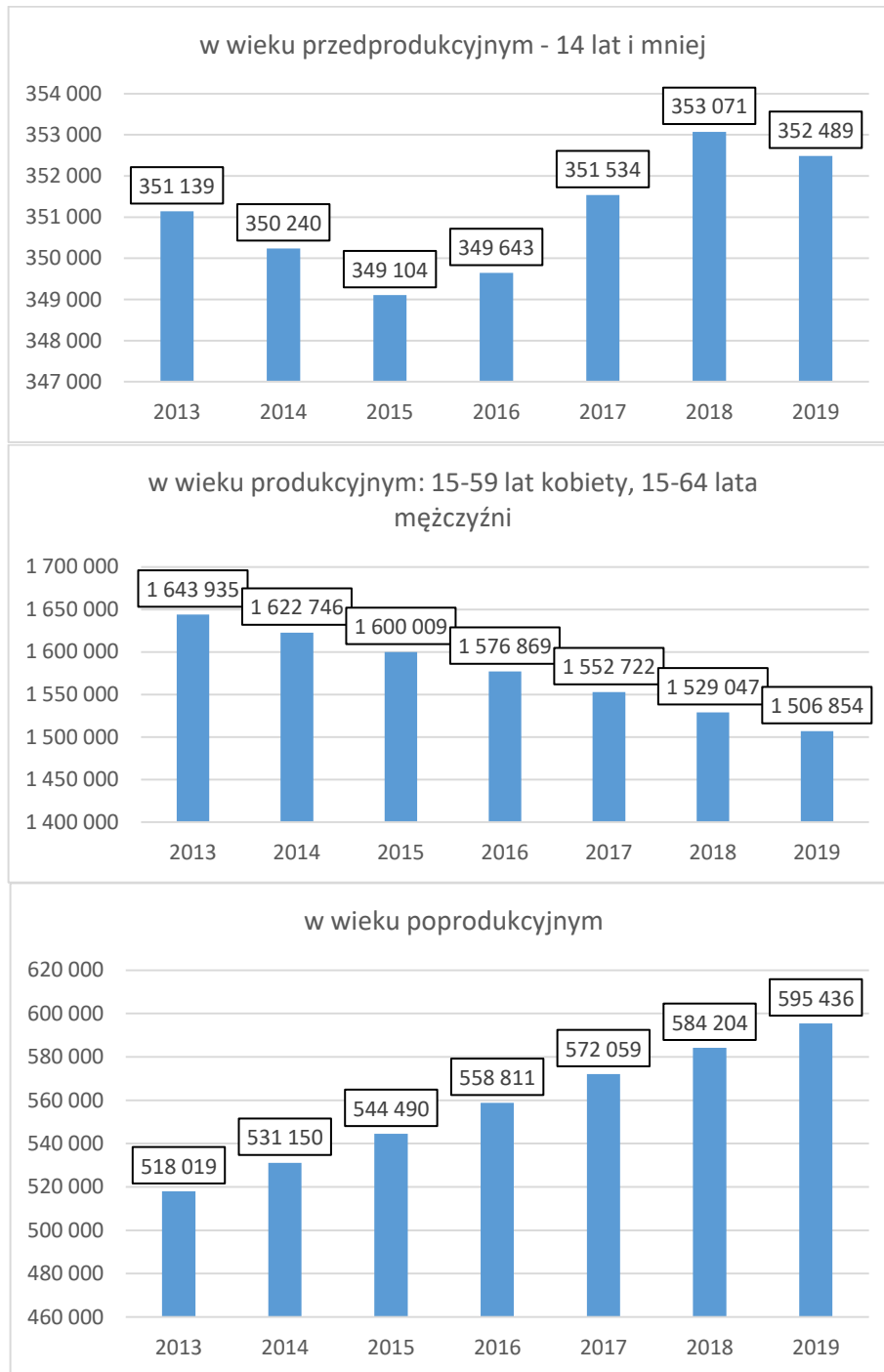
Liczba ludności zamieszkującej powiat wieruszowski wynosiła w 2013 roku 42260 osób (stanowiło to 1,68% ogółu ludności zamieszkującej województwo łódzkie), a w 2019 roku było to 42105 osób (stanowiło to 1,71% ogółu ludności zamieszkującej województwo łódzkie). Wzrost procentowy w stosunku do liczby mieszkańców województwa wynika ze znacznego zmniejszenia ludności województwa łódzkiego. Powiat Wieruszowski zajmował w 2019 r. 19 pozycję (na 24 możliwe), pod względem liczby ludności na 1 km² w województwie łódzkim. Współczynnik feminizacji w powiecie był jednym z najniższych w województwie łódzkim i wyniósł w 2019 roku 102, podczas gdy w całym województwie łódzkim wyniósł 110 (na 100 mężczyzn przypadło 110 kobiet). Najbardziej sfeminizowaną gminą powiatu jest gmina Wieruszów, w której na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Najmniej sfeminizowane są gminy Galewice (współczynnik feminizacji wyniósł - 98) i Bolesławiec (współczynnik feminizacji wyniósł - 99).

Analizując liczbę ludności w podziale na grupy wiekowe można stwierdzić, że w 2019 roku w powiecie osoby w wieku poprodukcyjnym (8567 osób) stanowiły prawie 20,35% ogółu społeczeństwa powiatu. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 64,13% ogółu ludności. Jest to wskaźnik niższy niż w województwie łódzkim, gdzie odpowiednio udział ludności w wieku poprodukcyjnym wynosi 24,26 % ogółu społeczeństwa. Wskaźnik wieku produkcyjnego jest niższy w województwie w porównaniu do powiatu i wynosi 61,38%. Należy zaznaczyć, że zarówno w województwie łódzkim, jak i w powiecie wieruszowskim jest tendencja spadkowa w wieku produkcyjnym. Natomiast w wieku przedprodukcyjnym w województwie jest tendencja rosnąca, przy jednoczesnej tendencji spadkowej w powiecie. Poniższe wykresy obrazują strukturę wiekową ludności w Powiecie Wieruszowskim na tle województwa łódzkiego.⁴

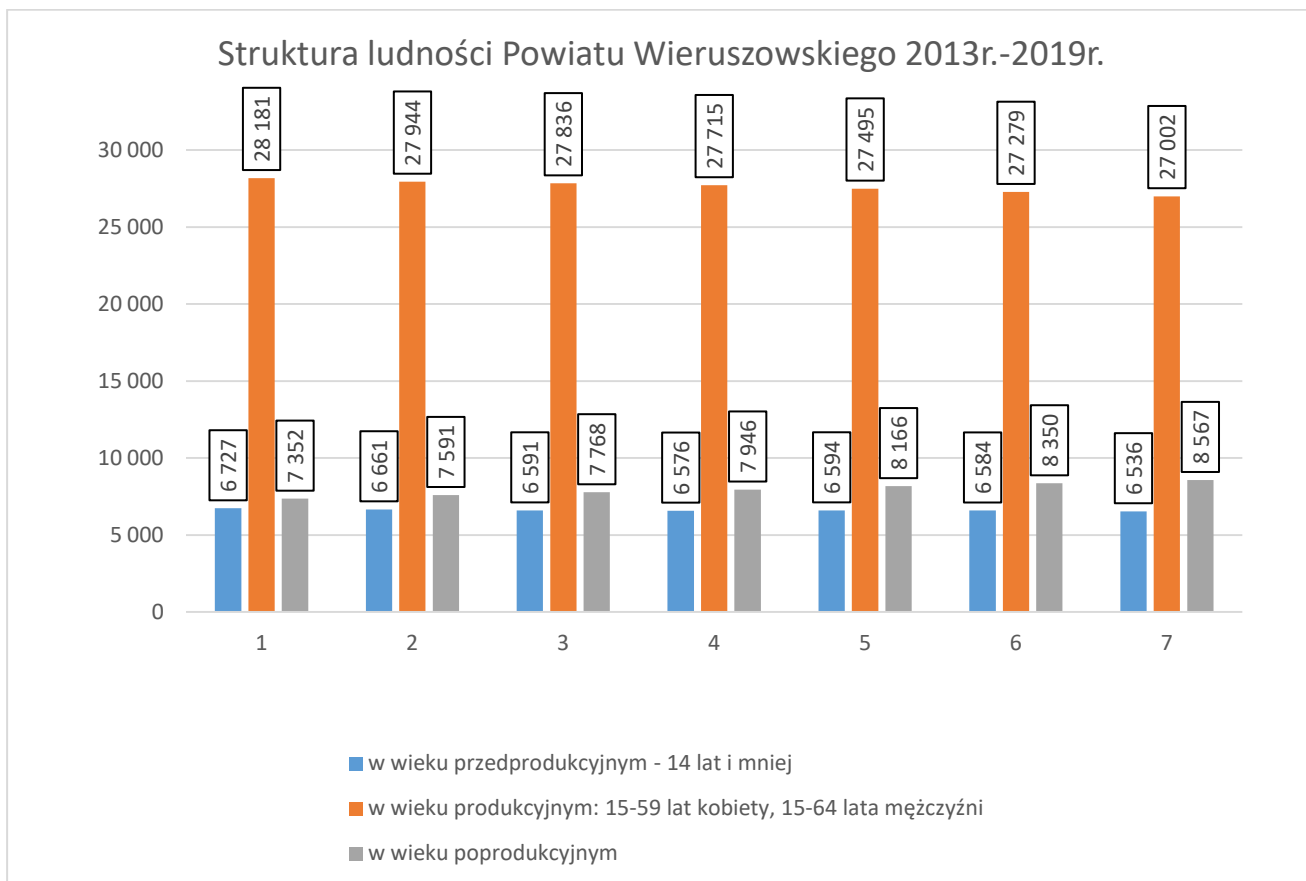
Prognozuje się na lata 2025-2050 spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy wzroście ludności w wieku produkcyjnym.

⁴ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

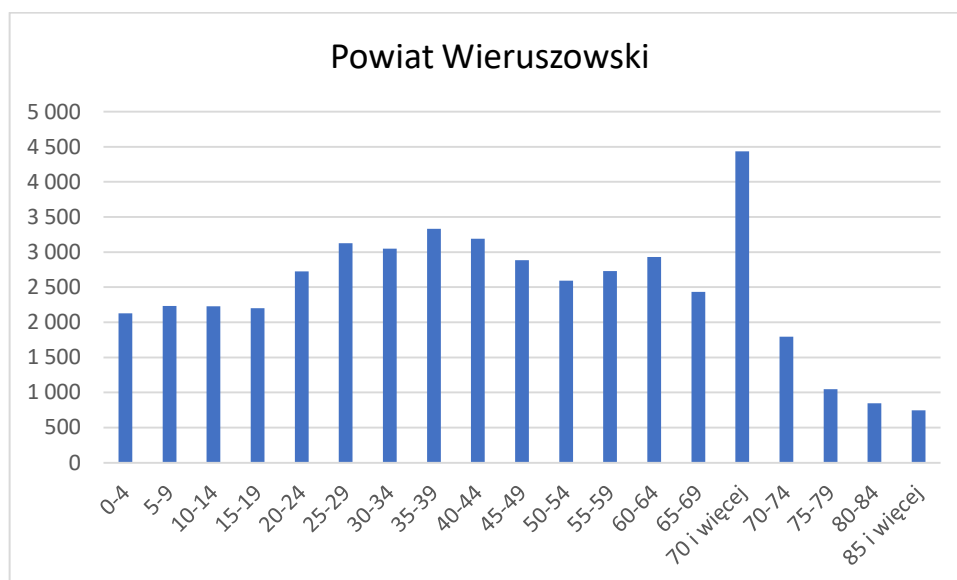
Ludność województwa łódzkiego w podziale na grupy wiekowe na przełomie lat 2013 – 2019

Rys.2.18 Struktura ludności województwa łódzkiego w 2013r. - 2019r.r.
 Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, 2019.

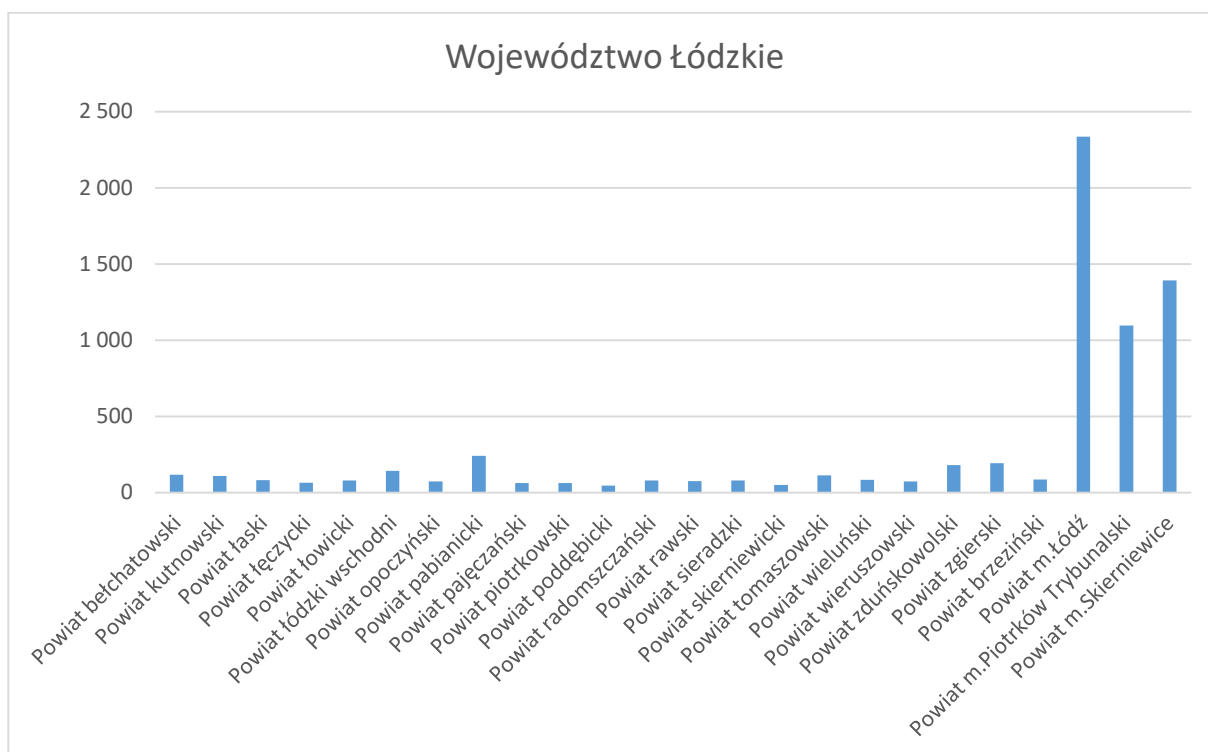

Rys. 2.19 Struktura ludności powiatu wieruszowskiego w 2013r. - 2019r.
 Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, 2019.

Rys.2.20 Struktura wiekowa ludności w powiecie wieruszowskim w 2019 roku
 Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, 2019.

Biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia, Powiat Wieruszowski oscyluje w ostatnich latach na stałym poziomie około 73 (liczba ludności na 1 km² wyniosła w 2019 roku 73).

Rys.2.21 Koncentracja ludności na 1 km w województwie łódzkim w 2019 roku
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

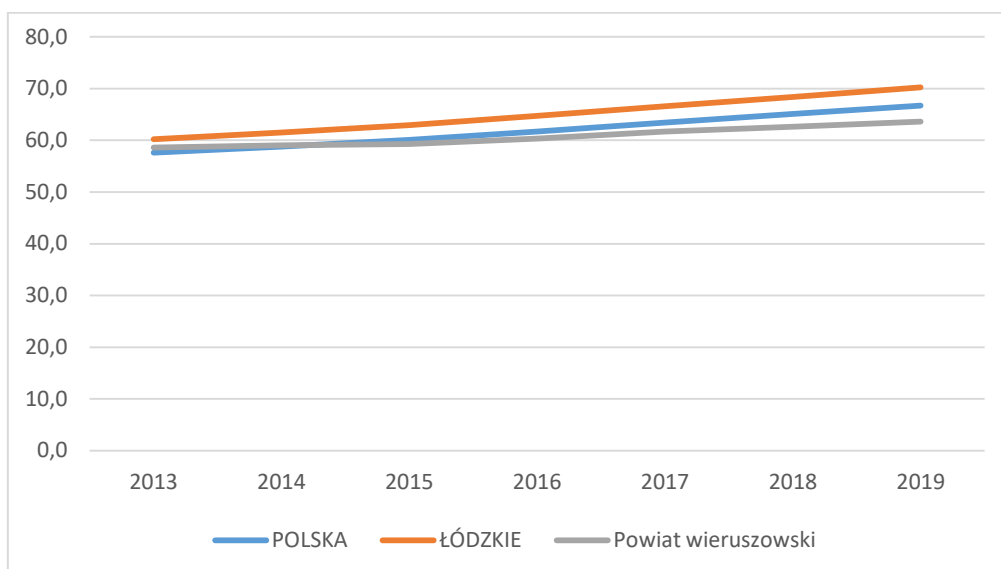
Liczba ludności powiatu (biorąc pod uwagę faktyczne miejsce zamieszkania) od 2013 do 2019 roku pozostaje w zasadzie niezmienna. W latach 2013-2019 ilość osób zmniejszyła się o 155 osób. Poniższa tabela pokazuje zmiany liczby ludności w poszczególnych gminach.

Tab.2.22 Zmiany liczby ludności w gminach w latach 2013-2019

Jednostka	Lata						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bolesławiec	4079	4072	4063	4054	4083	4089	4080
Czastary	3985	3953	3959	3967	3949	3956	3975
Galewice	6198	6248	6247	6243	6199	6179	6115
Lututów	4615	4645	4628	4606	4600	4598	4596
Łubnice	4155	4131	4118	4120	4121	4069	4029
Sokolniki	4890	4872	4893	4940	4999	5035	5035
Wieruszów	14338	14275	14287	14307	14304	14287	14275
Powiat Wieruszowski	42260	42196	42195	42237	42255	42213	42105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Prawie 80% ludności powiatu w 2019 roku stanowiła ludność wiejska. Analizując wskaźniki obciążenia demograficznego, można stwierdzić, że w powiecie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 63,6 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

Rys.2.23 Wskaźnik obciążenia demograficznego
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres wskazuje na poziom obciążenia demograficznego. Opisuje, ile osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym, poprodukcyjnym) przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego w powiecie wzrasta – wzrost ten jest jednak wolniejszy od wzrostu w województwie łódzkim.

Przyrost naturalny na 1000 osób w powiecie wierszowskim w 2019 roku był ujemny (-0,7), niemniej jednak był wyższy niż w całym województwie łódzkim (-3,6).

Na przestrzeni lat 2012 – 2014 w powiecie wierszowskim obserwowano ujemnie saldo migracji. W kolejnych latach tendencja była dodatnia, jednak w 2018 roku odnotowano wartość ujemną - 6 (co daje wskaźnik -0,1 w przeliczeniu na 1000 osób)⁵. Saldo migracji jest dodatnie w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Natomiast w wieku produkcyjnym jest od lat ujemne, a w 2018r. wyniosło -18. Obserwowany od kilku lat odpływ ludności pozwala na postawienie niekorzystnych dla powiatu prognoz demograficznych. Prognozy te wskazują na dalsze wyludnianie się powiatu w ciągu najbliższych 20 lat. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2045 roku powiat zamieszkały będzie przez niewiele ponad 38 tysięcy osób.⁶

Tab. 2.24 Stan obecny i prognoza demograficzna ludności w Powiecie Wierszowskim

Rok	2018	2025	2030	2035	2040	2045
Liczba ludności	42213	41378	40828	40111	39261	38346

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych.

2.2.1.2. Stan zdrowia

Na terenie powiatu wierszowskiego nie stwierdzono chorób podlegających zgłoszeniu, nie odnotowano zachorowań na czerwonkę bakteryjną, błonicę, dury brzuszne i dury rzekome. Poprawa stanu epidemiologicznego nastąpiła dla takich jednostek chorobowych jak: wirusowe zakażenia jelitowe ogółem (nie określone) ze 116 do 98 oraz u dzieci do lat 2 z 41 do 34, inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* z 6 do 2, salmonellozy z 15 na 13, odry z 14 do 3, grypy z 2035 do 1470, styczeń i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień z 4 do 3.

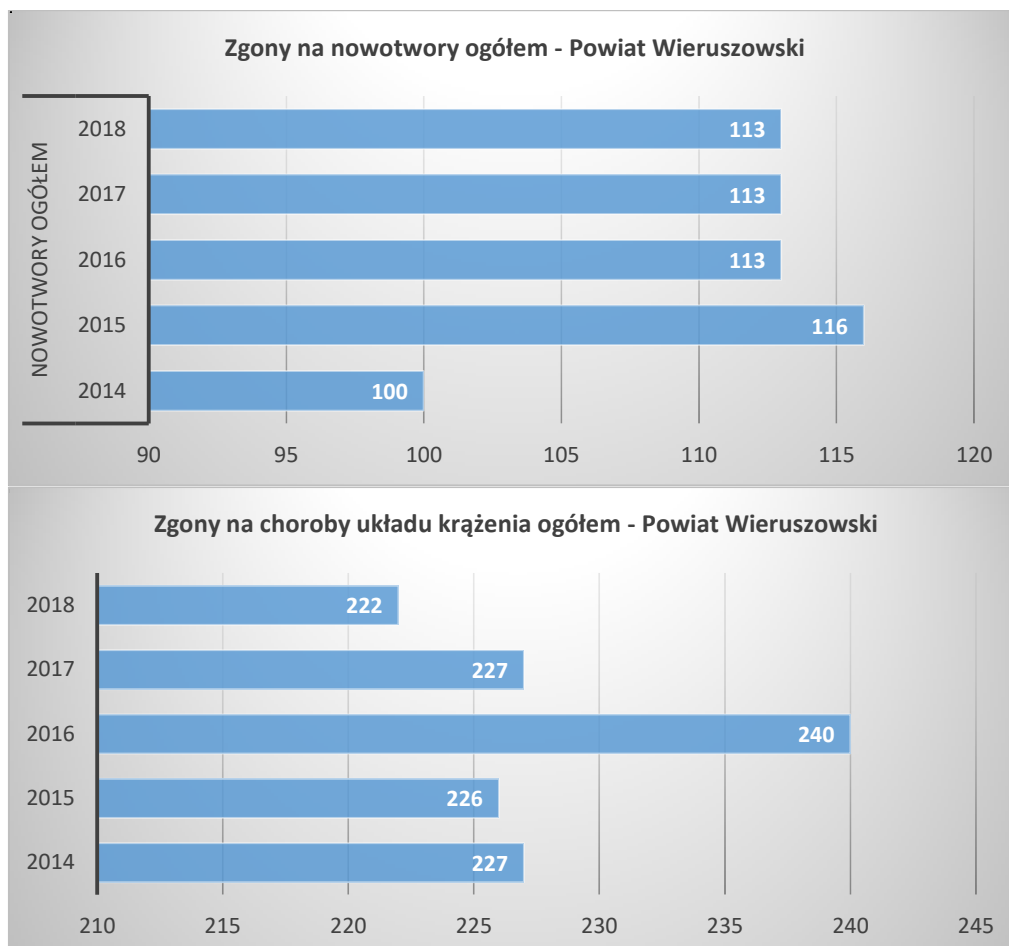
W roku 2019 nastąpił wzrost zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy z 4 do 8, grypę potwierdzoną badaniami z 1 do 3, boreliozę (choroba z Lyme) z 2 do 6,

⁵ Wskaźnik dla całego województwa łódzkiego wyniósł w tym samym okresie -0,7, a dla podregionu sieradzkiego -1,3.

⁶ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

gruźlicę z 2 do 11, wirusowe zapalenie wątroby typu A z 1 do 8, ospę wietrzną ze 115 do 190. Zarejestrowano pojedyncze jednostki chorobowe takie jak: ostre wirusowe zapalenie wątroby⁷.

Wśród głównych przyczyn umieralności mieszkańców powiatu znajdują się choroby układu krążeniowego (w 2018 roku było to 50,2% - podczas gdy średnia dla województwa łódzkiego wynosiła 38,2%) oraz choroby nowotworowe (25,6% - podczas, gdy średnia dla województwa łódzkiego wyniosła 24,7%). Poniższe wykresy przedstawiają wskaźniki umieralności z powodu chorób układu krążenia oraz chorób nowotworowych w latach 2014-2018.

Rys. 2.25 Choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe w Powiecie Wieruszowskim w latach 2014-2018 – umieralność.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując liczbę osób leczonych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi na poziomie województwa należy stwierdzić, że ogólna liczba spada. Jednak odnotowuje się wzrost w zakresie zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych.

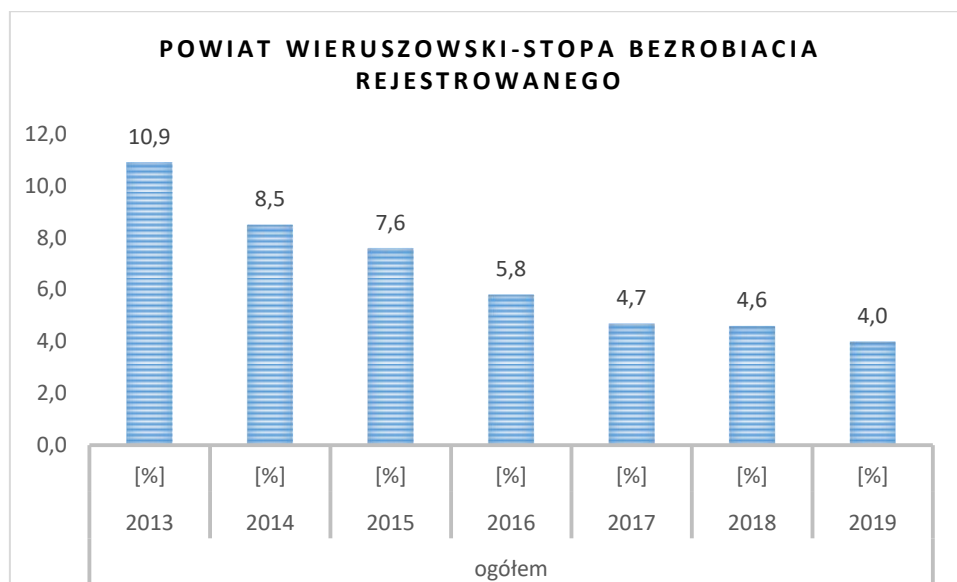
W roku 2019 w mieście Wuhan rozpoczęła się pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywoływanej przez SARS-CoV-2. Pierwszy przypadek zakażenia tym wirusem w Polsce odnotowano 4 marca 2020r. w szpitalu w Zielonej Górze, gdzie zdiagnozowano zachorowanie 66-letniego mężczyzny. W okresie od 14 do 20 marca 2020r. obowiązywał w Polsce stan zagrożenia epidemicznego. Od 20 marca, zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia, obowiązuje w Polsce stan epidemii. Do 7 grudnia 2020r. odnotowano 1 067 870 przypadków zakażenia, z czego 20 181 osób zmarło; 722 446 osób wyzdrowiało. Na terenie powiatu wieruszowskiego na dzień 7 grudnia 2020 r. odnotowano 997 przypadki zakażenia, 49 osób zmarło.

⁷ Ocena stanu sanitarnego Powiatu Wieruszowskiego za rok 2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Wieruszów 2019 r.

2.2.2. Kapitał społeczny

2.2.2.1. Spójność społeczna

Spójność społeczna to możliwość zapewniania społeczeństwu wysokiej jakości życia oraz unikanie nierówności społecznych. Jednym z ważniejszych mierników jest stopa bezrobocia oraz stopa partycypacji, określona jako stosunek ludności w wieku produkcyjnym posiadającej pracę do ogółu ludności w wieku produkcyjnym. W powiecie wskaźnik bezrobocia na przełomie lat 2013-2019 spadł o 6,9 %, do poziomu 4,0%.

Tab. 2.26 Stopa bezrobocia w powiecie wieruszowskim w latach 2013-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Jak wynika z publikacji pt. „Barometr zawodów” w 2020r. prognozuje się deficyt na następujących pracownikach: kierowca samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawiec i pracownik produkcji odzieży, masarz i przetwórcza ryb, pielęgniarka i położna, pracownik socjalny, robotnik obróbki drewna, stolarz i tapicer.

2.2.2.2. Społeczeństwo obywatelskie

Na terenie powiatu wieruszowskiego funkcjonuje 45 stowarzyszeń wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego. Należą do nich:

1. Stowarzyszenie Hodowców Ptactwa Leśnego „Orzeł” Foluszczyki w Galewicach.
2. Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Galewice.
3. Stowarzyszenie Rozwoju Węglewic „Biała Góra” w Galewicach.
4. Towarzystwo Historyczno-Kulturalne „Arsonium” w Wieruszowie.
5. Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc” w Wieruszowie.
6. Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Wierusz” w Wieruszowie.
7. Stowarzyszenie „Pomocny Dom” w Chróście.
8. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Tyble.
9. Towarzystwo Przyjaciół Czastar.
10. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Ziemi Wieruszowskiej.

11. Towarzystwo Rozwoju Polesia.
12. Stowarzyszenie Profilaktyczne „Alternatywa” w Wieruszowie.
13. Towarzystwo Przyjaciół Wieruszowa.
14. Stowarzyszenie Handlowców i Producentów w Wieruszowie.
15. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie.
16. Wieruszowski Klub Sportowy „PROSNA”.
17. Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Wieruszowskiej.
18. Stowarzyszenie Integracyjne „Rodzina”.
19. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna z Siedzibą w Lubczynie.
20. Stowarzyszenie Ekorozwoju Wsi Swoboda.
21. Stowarzyszenie „Miłośnicy Baszty”.
22. Stowarzyszenie Gospodyń „Pod Borem” w Ludwinowie.
23. Stowarzyszenie „Łubniczanki na szlaku bursztynowym” w Łubnicach.
24. Stowarzyszenie Gospodyń „Pod lipą” w Kolonii Dzieczkowice.
25. Stowarzyszenie Gospodyń „Wójcin nad Prosną” w Łubnicach.
26. Stowarzyszenie Gospodyń w Dzieczkowicach.
27. Polskie Towarzystwo Ochrony Roślin w Uprawach Hobbystycznych w Wieruszowie.
28. Stowarzyszenie Mieszkańców Dzieczkowic.
29. Między Prosną a Wartą – Lokalna Grupa Działania w Wieruszowie.
30. Stowarzyszenie Św. Rocha przy Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Wieruszowie.
31. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Mieleczyzna Mieleczyńska i Okolic.
32. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Radostów.
33. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Stary Ochędzyn i Nowy Ochędzyn.
34. Stowarzyszenie Działań Psychospołecznych w Wieruszowie.
35. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Żdźary i Wiewiórka.
36. Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Osowa „Pod Kostrzewą”.
37. Stowarzyszenie Ogrodowe „JEZIORANY”.
38. Stowarzyszenie „DOBRY DZIAŁ”.
39. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Cieszęcin – Kowalówka.
40. Stowarzyszenie Klub Seniora 50 +.
41. Stowarzyszenie Wieruszowski Ogród Działkowy „Jeziorany”.
42. Stowarzyszenie Wieruszowski Klub Kolarski.
43. Stowarzyszenie Sympatyków Orkiestry Dętej i Mażorettek w Dzieczkowicach.
44. Stowarzyszenie Orkiestry Dętej OSP Wieruszów.

Korzystnym zjawiskiem jest obecność tak różnorodnych stowarzyszeń i grup działania na terenie powiatu. Działania na rzecz demokracji lokalnej są istotną aktywnością w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, natomiast lokalne grupy i koła gospodyń mogą przyczynić się do podtrzymywania tradycji i kształtowania poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców powiatu.

Wspieranie działań stowarzyszeń i innych grup podejmujących aktywność społeczną realizowane jest także przez pozostałe samorządy gminne oraz samorząd powiatowy w ramach programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

2.2.3. Jakość życia

2.2.3.1. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe zlokalizowane na terenie powiatu wieruszowskiego stanowią 1,34 % wszystkich zasobów mieszkaniowych województwa łódzkiego. Największą część wszystkich zasobów mieszkaniowych w powiecie, bo aż 89,75%, stanowiły w 2018 roku mieszkania osób fizycznych (12 337). W 2018r. w województwie łódzkim oddano do użytku 8046 mieszkań, w tym 4 271 w budynkach indywidualnych. Najwięcej mieszkań w powiecie oddano w gminie miejsko-wiejskiej Wieruszów - 86 i gminie Sokolniki 24 (ogółem w powiecie wieruszowskim 159 mieszkań, w tym 77 w budynkach indywidualnych). Mieszkania komunalne stanowiły w 2018r. jedynie 1,73% całości zasobu mieszkaniowego. W latach 2013 -2018 znacznie wzrosły zasoby osób fizycznych w budynkach objętych wspólnotami mieszkaniowymi. Niekorzystną tendencją jest spadek liczby mieszkań komunalnych w ostatnich latach i zasobów zakładów pracy. Niemniej jednak, ogólna liczba mieszkań rośnie.

Ze wszystkich zasobów mieszkaniowych zlokalizowanych w powiecie wieruszowskim największa część znajdowała się w 2018 roku w mieście Wieruszów.(5003). Najmniej mieszkań natomiast było w gminie Łubnice (1100).

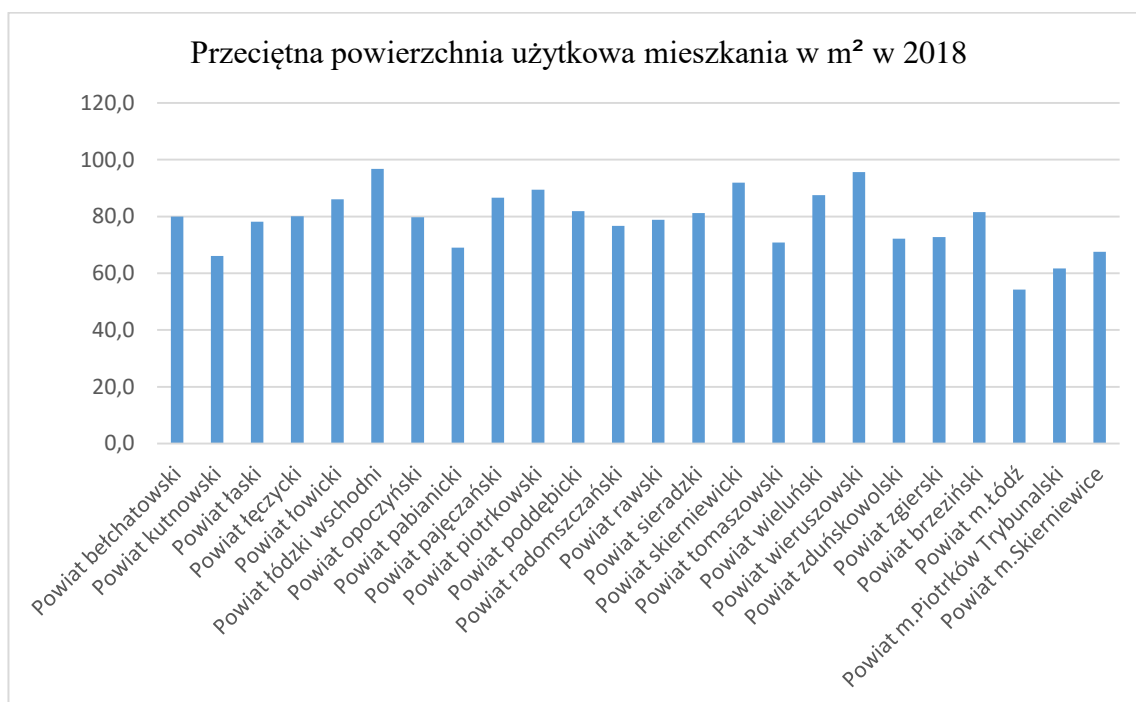
Gmina	Mieszkania					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bolesławiec	1 305	1 306	1 307	1 312	1 315	1 321
Czastary	1 238	1 245	1 248	1 260	1 272	1 281
Galewice	1 812	1 826	1 837	1 847	1 864	1 880
Lututów	1 530	1 534	1 534	1 541	1 547	1 555
Łubnice	1 076	1 087	1 087	1 091	1 098	1 100
Sokolniki	1 497	1 516	1 525	1 533	1 585	1 606
Wieruszów	4 685	4 745	4 837	4 890	4 922	5 003

Tab. 2.27 Zasoby mieszkaniowe w gminach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując jakość życia w odniesieniu do warunków mieszkaniowych w powiecie należy stwierdzić, że przeciętna powierzchnia jednego mieszkania jest wyższa od średniej dla Polski oraz dla województwa łódzkiego. W 2018 roku przeciętna powierzchnia mieszkania w powiecie wyniosła 95,7 m², podczas gdy średnia dla województwa wyniosła w tym samym roku 69,4 m². Największe mieszkania zlokalizowane są w gminach Łubnice i Sokolniki (odpowiednio 113,9 m² oraz 107,9 m²). Wynika to oczywiście z typu budownictwa mieszkaniowego. W gminach wiejskich przeważa budownictwo jednorodzinne, o większej przeciętnej powierzchni mieszkaniowej niż w

miastach. Powiat lokuje się na wysokich pozycjach wśród innych powiatów województwa łódzkiego pod względem przeciętnej powierzchni mieszkania (2 miejsce w województwie).

Rys. 2.28 Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w powiatach województwa łódzkiego w 2018 roku
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Warunki mieszkaniowe charakteryzowane są także przez przeciętną powierzchnię mieszkaniową przypadającą na 1 osobę. Pod względem tego kryterium powiat zajmuje jedną z najwyższych pozycji wśród powiatów województwa. W 2018 roku przeciętna powierzchnia mieszkaniowa przypadająca na 1 osobę wyniosła w powiecie 31,2 m², podczas gdy średnia dla województwa wyniosła w tym samym czasie 28,2 m².

2.2.3.2. Ochrona zdrowia

W ramach publicznego systemu ochrony zdrowia na terenie powiatu wieruszowskiego działa NZOZ Szpital Powiatowy w Wieruszowie⁸, dysponujący 3 oddziałami szpitalnymi – chirurgii jednego dnia, chorób wewnętrznych oraz pediatricznym. Szpital działa w ramach Powiatowego Centrum Medycznego Spółka z o.o., które zapewnia mieszkańcom opiekę specjalistyczną w zakresie chirurgii, ortopedii, diabetologii, dermatologii, chorób płuc i gruźlicy, neurologii, otolaryngologii, zdrowia psychicznego, rehabilitacji, okulistyki oraz ginekologii i położnictwa. W ramach szpitala funkcjonuje także Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

W całym powiecie w 2018 roku znajdowało się 18 zakładów opieki zdrowotnej. Przeciętnie na ZOZ przypada około 2 345 osób. To dużo wyższa liczba pacjentów od średniej dla całego województwa łódzkiego, w którym ZOZ obsługuje przeciętnie 1 512 pacjentów oraz podregionu sieradzkiego, gdzie przeciętna liczba pacjentów obsługiwanych przez ZOZ wyniosła 1 968. Porównując ilość osób obsługiwanych przez ZOZ-y w podregionie sieradzkim należy stwierdzić, że powiat wieruszowski lokuje się na ostatniej pozycji. Tymczasem na przełomie 2017-2019 spadła ilość porad lekarskich udzielonych mieszkańcom powiatu (z 22 7162 na 22 3747)⁹. W porównaniu

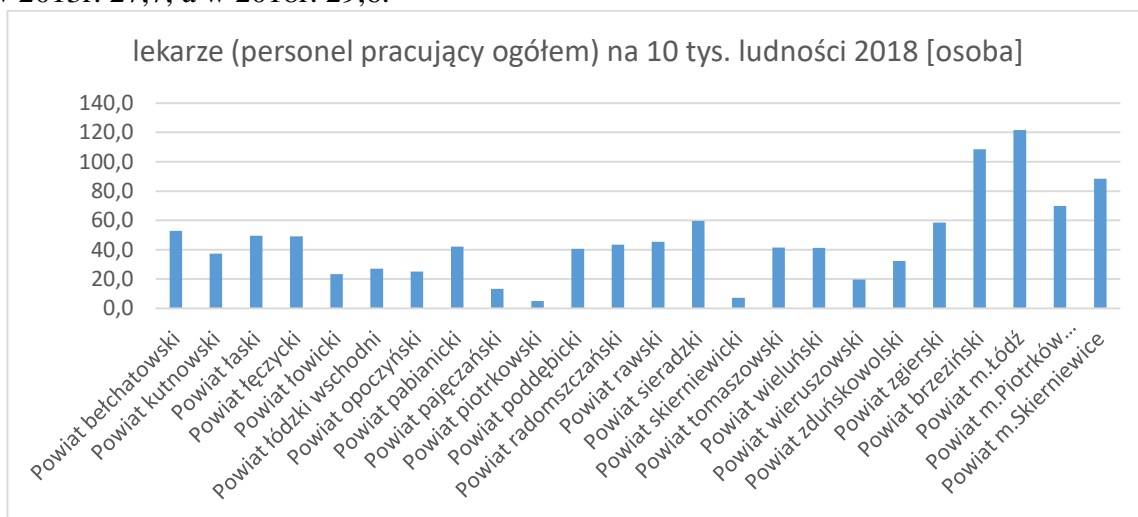
⁸ Nazwa szpitala: Powiatowe Centrum Medyczne Spółka z o.o. NZOZ Szpital Powiatowy w Wieruszowie.

⁹ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

ilości porad lekarskich udzielanych w 2014r. (22 4068) i w 2019r. (22 3747) liczba porad zmniejszyła się o 321.¹⁰

Na terenie powiatu znajduje się 14 aptek oraz jeden punkt apteczny. Biorąc pod uwagę ilość klientów obsługiwanych przez 1 aptekę, powiat lokuje się na czwartym miejscu w województwie, ze średnią ilością 3 007 pacjentów przypadającą na 1 aptekę. Należy jednak stwierdzić, że w każdej gminie znajduje się co najmniej jedna apteka. W większości są one czynne w dni powszednie oraz w soboty. Harmonogram dyżurów aptek w godzinach nocnych oraz w niedzielę i święta dostępny jest na stronie internetowej powiatu¹¹.

Na 10 tys. mieszkańców powiatu w 2013r. przypadało 17,7 lekarzy (personel pracujący ogółem), a w 2018r. 19,7. Natomiast personelu pracującego tj. pielęgniarek i położnych na 10 tys. było w 2013r. 27,7, a w 2018r. 29,6.¹²

Rys.2.29 Ilość lekarzy przypadająca na 10 tys. ludności w 2018 w powiatach województwa łódzkiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

Mieszkańcy powiatu mają również najtrudniejszy w województwie łódzkim dostęp do lekarza-dentysty. Z danych GUS wynika, że w 2018r. na 1 pracującego lekarza – dentystę przypadają przeciętnie około 10 553 osoby (w województwie około 1 330).¹³

Na terenie powiatu do 2015 roku nie funkcjonował żłobek. W latach 2016-2017 funkcjonowały dwa żłobki, a od roku 2018 roku pozostał jeden z 60 miejscami.¹⁴

2.2.3.3. Usługi rynkowe i publiczne

Jakość życia w danej jednostce terytorialnej związana jest z dostępem do usług rynkowych, takich jak usługi pocztowe, bankowe, handlowe, itp. oraz poziomem tych usług. Obecnie w powiecie działa 1 urząd pocztowy, 6 filii urzędów pocztowych i 5 agencji pocztowych (placówki mają zróżnicowane godziny otwarcia dostosowane do potrzeb klientów)¹⁵.

Obecnie na terenie powiatu działają dwie kancelarie notarialne oraz 3 kancelarie adwokackie. Sądem właściwym dla Powiatu Wieruszowskiego jest Sąd Rejonowy w Wieluniu.

¹⁰ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

¹¹ Uchwała nr LII/271/2018 Rady Powiatu Wieruszowskiego z dn. 14 listopada 2018 r. w sprawie ustalenia rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie Powiatu Wieruszowskiego z późn. zm.

¹² Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

¹³ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

¹⁴ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

¹⁵ Portal: www.poczta-polska.pl, data dostępu 03.06.2020 r.

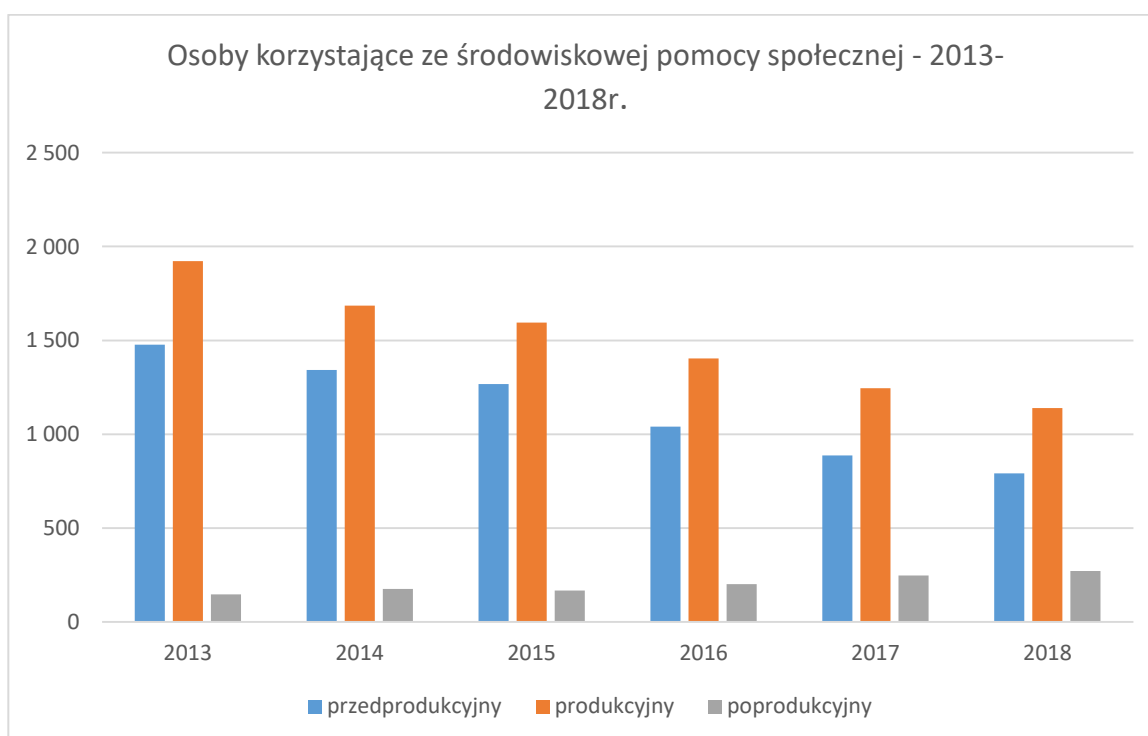
2.2.3.4. Pomoc społeczna

Głównym zadaniem pomocy społecznej jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których nie mogą same pokonać, przy wykorzystaniu swoich możliwości, uprawnień i własnych środków finansowych.

Liczbę gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat wierzuszowski	1 140	1 060	1 040	977	945	943
Bolesławiec	87	87	90	92	95	82
Czastary	116	117	111	115	115	117
Galewice	127	134	133	130	118	123
Lututów	166	150	144	136	121	117
Łubnice	110	94	91	77	74	84
Sokolniki	155	111	111	100	90	93
Wierzuszów	379	367	360	327	332	327

Tab.2.30 Pomoc społeczna w powiecie z podziałem na gminy w latach 2013-2018
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

Rys.2.31 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

Na podstawie powyższego wykresu można stwierdzić, że spada ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym korzystająca z pomocy, przy jednoczesnym wzroście osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Tab.2.32 Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn

Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn						
	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018
ubóstwo	-	743	728	682	607	510
sieroctwo	-	3	1	1	3	1
bezdomność	-	13	12	15	17	20
potrzeba ochrony macierzyństwa	-	247	247	205	184	166
bezrobocie	-	487	450	381	317	252
niepełnosprawność	-	291	295	298	314	309
długotrwała lub ciężka choroba	-	352	373	397	457	453
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	-	264	263	221	245	225
przemoc w rodzinie	-	23	21	20	15	15
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	-	0	0	0	1	1
alkoholizm	-	92	104	97	96	104
narkomania	-	1	1	1	3	1
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	-	24	24	18	14	22
zdarzenie losowe	-	15	6	5	24	8
sytuacja kryzysowa	-	0	0	1	6	4
klęska żywiołowa lub ekologiczna	-	0	0	0	18	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat wierszowski	7 059 568,11	7 591 748,45	7 250 585,57	8 337 832,14	7 853 166,73	9 229 406,67

Rys. 2.33 Wydatki z budżetu powiatu na pomoc społeczną (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018
placówki (z filiami)	ob.	2	2	1	1	1
domy pomocy społecznej	ob.	2	2	1	1	1
miejsca (łącznie z filiami)	mc	154	155	154	154	154
mieszkańcy (łącznie z filiami)	osoba	153	155	154	153	154
mieszkańcy (łącznie z filiami) na 1000 ludności	osoba	4	4	4	4	4
mieszkańcy - przewlekłe psychicznie chorzy	osoba	153	155	154	153	154

Rys. 2.34 Placówki stacjonarnej pomocy społecznej na terenie powiatu wierszowskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS.

Na terenie powiatu wierszowskiego funkcjonuje siedem Ośrodków Pomocy Społecznej (dwa MGOPS-y i pięć GOPS-ów), które są jednostkami organizacyjnymi gmin, powołanymi do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Na terenie powiatu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie. Centrum realizuje zadania powiatu wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu

rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powiat realizuje następujące strategie i programy w zakresie pomocy społecznej:

- Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wieruszowskim na lata 2021-2027;
- Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2022;
- Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021- 2023;
- Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie wieruszowskim na lata 2016 - 2021.

Powiat Wieruszowski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie w partnerstwie z Gminą Wieruszów/Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wieruszowie, Gminą Lututów/Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lututowie, Gminą Bolesławiec/Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bolesławcu, Stowarzyszeniem Integracyjnym "Klub Otwartych Serc" w Wieruszowie, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie od 1 listopada 2017r. zrealizował projekt „Centrum Usług Społecznych w powiecie wieruszowskim”. Kontynuacją jest projekt Centrum Usług Środowiskowych – Razem Łatwiej.

W 2019 roku liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych wynosiła 51, z tego największa liczba dzieci umieszczona była w rodzinach zastępczych spokrewnionych co stanowi 69,23% (27 dzieci), niezawodowych to 23,08 (9 dzieci) oraz w rodzinach zastępczych zawodowych 7,7% (3 dzieci).

Na terenie powiatu wieruszowskiego funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej w Chróście – Wsi (dla 154 kobiet i mężczyzn przewlekłe psychicznie chorych);
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Osieku z filią w Czastarach i w Chróście (dla 85 osób);
- placówka opiekuńcza – wychowawcza typu rodzinnego w Lubczynie (dla 8 dzieci);
- placówka opiekuńcza – wychowawcza typu rodzinnego w Sokolnikach (dla 8 dzieci);
- placówka opiekuńcza – wychowawcza w Czastarach (dla 8 dzieci);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej (dla 50 osób);
- Zakład Aktywności Zawodowej w Wieruszowie (dla 30 osób);
- działający przy PCPR punkt interwencji kryzysowej;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej, prowadzony na zlecenie powiatu przez Caritas Diecezji Kaliskiej (5 miejsc dla rodzin i osób będących w kryzysie);
- utworzony w 2018r. Dzienny Dom Pomocy na terenie gminy Lututów (dla 15 osób);
- 1 mieszkanie treningowe i 2 mieszkania wspierane.

Liczba osób korzystających ze wsparcia środowiskowych domów samopomocy, działających na terenie powiatu wieruszowskiego kształtuje się na poziomie lat ubiegłych. Natomiast liczba nowo umieszczonych mieszkańców w DPS w roku 2019 znacząco spadła (9 osób). Koszty utrzymania i prowadzenia placówek wskazują na systematyczny ich wzrost. Podejmowane działania w latach 2019-2020 zwiększają zasób instytucjonalny powiatu w zakresie pomocy i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, małoletnich dzieci potrzebujących opieki oraz osób znajdujących się w kryzysie.¹⁶

¹⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej na 2019r. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie

2.2.3.5. Edukacja i szkolnictwo wyższe

Analiza rozmieszczenia szkół na terenie powiatu wieruszowskiego daje względnie stabilny obraz sieci placówek kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego. Powiat prowadzi dwie szkoły ponadpodstawowe: Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wieruszowie i Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Stanisława Staszica w Wieruszowie. Na terenie powiatu znajduje się także Zespół Szkół Centrum Kształcenia w Lututowie, prowadzony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W ramach szkół ponadpodstawowych na terenie powiatu funkcjonują dwie szkoły branżowe I stopnia, dwie szkoły branżowe II stopnia, jedno liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dla dorosłych, dwie szkoły policealne i dwa technika. Zaplecze edukacyjne uzupełniają Poradnia Psychologiczna - Pedagogiczna w Wieruszowie.

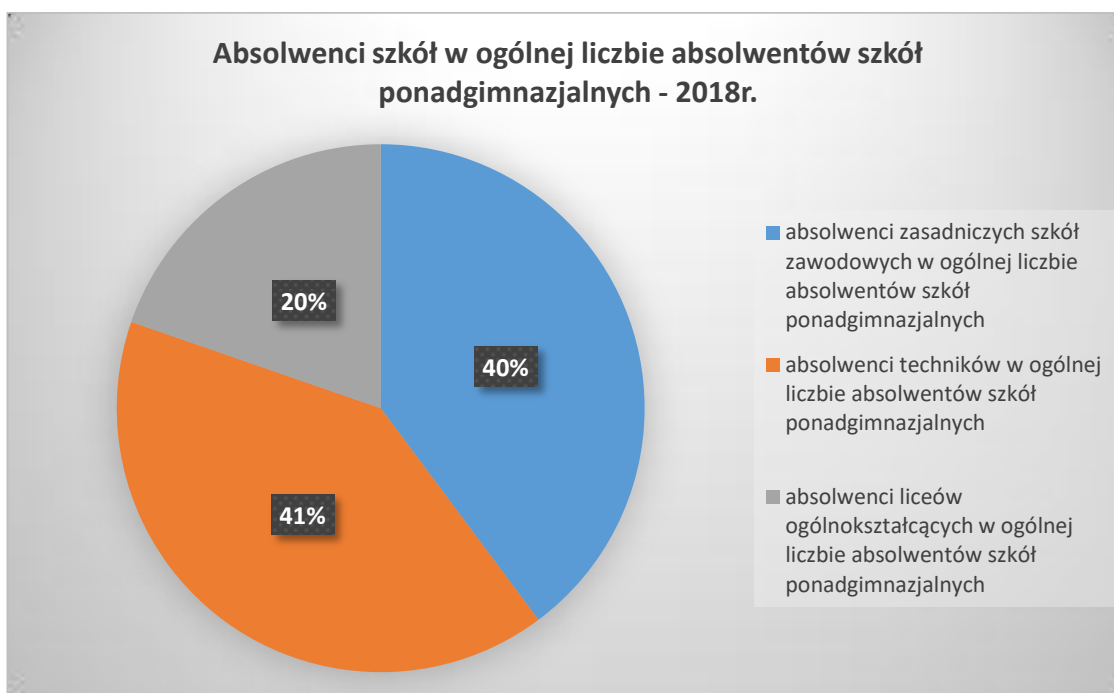
Gmina	Szkoła podstawowa
Bolesławiec	4
Czastary	3
Galewice	6
Lututów	2
Łubnice	3
Sokolniki	5 (w tym jedna szkoła specjalna)
Wieruszów	6

Tab. 2.35 Szkoły podstawowe w Powiecie Wieruszowskim
Źródło: Opracowanie własne.

W roku szkolnym 2018/2019 do szkół podstawowych na terenie powiatu wieruszowskiego uczęszczało 3 527 uczniów, z czego 2 250 uczniów pochodziło z gmin wiejskich powiatu. Gimnazja w roku szkolnym 2018/2019 ukończyło 424 uczniów na 445 uczących się (277 na terenach gmin wiejskich). Szkoły branżowe ukończyło 111 uczniów (uczniów ogółem w szkole 305), a liceum ogólnokształcące 46 uczniów (uczniów ogółem w liceum 193). Absolwentów technikum w roku szkolnym 2018/2019 było 113 (uczniów ogółem 533). Szkoły policealne ukończyło 6 absolwentów.¹⁷

Na poziomie szkół podstawowych współczynnik skolaryzacji brutto wyniósł w 2018 roku 96% i nie odbiegał znacznie od średniej wojewódzkiej (95,95%). Na poziomie gimnazjalnym współczynnik skolaryzacji brutto wyniósł w 2018 roku 103,73% i również nie odbiegał znacznie od średniej wojewódzkiej (103,31%). Poniższy wykres obrazuje udział absolwentów wybranego typu szkół ponadgimnazjalnych w ogólnej liczbie tych absolwentów.

¹⁷ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019, Urząd Statystyczny w Łodzi, publikacja elektroniczna

Rys. 2.36 Absolwenci szkół w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych według typów szkół w roku 2018r. w powiecie. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

2.2.3.6. Sport i kultura

Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi realizującymi cele i zadania powiatu w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe. W 2019 roku w ewidencji prowadzonej przez Starostę Wieruszowskiego zarejestrowanych było 30 klubów sportowych i 27 uczniowskich klubów sportowych. Liczba ta jest porównywalna do lat ubiegłych.

Powiat prowadzi również Powiatową Bibliotekę Publiczną, której siedziba znajduje się w Wieruszowie. Ponadto na terenie powiatu znajduje się biblioteka miejska, 6 bibliotek gminnych i 12 filii bibliotecznych. Na jedną placówkę biblioteczną w powiecie w 2018 roku przypadało 2 111 osób. Z każdego 1000 mieszkańców powiatu 134 osób było czytelnikami bibliotek. Przeciętny czytelnik biblioteki w powiecie wypożyczył 14,6 książki, czyli o 4,8 książki mniej niż przeciętny czytelnik w województwie łódzkim. Najmniej książek w ciągu ostatniego roku wypożyczył czytelnik gminy Galewice (7,7 książki), najwięcej natomiast czytelnik w gminie Sokolniki (21,9 książki)¹⁸.

Na terenie powiatu funkcjonuje 1 stałe kino z widownią na 130 miejsc. Na 1 miejsce przypada około 325 osób i jest to wskaźnik wyższy niż w województwie łódzkim, w którym na 1 miejsce przypadają 222 osoby. W gminie Bolesławiec funkcjonuje pawilon wystawowy z zasobami archeologicznymi dotyczącymi ruin zamku z okresu panowania Kazimierza Wielkiego.

Każdego roku w powiecie tworzony jest „Kalendarz imprez sportowych, kulturalnych, oświatowych i turystycznych” zawierający zbiór przedsięwzięć realizowanych wspólnie z instytucjami, stowarzyszeniami i jednostkami organizacyjnymi. Sztandarową imprezą powiatu, organizowaną corocznie, jest impreza „Z Powiatem na piknik” oraz Dożynki Powiatowe. Jednym z priorytetów Samorządu Powiatu Wieruszowskiego pozostaje również współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w celu zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów mieszkańców. Corocznie Rada Powiatu Wieruszowskiego uchwała program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W myśl ww. programu ogłaszane są konkursy na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego

¹⁸ Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

m.in. z zakresu sportu, kultury, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, turystyki a także ochrony zdrowia.

Powiat od ponad 10 lat promuje także produkt turystyczny „Wieruszowski Powiat z mapą i kompasem”, który posiada certyfikat Fundacji Sport i Przyroda oraz Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego Biegu na Orientację Leśników. Powiat posiada 10 tras orienteingowych oraz oddaną do użytku w 2019 r. trasę MTB (30 km długości).

2.2.4. Problemy i wyzwania rozwoju w odniesieniu do kwestii społecznych i poprawy jakości życia – wskazania do analizy strategicznej SWOT

Do najważniejszych problemów i wyzwań rozwojowych w zakresie problemów społecznych i jakości życia w powiecie zaliczyć należy:

- 1) starzenie się społeczeństwa;
- 2) zapewnienie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnością, starszych i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- 3) powolne wyludnianie się powiatu na rzecz większych ośrodków w kraju;
- 4) zmniejszenie ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym będące zagrożeniem dla rynku pracy;
- 5) brak uczelni wyższych i ich filii;
- 6) liczba organizacji III sektora w powiecie stanowiąca o wysokiej świadomości obywatelskiej mieszkańców i chęci zaangażowania w sprawy powiatu;
- 7) wysoki wskaźnik zapadalności na choroby nowotworowe oraz choroby układu krążenia;
- 8) wzrost zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych;
- 9) dobre warunki mieszkaniowe;
- 10) słaby dostęp do usług medycznych (lekarze, pielęgniarki);
- 11) ograniczona dostępność żłobka;
- 12) brak sądu;
- 13) malejąca liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń opieki społecznej;
- 14) poprawa dostępu do ośrodków interwencji kryzysowej;
- 15) słaby dostęp do instytucji kultury;
- 16) wzrost udzielanej rodzinom pomocy na podstawie decyzji w zakresie bezdomności, niepełnosprawności, choroby, alkoholizmu i sytuacji kryzysowych;
- 17) brak odpowiedniej ilości mieszkań socjalnych i chronionych;
- 18) brak chętnych do sprawowania funkcji rodziny zastępczej;
- 19) brak placówek wsparcia dziennego dla osób starszych;
- 20) zwiększenie dostępu do usług świadczonych dla osób chorych psychicznie.

2.3. Gospodarka i rynek pracy

2.3.1. Poziom rozwoju gospodarczego i zamożności mieszkańców

Poziom rozwoju gospodarczego oraz zamożność mieszkańców ma bezpośredni i bardzo duży wpływ na jakość życia, jest jednym z ważniejszych kryteriów przy wyborze miejsca zamieszkania.

Przedstawione poniżej dane odnoszą się zarówno do sąsiednich województw jak i do powiatów znajdujących się w województwie łódzkim oraz powiatów ościennych.

Tab. 2.37 Poziom rozwoju gospodarczego województwa łódzkiego na tle innych województw latach 2010 oraz 2015-2017 (PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących)

Województwo	2010	2015	2016	2017	Tempo wzrostu (2010 = 100)	Tempo wzrostu (2015 = 100)
Województwo Łódzkie	34 747	43 790	45 199	48 126	138,5	109,9
Województwo Dolnośląskie	42 295	52 237	53 659	57 228	135,3	109,6
Województwo Opolskie	30 818	37 818	38 553	41 080	133,3	108,6
Województwo Wielkopolskie	39 454	50 821	52 844	56 496	143,2	111,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

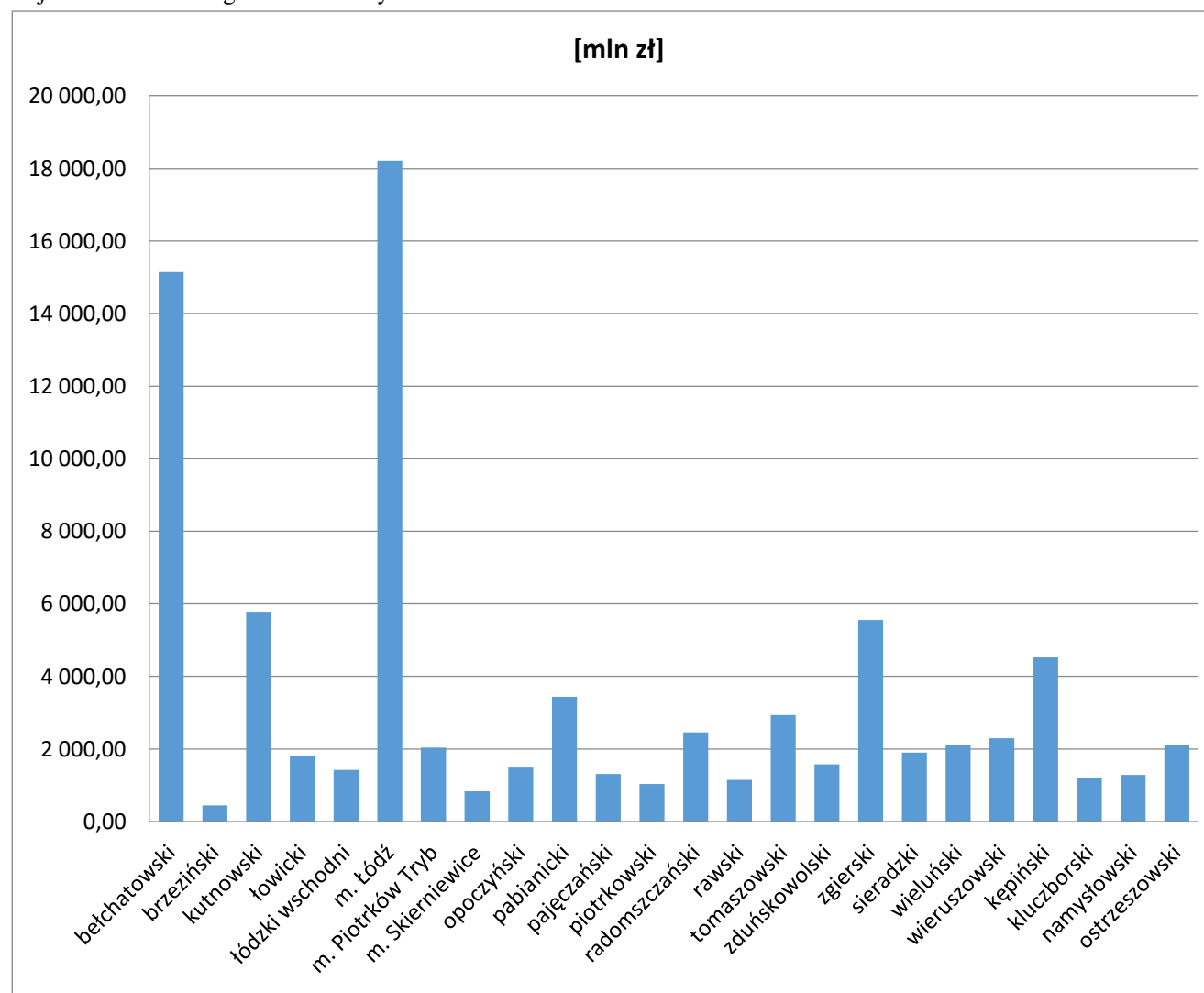
W związku z lokalizacją powiatu na granicy z dwoma innymi województwami (wielkopolskim oraz opolskim) oraz względnej bliskości fizycznej i czasowej Wrocławia, przedstawiono porównanie z poziomem rozwoju gospodarczego województw: łódzkiego, opolskiego, dolnośląskiego oraz wielkopolskiego.

Tempo rozwoju gospodarczego (PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca) dla województwa łódzkiego jest stabilne i zarówno w stosunku do roku 2010 jak i 2015 wyprzedza rozwój województwa opolskiego jak i dolnośląskiego.

Należy jednak podkreślić, że utrzymujący się na wyższym poziomie rozwój gospodarczy województwa wielkopolskiego jak i usytuowanego w bliskiej odległości województwa dolnośląskiego jest dużą szansą dla mieszkańców powiatu wieruszowskiego.

Rys. 2.38 Produkcja sprzedana przemysłu powiatów województwa łódzkiego oraz ościennych w 2018 roku

Lp.	Powiaty	[mln zł]
1	bełchatowski	15 140,60
2	brzeziński	446,00
3	kutnowski	5 758,90
4	łowicki	1 802,20
5	łódzki wschodni	1 419,40
6	m. Łódź	18 197,90
7	m. Piotrków Tryb	2 034,50
8	m. Skierniewice	833,6
9	opoczyński	1 486,50
10	pabianicki	3 438,40
11	pajęczański	1 310,50
12	piotrkowski	1 037,50
13	radomszczański	2 454,60
14	rawski	1 144,90
15	tomaszowski	2 936,10
16	zduńskowolski	1 573,30
17	zgierski	5 559,40
18	sieradzki	1 903,10
19	wieluński	2 099,20
20	wieruszowski	2 293,20
21	kepiński	4 522,40
22	kluczborski	1 206,50
23	namysłowski	1 285,90
24	ostrzeszowski	2 103,80

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 2.39 Produkcja sprzedana przemysłu według powiatów w latach 2015 i 2018 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Lp.	Powiaty	Liczba mieszkańców	2015	2018	Tempo wzrostu	Ranking-tempa wzrostu	Ranking produkcja sprzedana /1 m. – 2018 rok
			[zł]	[zł]	2015 = 100		
1	bełchatowski	112997	139 104,58	133 991,17	96,3	23	1
2	brzeziński	30890	12 939,46	14 438,33	111,6	18	23
3	kutnowski	97295	55 403,67	59 190,09	106,8	22	3
4	łowicki	78616	16 494,10	22 924,09	139,0	5	16
5	łódzki wschodni	71705	16 584,62	19 794,99	119,4	14	18
6	m. Łódź	685285	21 907,53	26 555,23	121,2	12	11
7	m. Piotrków Tryb	73670	22 188,14	27 616,40	124,5	10	9
8	m. Skierniewice	48178	14 564,74	17 302,50	118,8	15	21
9	opoczyński	76623	17 686,60	19 400,18	109,7	20	19
10	pabianicki	119289	40 283,68	28 824,12	71,6	24	8
11	pajęczański	51597	22 960,64	25 398,76	110,6	19	12
12	piotrkowski	91315	8 660,13	11 361,77	131,2	8	24
13	radomszczański	113315	13 488,95	21 661,74	160,6	1	17
14	rawski	48808	16 327,24	23 457,22	143,7	2	15
15	sieradzki	118240	13 388,87	16 095,23	120,2	13	22
16	tomaszowski	117259	21 177,91	25 039,44	118,2	16	13
17	wieluński	76699	21 009,40	27 369,33	130,3	9	10
18	wieruszowski	42213	48 117,88	54 324,50	112,9	17	4
19	zduńskowolski	66766	21 864,42	23 564,39	107,8	21	14
20	zgierski	165916	24 880,06	33 507,32	134,7	7	6
21	kępiński	56394	56 394,30	80 192,93	142,2	3	2
22	kluczborski	66189	13 370,80	18 228,10	136,3	6	20
23	namysłowski	42677	21 292,50	30 130,98	141,5	4	7
24	ostrzeszowski	55479	30 941,44	37 920,65	122,6	11	5

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując produkcję sprzedaną przemysłu w 2018 roku, a w szczególności produkcję w odniesieniu do liczby mieszkańców, powiat wieruszowski zajmuje 17 pozycję wśród przedstawionych 24 powiatów w kategorii tempo wzrostu sprzedaży liczonej w stosunku do roku 2015. Wzrost produkcji przemysłowej sprzedanej w tym okresie dla powiatu wieruszowskiego wynosił ok.13 %, wobec średniej dla poddanych analizie powiatów, który wynosił 22%.

Powiat wieruszowski również w relacji do ościennych powiatów (wieluński, sieradzki, ostrzeszowski, kępiński i kluczborski) zajmuje najniższą pozycję w tempie wzrostu sprzedaży przemysłowej. Natomiast w rankingu wartości sprzedaży na 1 mieszkańca powiat wieruszowski zajmuje 4 miejsce w przedstawionej tabeli, a wśród powiatów województwa łódzkiego miejsce 3 za powiatem bełchatowskim oraz kutnowskim.

Tab. 2.40 Wartość brutto środków trwałych oraz nakłady inwestycyjna w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

Lp	Powiaty	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł		Tempo rozwoju	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w zł		Tempo rozwoju	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, Polska=100		Tempo rozwoju
		2015	2018	%	2015	2018	%	2015	2018	%
1	powiat bełchatowski	240 400,0	276 425,0	115,0	35 061,8	19 190,0	54,7	509,7%	502,7%	98,6
2	powiat kępiński	34 163,0	43 748,0	128,1	8 331,6	8 195,1	98,4	72,4%	79,6%	109,9
3	powiat kluczborski	20 627,0	30 785,0	149,2	3 502,6	3 285,1	93,8	43,7%	56,0%	128,1
4	powiat namysłowski	31 016,0	37 878,0	122,1	3 855,6	4 239,4	110,0	65,8%	68,9%	104,7
5	powiat oleski	21 800,0	20 322,0	93,2	3 885,7	2 651,8	68,2	46,2%	37,0%	80,1
6	powiat ostrzeszowski	17 911,0	20 790,0	116,1	4 284,8	3 345,3	78,1	38,0%	37,8%	99,5
7	powiat sieradzki	18 606,0	24 836,0	133,5	2 596,2	6 006,5	231,4	39,4%	45,2%	114,7
8	powiat wieluński	16 377,0	18 942,0	115,7	1 762,8	2 492,2	141,4	34,7%	34,4%	99,1
9	powiat wierszowski	26 823,0	31 809,0	118,6	3 184,4	3 692,2	115,9	56,9%	57,8%	101,6

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Z przedstawionych danych wynika, że spośród sąsiednich powiatów o podobnej strukturze i wielkości, pod względem wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (w analizie porównawczej został pominięty powiat bełchatowski), powiat wierszowski plasuje się na 3 pozycji. Natomiast w dynamice wzrostu środków trwałych powiat wierszowski w roku 2018 do roku 2015 znajduje się na 5 pozycji. Poziom wzrostu wartości środków trwałych wynosi 18,6% w stosunku do średniej dla porównywanych powiatów 22,6%.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w powiecie wierszowskim w wieku produkcyjnym są niższe niż w powiatach sąsiadujących i wynoszą w 2018 roku -3692,20 zł, przy średniej dla przedstawionych powiatów wynoszących 3925,46 zł. Daje to 3 pozycję w rankingu nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca za powiatami sieradzkim i wieluńskim.

Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w stosunku do wartości średniej w Polsce przyjętej jako 100 %, wynosi 57,8 % w roku 2018 (poza powiatem bełchatowskim, w którym ta wartość wynosi w 2018 roku 502,7 %) i jest wartością porównywalną z innymi przedstawionymi powiatami.

Poziom wynagrodzeń w powiecie wierszowskim jest jednym z najniższych w województwie łódzkim. W 2018 roku tylko w powiatach łaskim i brzezińskim wynagrodzenia były niższe. Wobec średniej w województwie łódzkim wynoszącej w 2018 roku 4 008,33 wynagrodzenia w powiecie wierszowskim wyniosły 3 454,23 zł.

Natomiast tempo wzrostu wynagrodzeń w roku 2018 w stosunku do roku 2011 wyniosło 36,1 %, co plasuje powiat na 15 miejscu wśród 24 analizowanych powiatów.

Również w stosunku do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej, przyjętej jako 100 %, w powiecie wieruszowskim w 2018r. wynagrodzenie wyniosło 71,4%, a wzrost wynagrodzenia w powiecie w stosunku do roku 2011 wyniósł 2%.

Tab. 2.41 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w powiatach województwa łódzkiego w roku 2011 oraz w latach 2017-2018

	Powiaty	Ogółem						Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)				
		2011	2017	2018	R	Tempo wzrostu	R	2011	2017	2018	Tempo wzrostu	R
		zł	zł	zł		2011=100		%	%	%	2011=100	
1	bełchatowski	4940,22	5 926,37	6 259,40	1	126,7	24	136,3	130,9	129,5	95	24
2	brzeziński	2440,72	3 071,31	3 385,89	24	138,7	11	67,3	67,8	70	104	11
3	kutnowski	3027,99	3 946,40	4 206,84	5	138,9	10	83,5	87,2	87	104,2	10
4	łaski	2572,43	3 227,11	3 432,41	23	133,4	20	71	71,3	71	100	20
5	łęczycki	3071,35	3 885,89	4 104,85	6	133,6	19	84,7	85,8	84,9	100,2	19
6	łowicki	2845,87	3 534,91	3 781,96	15	132,9	21	78,5	78,1	78,2	99,6	21
7	łódzki wschodni	2677,69	3 463,82	3 759,87	17	140,4	7	73,9	76,5	77,8	105,3	7
8	m. Łódź	3427,06	4 462,50	4 779,47	2	139,5	8	94,5	98,6	98,9	104,7	8
9	m. Piotrków Tryb.	2577,18	3 446,86	3 765,37	16	146,1	2	71,1	76,1	77,9	109,6	2
10	m. Skierniewice	2916,61	3 598,89	3 963,58	9	135,9	16	80,5	79,5	82	101,9	16
11	opoczyński	2856,43	3 427,90	3 679,30	20	128,8	22	78,8	75,7	76,1	96,6	22
12	pabianicki	2812,11	3 778,57	4 046,87	7	143,9	3	77,6	83,5	83,7	107,9	3
13	pajęczański	3061,69	3 672,03	3 919,72	11	128	23	84,5	81,1	81,1	96	23
14	piotrkowski	2651,98	3 436,14	3 695,68	19	139,4	9	73,2	75,9	76,4	104,4	9
15	poddębicki	3294,65	4 387,98	4 679,92	3	142	5	90,9	96,9	96,8	106,5	5
16	radomszczański	2631,03	3 406,71	3 631,65	21	138	13	72,6	75,2	75,1	103,4	13
17	rawski	2908,69	3 561,95	4 027,10	8	138,5	12	80,2	78,7	83,3	103,9	12
18	sieradzki	2895,4	3 648,13	3 949,33	10	136,4	14	79,9	80,6	81,7	102,3	14
19	skierniewicki	2725,69	3 612,61	3 893,12	12	142,8	4	75,2	79,8	80,5	107	4
20	tomaszowski	2823,87	3 554,59	3 807,65	14	134,8	17	77,9	78,5	78,8	101,2	17
21	wieluński	2576,71	3 640,03	3 851,65	13	149,5	1	71,1	80,4	79,7	112,1	1
22	wieruszowski	2538,28	3 267,25	3 454,23	22	136,1	15	70	72,2	71,4	102	15
23	zduńskowolski	2788,39	3 533,99	3 745,55	18	134,3	18	76,9	78	77,5	100,8	18
24	zgierski	3100,15	4 017,73	4 378,56	4	141,2	6	85,5	88,7	90,6	106	6

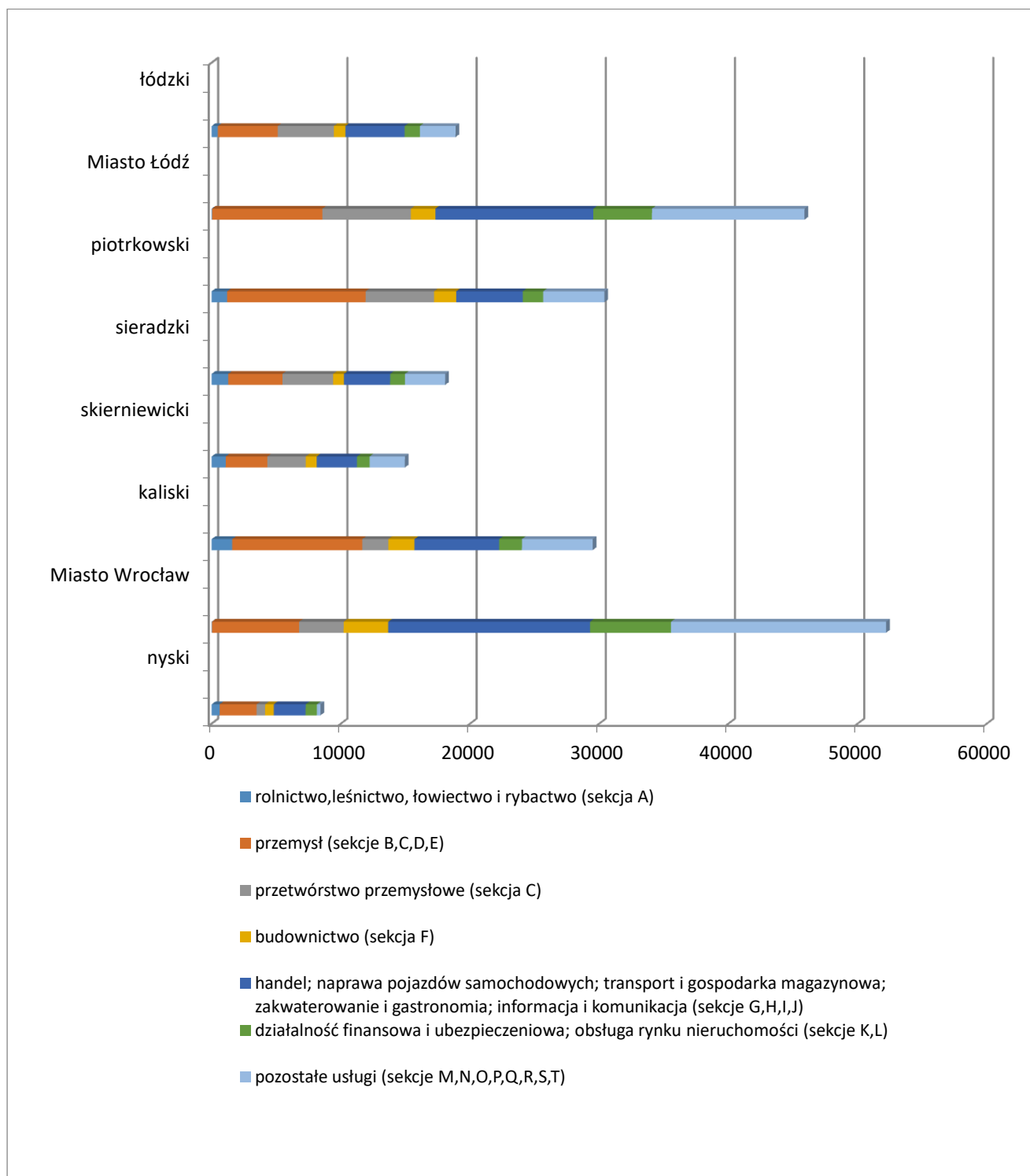
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

2.3.2. Struktura sektorowa gospodarki i kierunki specjalizacji gospodarczej

W podziale terytorialnym Polski dla celów statystycznych, Powiat Wieruszowski stanowi część statystycznego podregionu sieradzkiego.

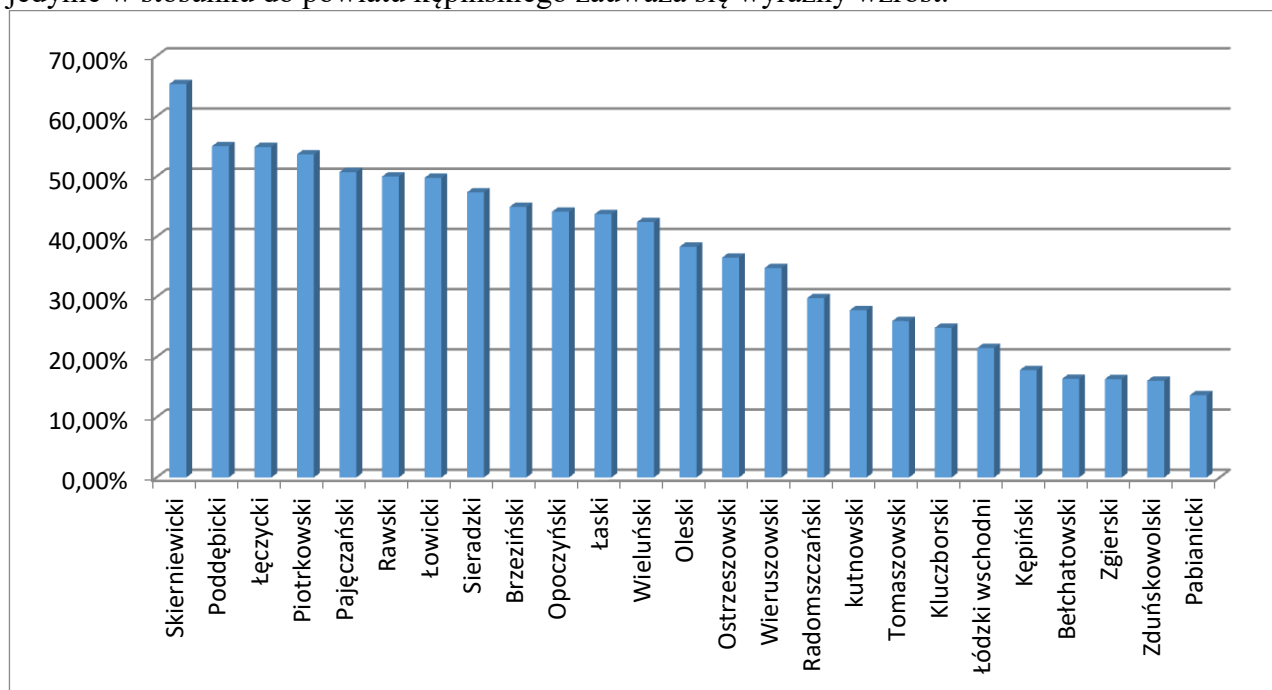
Porównując poziom rozwoju gospodarczego podregionu, zarówno z podregionami granicznymi województw ościennych oraz stolicą Dolnego Śląska, wartość dodana brutto ogółem w roku 2017 wyniosła 14150 mln zł. W roku 2017 w podregionie zanotowano największy udział w wytworzeniu wartości dodanej dwóch sektorów :

- 1) handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości, inne usługi o wartości 7838 mln zł;
- 2) przemysł i budownictwo o wartości 5030 mln zł.

Rys. 2.42 Struktura wytworzenia wartości dodanej wg sekcji PKD w wybranych podregionach w roku 2017
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Rolnictwo odgrywa ważną rolę w strukturze gospodarczej regionu łódzkiego. Z punktu widzenia udziału pracujących w rolnictwie, w liczbie pracujących ogółem w roku 2018, powiat wieruszowski znalazł się w wartościach średnich pomiędzy powiatem skierniewickim a pabianickim. Również w odniesieniu do powiatów graniczących od strony województwa wielkopolskiego i opolskiego notuje się porównywalne wartości udziału pracujących w rolnictwie, jedynie w stosunku do powiatu kępińskiego zauważa się wyraźny wzrost.

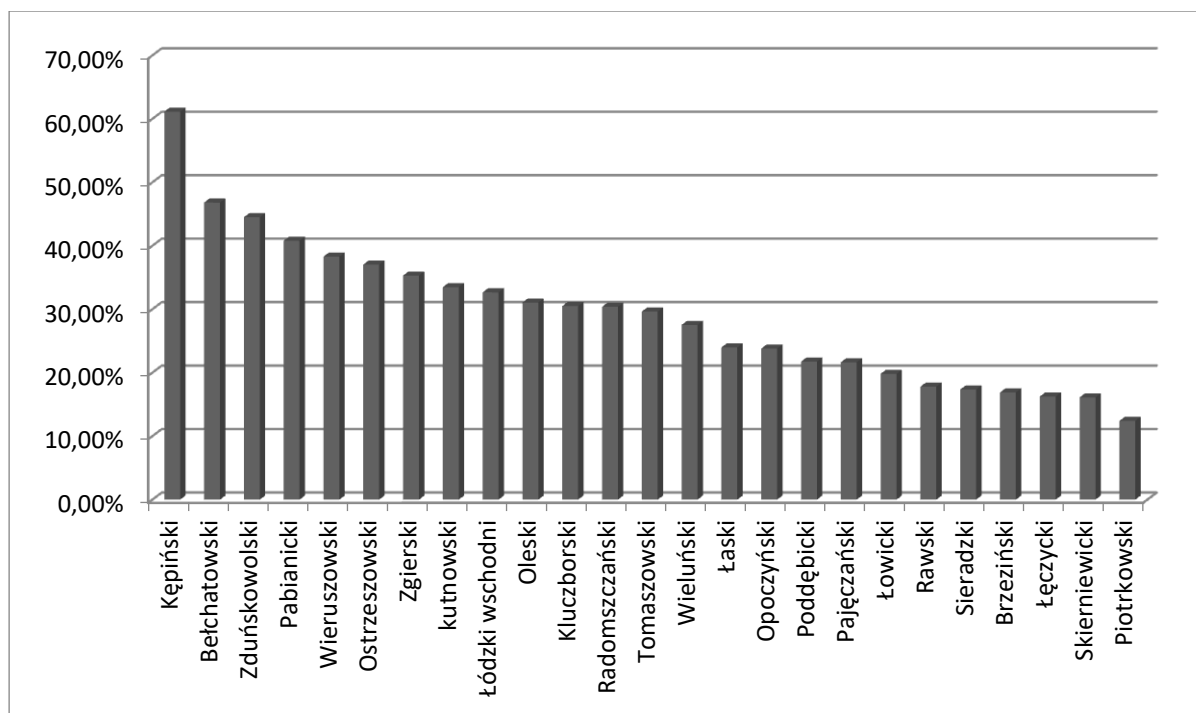
Rys. 2.43 Udział pracujących w rolnictwie w liczbie pracujących ogółem w roku 2018
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Ograniczeniem dla specjalizacji powiatu w kierunku rolnictwa są nienajlepsze warunki klimatyczno-glebowe, z przewagą gleb V i VI klasy bonitacyjnej, co jest powodem niskiej opłacalności produkcji rolnej. Również strukturą agrarną (dominacja gospodarstw rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 5 hektarów) jest elementem niekorzystnym dla rozwoju i specjalizacji w rolnictwie. Gleby III i IV klasy bonitacyjnej występują jedynie na terenie gmin Łubnice i Lututów. Przeważają one w związku z tym w produkcji rolnej, jak również w produkcji mleka.

Do aktualnie dominujących przedsiębiorstw specjalizacji gospodarczej w I sektorze należy branża rolno-spożywcza, w której przeważają zakłady przetwórstwa mięsnego i warzywnego. Z drugiej strony, duża liczba terenów rolnych, zwiększająca się powierzchnia lasów oraz występowanie licznych łąk, stanowią potencjał dla rozwoju agroturystyki.

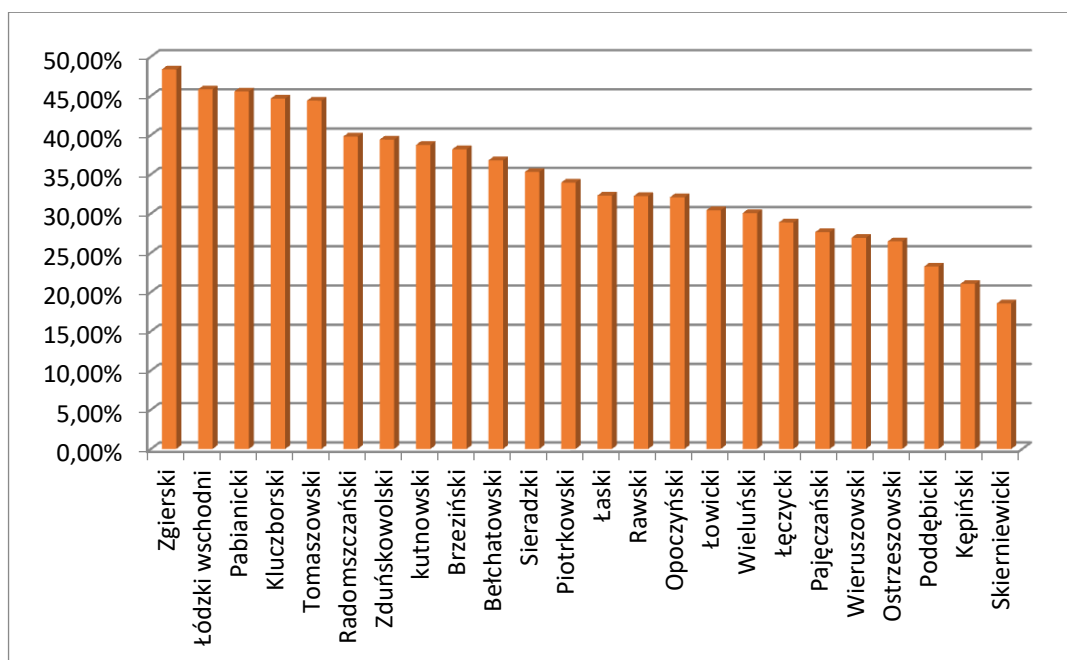
W ostatnich 8 latach powiat stał się ośrodkiem przemysłowym o prawie 40% udziale pracujących w przemyśle i budownictwie, w liczbie pracujących ogółem w roku 2018, lokując się na IV miejscu w województwie łódzkim. Powiat wyprzedza również powiaty graniczące od strony województwa wielkopolskiego i opolskiego. Jedynie powiat kępiński wyraźnie dystansuje wszystkie powiaty województwa łódzkiego zajmując I miejsce. Dominujące branże w tym sektorze to:

- 1) meblarsko-drzewna;
- 2) budowlano-deweloperska;
- 3) chemiczna;
- 4) włókienniczo-odzieżowa.

Rys. 2.44 Udział pracujących w przemyśle i budownictwie w liczbie pracujących ogółem w roku 2018
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Udział pracujących w usługach w liczbie pracujących ogółem w roku 2019 lokuje powiat na jednym z ostatnich miejsc w województwie. Sytuacja ta prezentuje się podobnie w stosunku do graniczących z nim powiatów województwa wielkopolskiego. Jedynie powiat kluczborski (woj. opolskie) wyraźnie wyprzedza i zajmuje czołowe miejsce w tym rankingu.

Rys. 2.45 Udział pracujących w usługach w liczbie pracujących ogółem w roku 2018
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę działające na terenie powiatu wieruszowskiego podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON, których liczba w roku 2019 wynosiła 3908, plasuje to powiat na ostatnim miejscu. Należy zauważyć, że w strukturze podmiotów, w powiecie pod względem wielkości dominują średnie i duże podmioty gospodarcze zatrudniające 250 i więcej pracowników. Wśród podmiotów mikro i małych dominują podmioty z sektora usług nierynkowych i handlu.

Tab. 2.46 Jednostki wpisane do rejestru REGON w powiecie wierszowskim i powiatach sąsiednich wg sekcji PKD 2007 (stan na rok 2019)

POWIATY	SEKTORY							
	ROL NICT WO	PRZEMYSŁ	BUDO WNICT WO	HANDEL; napr. pojazd. samo; transp. i gosp. mag; zakwater. gastro; inf. I komunikacja	USŁUGI RYNKO WE	USŁUGI POZOSTALE NIERYNKOWE	RAZEM	Na 10 tyś. miesz
	Sekcje PKD 2007							
A	B, C, D, E	F	G, H, I, J	K, L	M, N, O, P, Q, R, S, T	RAZM		
Województwo łódzkie								
wierszowski	89	656	605	1435	115	1008	3908	928
sieradzki	230	1013	1516	3256	558	3088	9656	820
wieluński	121	815	1030	3406	286	1328	6986	916
Województwo wielkopolskie								
ostrzeszowski	203	909	1244	1807	197	1680	6040	1069
kępiński	135	1219	925	2265	206	1793	6543	1179
Województwo opolskie								
kluczborski	194	662	936	1968	859	1756	6375	973
oleski	253	794	992	1811	279	1716	5845	909

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wstępną statystyczną identyfikację specjalizacji gospodarczej jednostek terytorialnych umożliwia tzw. metoda współczynnika lokalizacji. Zgodnie z jej założeniami, poziom specjalizacji oblicza się za pomocą tzw. współczynnika LQ Florence'a¹⁹:

$$LQ = \frac{\frac{R_{ip}}{R_p}}{\frac{R_{iw}}{R_w}}$$

gdzie:

R_{ip} – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2019 r. w sekcji i w powiecie p

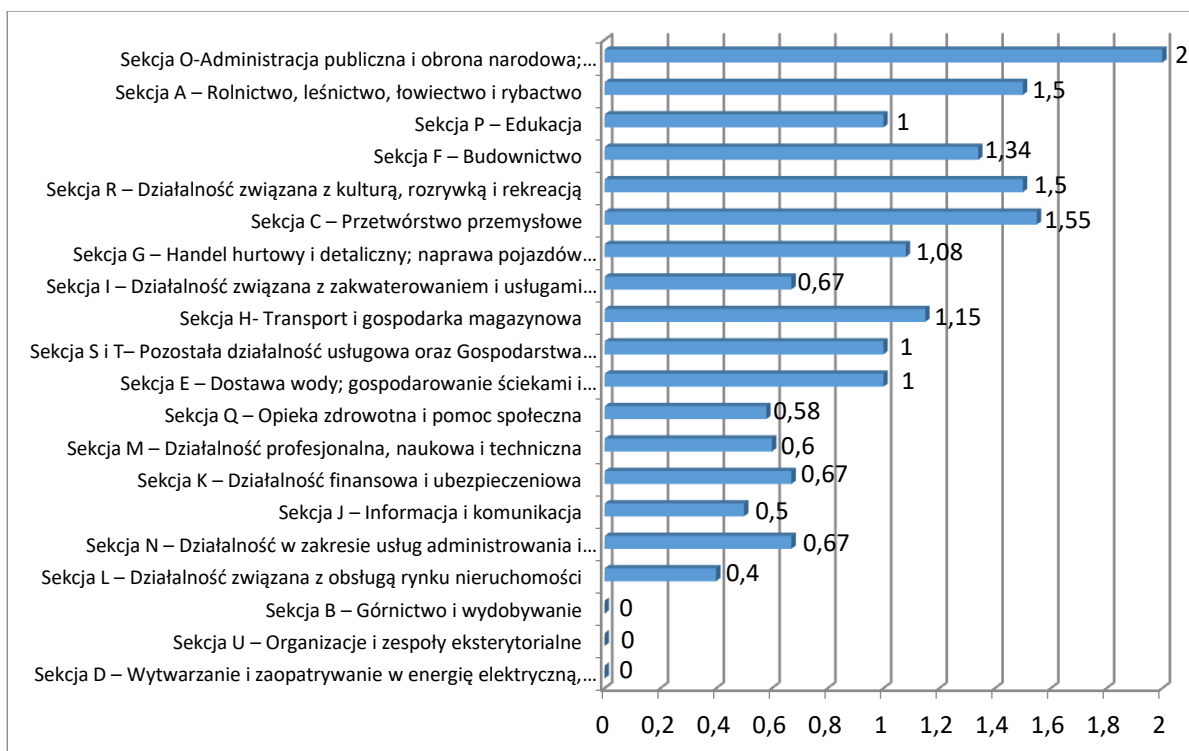
R_p – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2019 r. w powiecie p

R_{iw} – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w sekcji i w województwie łódzkim

R_w – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w województwie łódzkim

W przypadku wartości współczynnika LQ Florence'a poniżej 1 stwierdza się brak specjalizacji regionu, natomiast współczynnik większy niż 1 oznacza specjalizację gospodarczą w badanym regionie.

¹⁹ Zob. Isserman, A. M. 1977. *The Location Quotient Approach for Estimating Regional Economic Impacts*. "Journal of the American Institute of Planners" 43: 33-41; McCann, Ph. 2001. *Urban and Regional Economics*, Oxford: Oxford University Press, s. 144-146; Zeliaś A., red., 1991. *Ekonometria przestrzenna*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, s. 37.

Rys. 2.47 Wartości współczynnika specjalizacji LQ dla powiatu wieruszowskiego na tle województwa łódzkiego – identyfikacja potencjalnych obszarów specjalizacji gospodarczej (dane za rok 2019)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W efekcie przeprowadzonej analizy uzyskano statystyczny obraz potencjalnej specjalizacji gospodarczej Powiatu Wieruszowskiego w następujących sekcjach polskiej klasyfikacji działalności:

- 1) administracja publiczna;
- 2) przetwórstwo przemysłowe;
- 3) działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- 4) rolnictwo;
- 5) budownictwo;
- 6) transport i gospodarka magazynowa;
- 7) handel hurtowy i detaliczny.

Należy zauważyć, że w rejestrze REGON w roku 2019 w powiecie wieruszowskim w sekcji C- przetwórstwo przemysłowe funkcjonowało 641 podmiotów gospodarczych, w tym dział 31 liczył 232 podmioty, co oznacza że 36,19% przetwórstwa przemysłowego stanowią firmy meblarskie. W sekcji F- budownictwo dominują przedsiębiorstwa działu 43, czyli firmy robót budowlanych i wykończeniowych, których w roku 2019 było 434. W sekcji H- transport i gospodarka magazynowa przeważają przedsiębiorstwa działu 49, gdzie zarejestrowano 253 firmy zajmujące się transportem drogowym towarów oraz przewozem pasażerskim.

Tą samą metodę zastosowano dla identyfikacji specjalizacji gospodarczej gmin z powiatu wieruszowskiego.²⁰ W tym celu, obliczono współczynnik LQ według następującej specyfikacji:

$$LQ = \frac{\frac{R_{ig}}{R_g}}{\frac{R_{ip}}{R_p}}$$

²⁰ Z uwagi na niewielkie liczebności podmiotów gospodarczych w całym powiecie, analizę ta należy traktować z istotną dozą ostrożności.

gdzie:

R_{ig} – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w sekcji i w gminie r

R_g – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w gminie r

R_{ip} – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w sekcji i w powiecie

R_p – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2019 w powiecie

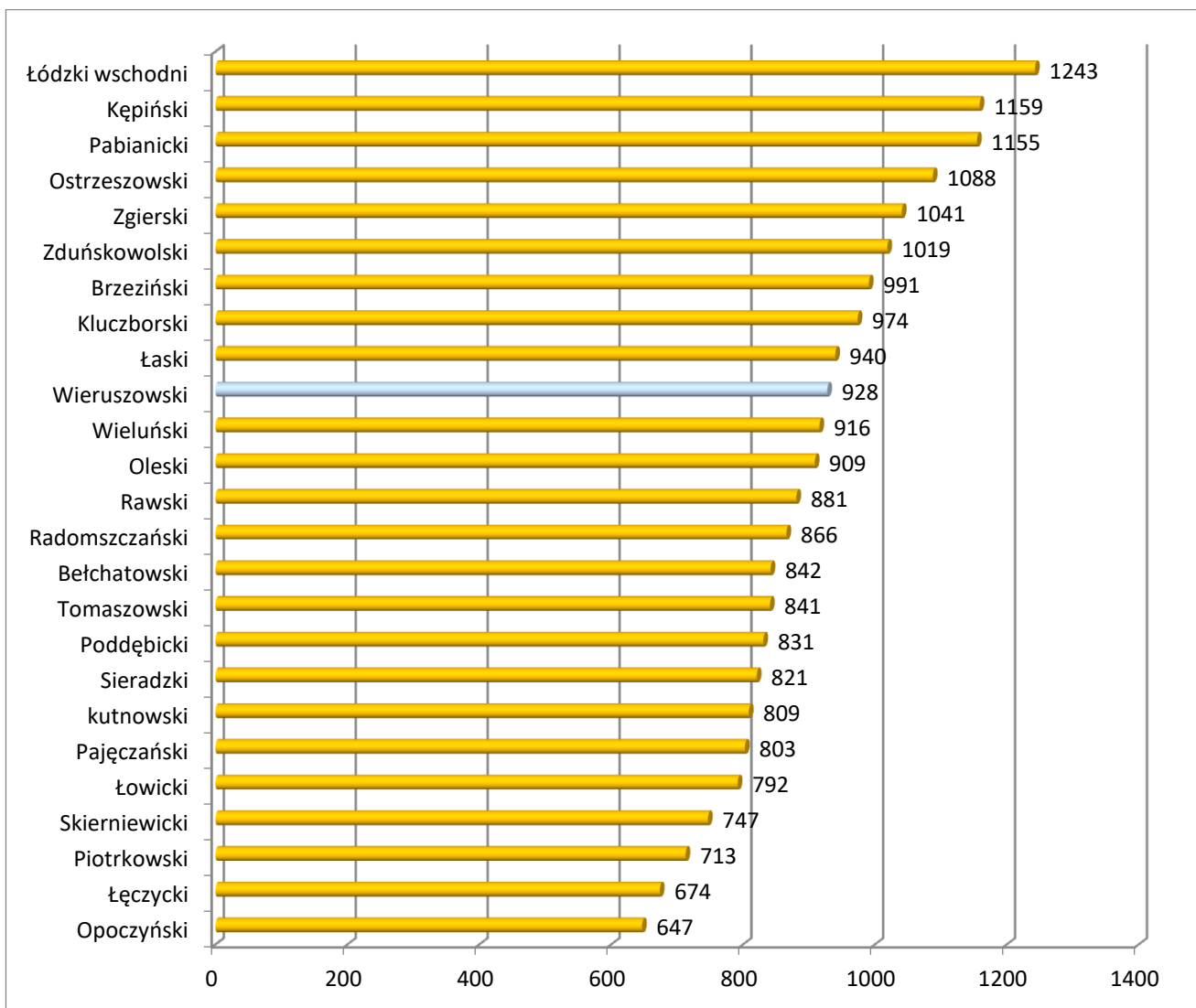
sekcja	Wartość współczynnika LQ dla gmin								
	Bolesławiec	Czastary	Galewice	Lututów	Łubnice	Sokolniki	Wieruszów	Miasto Wieruszów	Powiat wieruszowski
Sekcja O	1,50	1,50	1	2	2	1,50	1	0,50	2
Sekcja A	1,34	0,67	0,67	1,34	1,67	0,67	0,67	0,34	1,50
Sekcja P	1	0,50	0,50	1,25	1	1,25	0,75	1	1
Sekcja F	0,75	1,38	1,19	1,32	1	0,88	0,82	0,63	1,34
Sekcja R	1	0,67	1,67	0,67	1	2,67	0,67	0,67	1,50
Sekcja C	0,95	1,06	1,24	0,83	1,12	0,83	0,95	0,77	1,55
Sekcja G	0,97	1,08	0,89	0,93	0,74	1,04	1,12	1,23	1,08
Sekcja I	1,50	1,50	0,50	1	1,50	2	1,50	1,50	0,67
Sekcja H	1	1,13	1	0,63	1,25	0,75	0,75	0,88	1,15
Sekcja S i T	1	0,75	0,50	1	1,25	0,75	1,13	1	1
Sekcja E	1	1	0	1	0	1	1	1	1
Sekcja Q	0,75	0,75	2,25	1	0,75	1	1,50	1,50	0,58
Sekcja M	0,84	0,50	0,67	1,17	1	0,67	1,17	1,17	0,60
Sekcja K	1	1	1	1,50	1	0,50	1	1	0,67
Sekcja J	0,50	1	0,50	0,50	1	1	1	1	0,50
Sekcja N	1,50	0,50	0,50	1	1	2	1	1	0,67
Sekcja L	0,50	0,50	0,50	0,50	0	0,50	1,50	0	0,40
Sekcja B	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekcja U	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekcja D	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rys. 2.48 Specjalizacja gospodarcza gmin z powiatu wieruszowskiego (wg liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON; dane za rok 2019)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W efekcie przeprowadzonej analizy uzyskano statystyczny obraz potencjalnej specjalizacji gospodarczej gmin. Z uwagi na trudności w jasnym zidentyfikowaniu (zbyt mała liczba zarejestrowanych podmiotów) specjalizacji gospodarczej gmin należy podkreślić, że jest ona w dużej mierze odbiciem historycznych uwarunkowań, jak również efektem przedsiębiorczości mieszkańców. Gminami o stosunkowo wysokim poziomie koncentracji niektórych typów aktywności gospodarczej są:

- 1) specjalizacja w kierunku rolnictwa - gmina Lututów, Łubnice, Bolesławiec;
- 2) administracja publiczna – Lututów, Łubnice;
- 3) działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - Sokolniki, Galewice;
- 4) opieka zdrowotna i pomoc społeczna - Galewice, Wieruszów;
- 5) działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – Sokolniki;

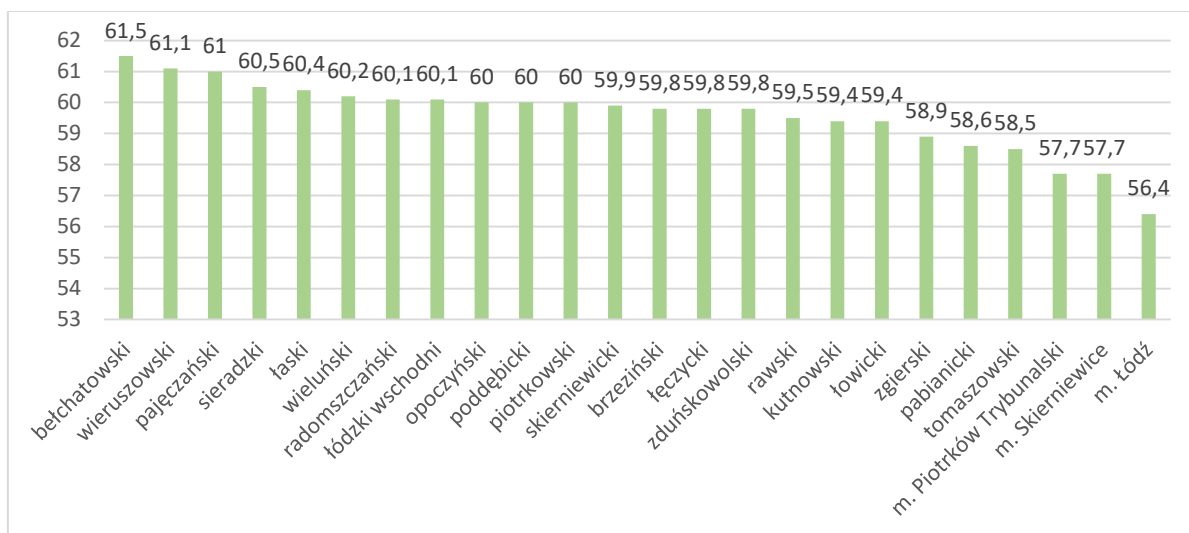
Rys. 2.49. Wskaźnik przedsiębiorczości w analizowanych powiatach w roku 2019
 Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

O wysokim poziomie rozwoju przedsiębiorczości w powiecie wieruszowskim świadczą syntetyczne wskaźniki (wskaźnik ilości podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców). W roku 2019 w powiecie zanotowano liczbę 928 podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców, co przewyższa średnią dla wszystkich powiatów województwa łódzkiego (881).

Za sytuację korzystną należy uznać fakt, że w latach 2011-2019 nastąpił wzrost wskaźnika przedsiębiorczości z 789 do 928. Wzrasta liczba podmiotów gospodarczych z dziedziny budownictwa, branży meblowej, handlu i usług niematerialnych oraz pojawiają się nowe branże związane z przemysłem chemicznym. Sytuacja niekorzystna dotyczy sektora usług, który jest słabo rozwinięty z dominacją podmiotów mikro o zatrudnieniu do 9 osób. Duże i średnie podmioty gospodarcze reprezentowane są głównie przez branżę meblarsko-drzewną i przetwórstwa rolno-spożywczego. Z punktu widzenia budowania silnej pozycji gospodarczej przedsiębiorstw powiatu wieruszowskiego korzystnym zjawiskiem jest kooperacja gospodarcza w zakresie przemysłu meblarskiego, która wykracza poza granice powiatu, a nawet województwa (przede wszystkim z uwagi na podobną specjalizację gospodarczą powiatu kępińskiego w województwie wielkopolskim).

2.3.3. Rynek pracy w Powiecie Wieruszowskim

Odnosząc się do panującej w powiecie wieruszowskim sytuacji na rynku pracy, można określić ją jako bardzo korzystną. Liczba osób pracujących w stosunku do ogółu ludności w wieku produkcyjnym pozwala stawiać powiat wśród jednostek terytorialnych na jednej z najlepszych pozycji w województwie. W porównaniu do powiatów sąsiadujących w województwach wielopolskim oraz opolskim, sytuacja powiatu również wypada korzystnie.

Rys. 2.50. Udział % ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem w powiatach województwa łódzkiego w roku 2019

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

POZIOM BEZROBOCIA POWIATÓW SĄSIADUJĄCYCH

2017 r. 2018 r. 2019 r.

Powiat ostrzeszowski 4,5% 4,3% 4,0%

Powiat kępiński 1,9% 1,8% 1,6%

Powiat kluczborski 8,1% 7,4% 7,1%

Powiat oleski 4,9% 4,2% 4,0%

Powiaty	2017	2018	2019	Tempo wzrostu/spadku 2019=100
	%	%	%	
zgierski	7,9	6,9	5,7	72,2
tomaszowski	7,9	7,4	6,7	84,8
łaski	9,4	8,0	7,1	75,5
pabianicki	7,8	6,9	6,2	79,5
kutnowski	9,4	8,9	8,0	85,1
opoczyński	6,2	5,9	5,8	93,5
radomszczański	7,2	6,0	5,3	73,6
brzeziński	7,7	6,8	6,8	88,3
poddębicki	7,1	6,6	6,2	87,3
łęczycki	8,1	7,3	6,6	81,5
zduńskowolski	7,5	7,0	6,0	80,0
pajęczański	7,8	7,4	7,0	89,7
piotrkowski	6,4	5,7	4,8	75,0
sieradzki	6,1	6,1	5,5	90,2
bełchatowski	5,9	5,6	4,8	81,4

m. Piotrków Trybunalski	5,7	5,3	4,9	86,0
łódzki wschodni	8,1	7,1	6,2	76,5
wieluński	7,1	6,6	5,8	81,7
m. Skierniewice	6,2	5,4	5,1	82,3
m. Łódź	6,4	5,5	4,7	73,4
wieruszowski	4,8	4,6	4,0	83,3
łowicki	5,8	5,5	4,6	79,3
rawski	4,3	3,7	3,2	74,4
skierniewicki	4,3	3,8	3,6	83,7

Rys. 2.51 Poziom bezrobocia w powiatach województwa łódzkiego w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Należy wyraźnie podkreślić, że na tle wszystkich powiatów województwa łódzkiego, Powiat Wieruszowski cechuje jeden z najniższych poziomów bezrobocia. W roku 2019 stopa bezrobocia wyniosła 4,0% wobec średniej w regionie **5,4%**, a w kraju **5,2%**. Niższą stopę bezrobocia zanotowano jedynie w rawskim (3,2%) oraz skierniewickim (3,6%). Z powiatów sąsiadujących jedynie powiat kępiński (1,6%) ma najniższą stopę bezrobocia z wszystkich powiatów województwa łódzkiego.

2.3.4. Potencjał turystyczny Powiatu Wieruszowskiego w kontekście możliwej specjalizacji gospodarczej

Powiat wieruszowski posiada naturalne walory przyrodnicze i krajobrazowe, coraz lepszy poziom gospodarstw agroturystycznych oraz oznakowanych szlaków rowerowych, pieszych i konnych. Na terenie powiatu wieruszowskiego staraniem Starostwa Powiatowego w Wieruszowie oraz Oddziału PTTK Ziemi Wieruszowskiej oznakowano sieć szlaków turystycznych o łącznej długości prawie 500 kilometrów. Stworzona w ramach realizacji Zintegrowanej Promocji Powiatu Wieruszowskiego na lata 2016-2022 strona internetowa - <https://www.powiat-wieruszowski.pl> w zakładce „Turystyka i sport” zawiera informacje o atrakcjach turystycznych i przyrodniczych oraz bazie noclegowej.

W powiecie funkcjonuje Punkt Informacji Turystycznej działający przy Powiatowej Bibliotece Publicznej w Wieruszowie.

Obecny, przeciętny poziom rozwoju gospodarczego powiatu sprzyja poszukiwaniu nowych rozwiązań i specjalizacji gospodarczych. Jednym z nich może być rozwój turystyki, podnoszący atrakcyjność regionu, a także dający możliwość zwiększenia rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Spośród 164 obiektów wpisanych do rejestru zabytków powiatu wieruszowskiego, do najbardziej interesujących obiektów turystycznych w powiecie należą obiekty opisane w tab.2.53 i oznaczone na mapie - rys. 2.52

Rys.2.52 Rozmieszczenie charakterystycznych obiektów wpisanych do rejestru zabytków w powiecie wieruszowskim według stanu na październik 2018 r.

Tab.2.53 Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków w powiecie wieruszowskim według stanu na październik 2018 r.

Katalog zabytków znajduje się w Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Wieruszowskiego na lata 2018-2022

LP.	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA OBIEKTU	DATAcja
3	Bolesławiec	Bolesławiec	Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego	XVIII w. odbud. 1948 r.
10	Bolesławiec	Bolesławiec	Otoczenie zamku w obrębie podgrodzia	XIV w.
11	Bolesławiec	Chotynin-Piaski	Kościół cmentarny p.w. św. Małgorzaty	1781 r.
13	Bolesławiec	Chróscin	Pałac (gen. Łopuchina), tzw. Zamek	4 ćw. XIX w.
14	Bolesławiec	Chróscin	Kościół, parafialny p.w. św.	1734 r., rozbud.

			Mikołaja	pocz. XX w.
19	Bolesławiec	Chróscin	Cerkiew	4 ćw. XIX w.
27	Bolesławiec	Żdźary	Kościół, parafialny p.w. św. Bartłomieja	1768 r. rozbud. 1910 r.
38	Czastary	Parcice	Pałac (w ruinie)	2 ćw. XIX w.
39	Czastary	Parcice	Park pałacowy	XZVIII/XIX w.
50	Galewice	Węglewice	Kościół parafialny p.w. św. Trójcy	1808-1810 r.
57	Lututów	Lututów	Kościół parafialny p.w. śś. Piotra i Pawła	1910-1917 r.
102	Lututów	Świątkowice	Dwór	k. XVIII w., przebud. po 1960 r.
116	Łubnice	Łubnice	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	ok. 1470 r.; 2 poł. XVIII w. 1912 r.
127	Sokolniki	Ochędzyn Stary	Kościół parafialny p.w. św. Anny	XV-XVI w., przebud. XIX w.
131	Sokolniki	Sokolniki	Pałac	k. XVIII w.
139	Sokolniki	Walichnowy	Pałac	1843; 1945; 1950-52
142	Wieruszów	Cieszęcin	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha	XVIII w.
150	Wieruszów	Wieruszów	Cmentarz żydowski	XIX w. (przed 1822 r.)
157	Wieruszów	Wieruszów	Układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowo-osadnicze znajdujące się na obszarze miasta lokacyjnego Wieruszów wraz z otoczeniem stanowiącym strefę ochrony konserwatorskiej	XIV w.
158	Wieruszów	Wieruszów	Kościół klasztorny OO. Paulinów p.w. św. Ducha	1676-1680; 1880
161	Wieruszów	Wieruszów- Podzamcze	Kościół cmentarny p.w. św. Rocha	1746 r.
162	Wieruszów	Wyszanów	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła	1841 r.

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie Wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Łódzkiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi.

Ze względu na wyjątkowe walory architektoniczne oraz bardzo ciekawą historię, szczególną rolę spośród zabytków na terenie powiatu wieruszowskiego zajmują: - ruiny zamku w Bolesławcu z wieżą zamkową, w których sąsiedztwie znajduje się zalew wodny,
- cerkiew w Chróscinie na terenie gminy Bolesławiec,
- Pałac Łopuchinów w Chróscinie (teren gminy Bolesławiec),
- klasztor Paulinów w Wieruszowie.

Natomiast dolina rzeki Proсны (14 rzeka pod względem długości w Polsce), na bazie której powstał jeden z 17 w województwie Obszarów Chronionego Krajobrazu²¹ pn. „Dolina Rzeki Proсны”, stwarza możliwość rozwoju atrakcyjnych form aktywnego wypoczynku.

Znajdujące się na terenie powiatu dwa unikalne rezerwaty przyrody²² (w stosunku do 89 w województwie) – „Ryś” w gminie Sokolniki (las bukowy) oraz „Długosz Królewski” w gminie Galewice (paproć należąca do gatunku długosz królewski), stwarzają również możliwość rozwoju atrakcyjnej oferty przyrodniczej.

Trzeba jednak zaznaczyć, że pomimo posiadania atrakcyjnych naturalnych walorów przyrodniczych oraz znacznej ilości obiektów zabytkowych ujętych w Powiatowym Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2018-2022 należy dołożyć jeszcze dużo starań na rzecz promocji oraz rozwoju infrastruktury turystycznej, bazy noclegowej i gastronomicznej, która staje się niezbędnym czynnikiem rozwoju turystyki. Koniecznym i niezbędnym czynnikiem jest również współpraca wszystkich gmin. Według załączonej poniżej tabeli w 2018 roku w powiecie wieruszowskim funkcjonowało 8 zarejestrowanych obiektów noclegowych, które oferowały 6 miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2018r. udzielono 406 noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przy średniej dla województwa łódzkiego wynoszącej 772 noclegi.

Jak wynika z przedstawionych danych w rankingu zarejestrowanych obiektów noclegowych, oferowanych miejsc noclegowych czy też udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiat wieruszowski w skali województwa zajmuje od 15 do 19 miejsca.

Natomiast ilość udzielonych noclegów w 2018 roku stosunku do roku 2015 wzrosła o ok.11% i stąd powiat wieruszowski uplasował się na 12 miejscu w rankingu tempa wzrostu udzielonych noclegów (w analizie ilości miejsc noclegowych nie ujęto udzielonych noclegów w obiektach zakwalifikowanych jako agroturystyka - statystyka GUS nie uwzględnia tych miejsc noclegowych). Należy jednak podkreślić, że w celu wzmocnienia potencjału turystycznego powiatu, konieczny jest bardziej dynamiczny rozwój infrastruktury i podejmowanie działań na rzecz stworzenia kompleksowej oferty, która będzie wyróżniać powiat wieruszowski spośród powiatów o podobnym potencjale gospodarczym i zasobach przyrodniczych.

²¹ Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*, **obszary chronionego krajobrazu** stanowią relatywnie „luźne” formy – obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

²² Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*, **rezerwaty** stanowią relatywnie „silne” (ale małe przestrzennie) formy ochrony przyrody – obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Tab. 2.54 Infrastruktura i ruch turystyczny w powiecie wieruszowskim na tle innych powiatów województwa łódzkiego w latach 2015-2018

Lp.	Nazwa	Ogółem				Miejsca noclegowe na 1000 ludności				Udzielone noclegi na 1000 ludności				
		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	Tempo wzrostu
		[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[msc.]	[msc.]	[msc.]	[msc.]	[-]	[-]	[-]	[-]	2015=100%
1	bełchatowski	15	15	14	14	11,02	12,29	12,65	12,61	1 044,36	1 074,68	1 036,94	1 114,79	106,7
2	brzeziński	6	6	6	6	9,38	9,50	9,42	10,67	610,05	503,30	463,09	550,70	90,3
3	kutnowski	14	13	13	13	3,84	4,02	4,41	4,68	491,11	559,75	458,21	456,87	93,0
4	łaski	7	7	6	7	5,41	5,39	5,15	5,74	684,47	648,01	607,11	679,19	99,2
5	łęczycki	4	3	3	3	1,45	1,00	2,33	2,38	171,71	183,30	-	176,03	102,5
6	łowicki	10	11	9	9	4,26	4,71	3,78	3,68	289,74	313,78	278,30	351,03	121,2
7	łódzki wschodni	16	16	13	11	10,00	9,64	9,36	8,38	791,99	675,24	607,87	496,43	62,7
8	m. Łódź	65	69	67	70	9,92	9,68	10,25	11,97	1 286,70	1 301,17	1 445,28	1 695,99	131,8
9	m. Piotrków Tryb.	9	10	9	10	7,52	7,88	7,72	9,16	463,72	521,23	582,04	697,00	150,3
10	m. Skierniewice	2	1	1	1	1,83	0,99	0,99	0,99	-	-	-	-	-
11	opoczyński	8	8	6	6	2,32	2,25	1,96	1,98	136,32	137,40	122,82	116,44	85,4
12	pabianicki	16	17	15	15	5,23	6,67	5,74	6,71	678,27	715,24	665,59	863,06	127,2
13	pajęczański	4	5	5	5	2,70	4,33	4,30	4,31	89,62	182,42	291,60	330,12	368,4
14	piotrkowski	24	23	23	22	19,10	19,81	19,52	18,54	1 355,57	1 474,38	1 505,63	1 446,74	106,7
15	poddębicki	16	17	18	22	19,89	19,54	20,90	22,86	2 523,34	2 612,32	2 728,93	2 826,45	112,0
16	radomszczański	12	14	13	12	3,81	4,77	4,67	3,67	355,52	350,72	367,12	277,51	78,1
17	rawski	6	6	6	6	29,22	29,49	11,44	11,53	3 238,31	2 822,24	1 447,14	970,39	30,0
18	sieradzki	12	13	13	13	5,92	6,14	6,87	6,98	473,00	492,96	532,92	618,31	130,7
19	skierniewicki	2	3	3	4	2,77	2,96	3,12	4,19	-	-	120,68	-	-
20	tomaszowski	31	30	30	28	17,32	17,82	18,24	18,11	1 919,55	2 100,63	2 101,47	2 271,68	118,3
21	wieluński	20	20	19	20	18,17	14,95	14,43	14,15	1 100,81	1 018,10	996,53	1 051,63	95,5
22	wieruszowski	10	9	8	8	6,22	6,14	6,37	5,92	364,54	373,17	388,50	405,49	111,2
23	zduńskowolski	14	14	12	11	10,67	10,08	7,00	6,59	271,31	273,60	387,40	484,13	178,4
24	zgierski	29	27	25	24	9,23	8,91	7,53	7,35	676,84	684,04	649,36	657,30	97,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2.3.5. Problemy i wyzwania rozwoju w kwestiach gospodarczych i rynku pracy – wskazania do analizy strategicznej SWOT

Stabilny rozwój gospodarczy jest najważniejszym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców. Zarówno bezpośredni skutek (spadek bezrobocia) jak i pośredni (wzrost wpływów z podatków) powoduje, że rozwój tego obszaru ma znaczący wpływ na standard życia i poziom bezpieczeństwa.

Powiat Wieruszowski należy do jednostek terytorialnych, które cechuje dość wysoki na tle województwa poziom rozwoju i dobre tempo wzrostu gospodarczego. Natomiast zwraca uwagę fakt, że nakłady inwestycyjne w powiecie wieruszowskim w roku 2018 były o prawie 16 % wyższe niż w 2015 roku, co uplasowało powiat na 3 miejscu wśród analizowanych jednostek. Również sprzedaż przemysłowa na 1 mieszkańca na tle pozostałych analizowanych jednostek w województwie łódzkim jest wysoka - w 2018 roku powiat zajmował 3 miejsce (za powiatem bełchatowskim i kutnowskim).

Atuty gospodarcze powiatu:

- 1) główny ośrodek przemysłowy branży meblowej i spożywczej, stanowiący potencjalny obszar specjalizacji gospodarczej;
- 2) współpraca gospodarcza między przedsiębiorstwami, szczególnie w obszarze przetwórstwa drewna oraz przemysłu meblarskiego z powiatem kępińskim;
- 3) rosnąca liczba podmiotów gospodarczych działających w dziedzinie budownictwa, handlu i usług niematerialnych;
- 4) dominacja dużych zakładów przemysłowych, mogących stymulować rozwój małych podmiotów gospodarczych;
- 5) nowe branże związane z przemysłem chemicznym i odzieżowym;
- 6) jeden z najniższych poziomów bezrobocia w województwie łódzkim;
- 7) wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Do kluczowych wyzwań rozwojowych stojących przed Powiatem Wieruszowskim w najbliższej przyszłości zaliczyć należy:

- 1) rozwój sektora usług, w tym lokalnych instytucji okołobiznesowych;
- 2) promocja walorów inwestycyjnych powiatu oraz aktywne poszukiwanie inwestorów poprzez stworzenie w sprawnego systemu obsługi i informacji dla potencjalnych inwestorów. Wspieranie inwestycji poprzez zagwarantowanie im
- 3) tworzenie dogodnych warunków do rozwoju (ulgi podatkowe, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego);
- 4) zwiększenie liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego;
- 5) zwiększenie udziału w strukturze gospodarczej powiatu innych branż np. z dziedziny ekologii oraz nowoczesnych technologii;
- 6) działanie na rzecz utworzenia strefy ekonomicznej koncentrującej przemysł i usługi;
- 7) rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz przedsiębiorczości i aktywności oraz wspieranie ponadregionalnej i międzynarodowej współpracy gospodarczej;
- 8) wspieranie zrzeszania gospodarstw rolnych, producentów oraz grup producenckich;
- 9) rozwój infrastruktury turystycznej (obiekty noclegowe, gastronomia, atrakcje turystyczne w dolinie rzeki Prozny);
- 10) promowanie zintegrowanej oferty turystycznej sąsiadujących gmin oraz większego wyeksponowania istniejących już w gminie atutów w tym zakresie;
- 11) uwzględnienie w podejmowanych działaniach procesów innowacyjnych.

2.4. Analiza finansowa Powiatu wieruszowskiego

2.4.1. Dochody ogółem

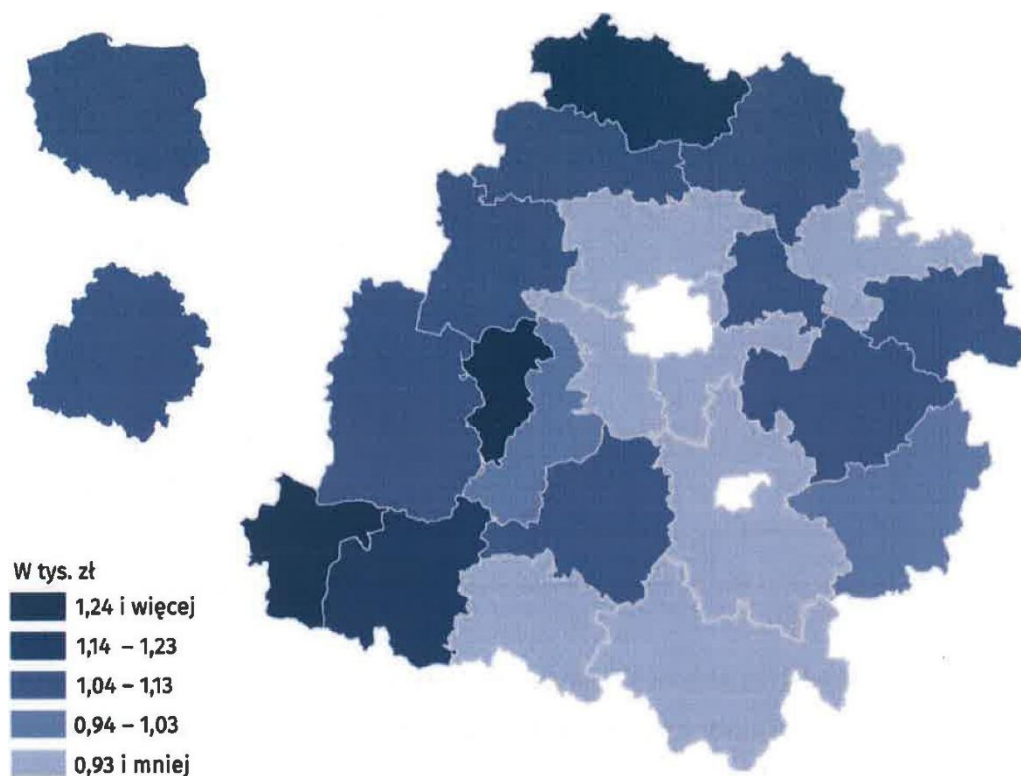
2.4.1.1. Powiat Wieruszowski

W województwie łódzkim w 2018 r. powiaty osiągnęły dochody w łącznej kwocie 1 693,2 mln zł, tj. o 6,5% większej niż w 2017 r. Największy odsetek stanowiły dochody własne - 39,3% ogółu dochodów (ponad 55% z nich stanowił udział w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT)), subwencja ogólna to 35,4%, a dotacje 25,4%. W porównaniu z 2017 r. dochody z PIT zwiększyły się o 13,3%. Największy wzrost w porównaniu z 2017 r. odnotowano jednak w przypadku udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) - 27,0%, chociaż stanowił on tylko 2,2% dochodów własnych. Kwota otrzymanych dotacji w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 16,4% do 429,3 mln zł. Dotacje celowe stanowiły 80,1% ogółu dotacji, a ich wartość wzrosła w ciągu roku do 343,8 mln zł (tj. o 8,2%).

W 2018 r. subwencja ogólna wyniosła 599,4 mln zł, tj. o 1,5% mniej niż rok wcześniej. Największy odsetek stanowiła subwencja oświatowa (78,7% ogółu), a jej wartość zmniejszyła się w ciągu roku o 2,6% do 471,8 mln zł.

Rys. 2.55 Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi - Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych (<https://lodz.stat.gov.pl/>)

Dochody ogółem *per capita* Powiatu Wieruszowskiego w roku 2018 wyniosły 1 263,13 zł, co dało powiatowi 237 miejsce wśród 314 powiatów ziemskich w Polsce (odpowiednio – 20 miejsce wśród 21 powiatów ziemskich w województwie łódzkim). Rok wcześniej dochody te kształtowały się na poziomie 1 090,61 zł (215 miejsce w krajowym rankingu i 18 miejsce w wojewódzkim rankingu powiatów ziemskich). W latach 2014 - 2016 Powiat Wieruszowski zajmował miejsca w połowie drugiej setki powiatów (ranking krajowy). Dochody ogółem *per capita* charakteryzują się stałym wzrostem, choć porównanie miejsc w rankingu krajowym z poszczególnych lat sugeruje, że dynamika wzrostu jest mniejsza niż w powiatach, które uplasowały się wyżej w rankingu krajowym.

Tab. 2.56 Dochody ogółem i ze środków unijnych w powiecie w latach 2014-2018 (w PLN)

	2014		2015		2016		2017		2018	
	ogółem	per capita	ogółem	per capita	ogółem	per capita	ogółem	per capita	ogółem	per capita
Dochody ogółem, tym:	38 005 111,61	900,02	38620055,37	916,62	41916119,31	994,00	47500 277,42	1090,61	53371218,96	1263,13
- środki unijne	373448,57	39,96	978120,24	13,76	1697986,80	13,37	2259458,57	262,19	4210034,00	9,38
- pozostałe	3427063,03	860,06	37641935,13	902,86	40218132,51	980,63	45240818,85	828,42	49161184,96	1253,75

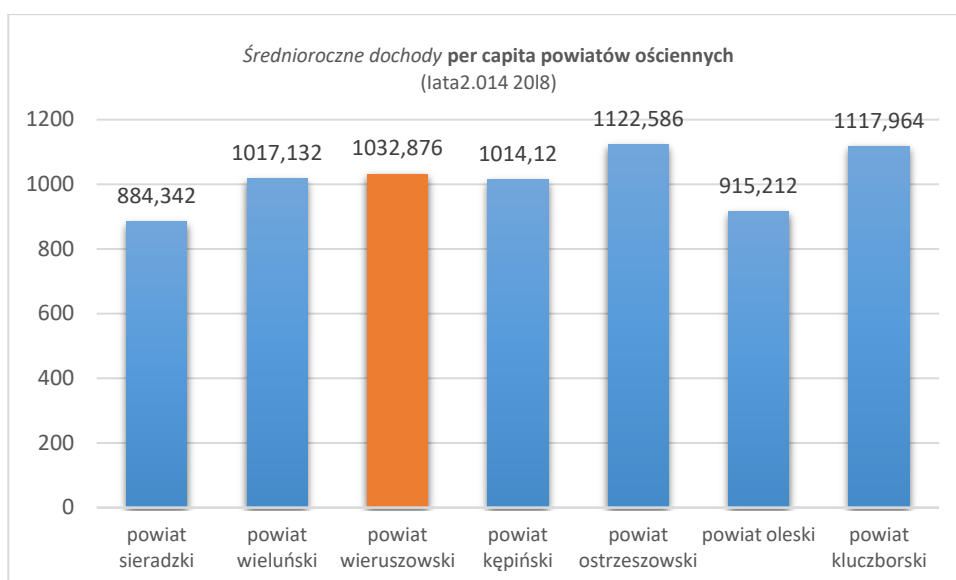
Źródło: dane GUS - Bank Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

Średnioroczne dochody *per capita* Powiatu Wieruszowskiego (za lata 2014-2018) kształtują się na poziomie 111,4% dochodów powiatów (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) w Polsce oraz 106,9% w województwie łódzkim.

Tab. 2.57 Dochody Powiatu Wieruszowskiego i powiatów sąsiednich w latach 2014-2018 (w PLN)

Nazwa jednostki	2014		2015		2016		2017		2018	
	Dochody ogółem	Dochody p.c.	Dochody ogółem	Dochody p.c.	Dochody ogółem	Dochody p.c.	Dochody ogółem	Dochody P-c.	Dochody ogółem	Dochody p.c.
powiaty w Polsce	-	920,41	-	917,31	-	927,76	-	983,49	-	1 082,79
powiaty w woj. łódzkim	-	874,74	-	870,36	-	915,15	-	955,32	-	1 019,60
powiat sieradzki	118 801 948,46	991,28	113 162 981,01	781,68	118 691 063,34	815,30	123 739 554,01	927,44	131917 715,39	906,01
powiat wieluński	70 168 805,04	904,91	72 778 515,08	941,19	78 744 491,75	1020,15	83 197 317,55	1079,97	87 542 048,57	1139,44
powiat wieruszowski	38 005 111,61	900,02	38 620 055,37	916,62	41 916 119,31	994,00	47 500 277,42	1090,61	53 371 218,96	1263,13
powiat kępiński	51466 210,14	911,55	48 577 357,46	860,75	53 626 884,76	950,63	62 892 770,23	1 114,25	69 508 340,54	1 233,42
powiat ostrzeszowski	58 599 126,41	1 056,51	59 208 922,49	1 068,64	62 295 637,81	1124,39	63 390 163,33	1144,70	67 602 227,11	1 218,69
powiat oleski	56 563 594,11	863,21	55 577 612,35	849,67	58 890 804,16	903,50	63 459 589,49	977,72	63 608 257,74	981,96
powiat kluczborski	72 026 541,50	1 073,2	67 523 180,62	1 009,71	76134 209,53	1144,82	70 883 695,65	1 068,99	85 250 489,10	1 293,10

Źródło: dane GUS-Bank danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>)

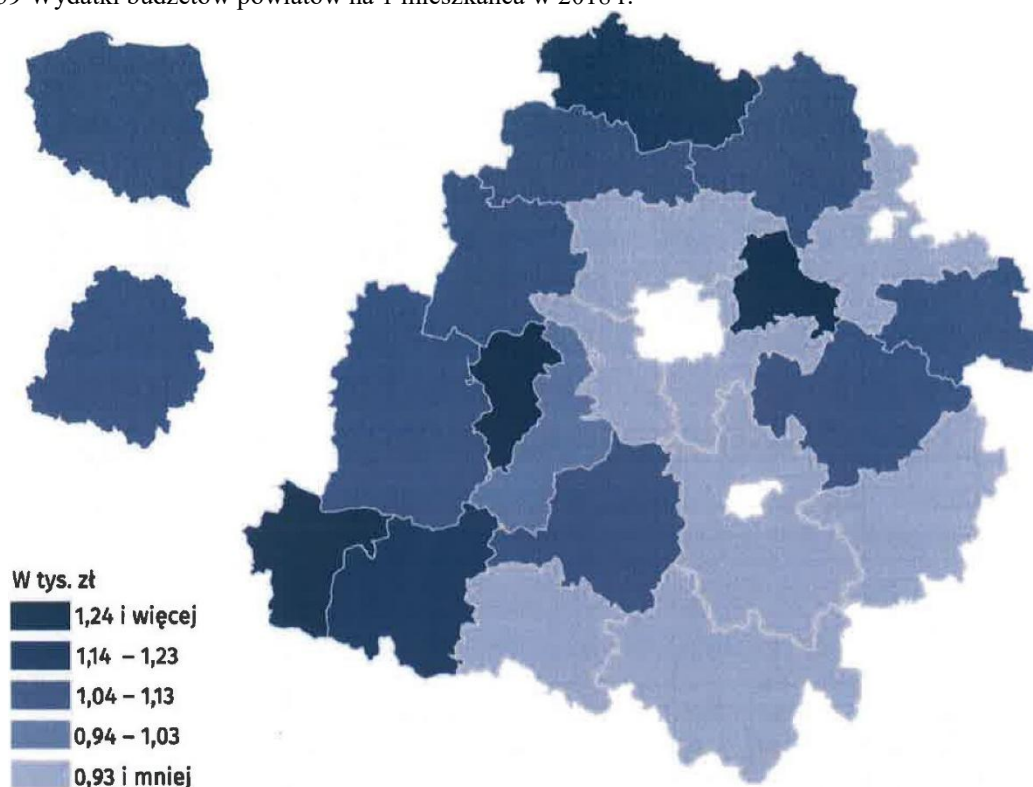
Rys.2.58 Średnioroczne dochody per capita powiatów ościennych(lata 2014-2018)

Źródło: Średnioroczne dochody per capita wybranych powiatów(opracowanie własne na podstawie GUS)

Powiaty w 2018 r. poniosły wydatki ogółem w kwocie 1 724,8 mln zł, o 6,3% wyższe niż rok wcześniej. Wydatki bieżące stanowiły 83,4% ogółu wydatków. Pozostałe 16,6% stanowiły wydatki majątkowe, które prawie w całości przeznaczono na inwestycje (286,8 mln zł z 287,1 mln zł), a w porównaniu z poprzednim rokiem ich kwota zwiększyła się o 22,5% (inwestycyjnych o 23,2%).

Prawie 1/3 środków (30,7%) powiaty przeznaczyły na oświatę i wychowanie. Działami na które przeznaczono relatywnie wysoki odsetek wydatków ogółem były: transport i łączność (15,3%), administracja publiczna (12,2%) oraz pomoc społeczna (11,6%).

Rys. 2.59 Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi - Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych (<https://lodz.stat.gov.pl/>)

2.4.1.2. Gminy Powiatu Wieruszowskiego

Dochody gmin powiatu wieruszowskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtują się na poziomie poniżej przeciętnych dochodów gmin zarówno w Polsce jak i w województwie łódzkim. Dochody gmin charakteryzują również znaczne wahania wynikające z uzyskiwanych incydentalnie (tzn. w pojedynczych latach) środków z UE i związanych z nimi dotacji rozwojowych.

Tab. 2.60 Dochody (ogółem i *per capita*) gmin w powiecie wieruszowskim w latach 2014-2018 (w PLN)

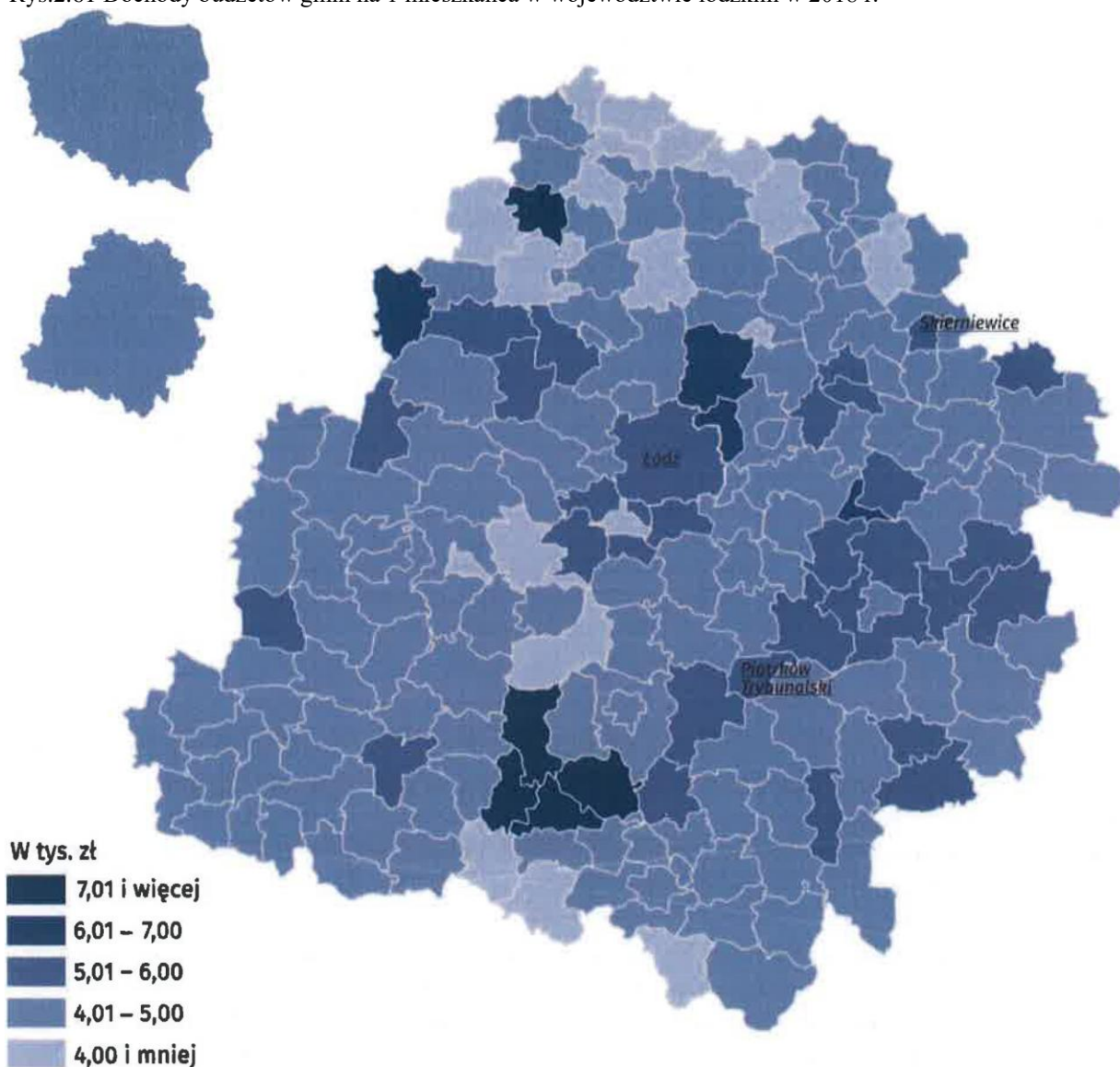
Nazwa jednostki	2014		2015		2016		2017		2018	
	dochody ogółem	dochody p.c.	dochody ogółem	dochody p.c.	dochody ogółem	dochody D. C.	dochody ogółem	dochody p. c.	dochody ogółem	dochody p.c.
Bolesławiec	12 238 409,20	3 006,24	14 135 559,63	3 476,53	14 102 654,83	3 484,72	15 798 576,12	3 871,25	17 961 704,97	4 398,07
Czastary	11 304 716,69	2 841,81	12 635 183,58	3 211,79	14 746 573,78	3 728,59	16 162 261,30	4 082,41	16 351 257,37	4 143,76
Galewice	20 492 290,75	3 311,08	20 686 464,95	3 315,67	24 272 999,14	3 887,41	25 662 457,41	4 122,48	27 769 330,77	4 468,83
Lututów	14 078 131,71	3 047,87	14 098 762,92	3 041,80	17 678 926,74	3 829,92	19 162 545,15	4 164,87	21 073 418,23	4 584,17
Lubnice	14 257 190,31	3 437,95	13 968 510,24	3 384,66	15 529 944,68	3 772,15	17 610 632,38	4 275,46	18 430 361,74	4 490,83
Sokolniki	15 434 290,58	3 163,41	16 813 769,51	3 438,40	20 674 766,49	4 217,62	22 132 196,50	4 467,54	22 651 208,92	4 506,81
Wieruszów	45 507 143,72	3 172,56	46 985 320,37	3 299,07	58 076 727,84	4 064,72	64 809 638,24	4 540,0B	67 084 414,54	4 697,13
Razem	133 312 172,96	21980,92	139 323 571,20	23 167,92	165 082 593,50	26 985,13	181 338 307,10	29 524,09	191 321 696,54	31 289,60

Źródło: dane GUS - Bank Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>)

Dochody gmin w województwie łódzkim w 2018 r. wyniosły 7 711,2 mln zł, tj. o 8,2% więcej niż rok wcześniej. Dochody własne stanowiły 47,0% dochodów ogółem, dotacje - 31,1%, a subwencja ogólna - 21,9%. Dla budżetów gmin istotnym źródłem dochodów są podatki - udział w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz podatek od nieruchomości. W 2018 r. wpływy z tytułu udziału w PIT stanowiły 37,6% dochodów własnych (1 362,9 mln zł), a z podatku od nieruchomości 28,1% (1 018,4 mln zł). W porównaniu z 2017 r. dochody z PIT zwiększyły się o 13,6%, w tym z podatku od nieruchomości o 1,2%. Największą dynamikę w porównaniu z 2017 r. odnotowano jednak w przypadku udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT). Wpływy z tego tytułu wzrosły o 25,0%, chociaż stanowiły one niecałe 2% dochodów własnych (tj. 69,5 mln zł). W porównaniu z 2017 r. kwota otrzymanych dotacji zwiększyła się o 7,9% do 2 394,8 mln zł. Dotacje celowe stanowiły 87,9% ogółu dotacji, a ich wartość wzrosła w ciągu roku o 1,2% (do 2 106,0 mln zł).

Największą część subwencji ogólnej stanowi część oświatowa, która przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. W szczególności przeznaczana jest na zadania związane z prowadzeniem szkół i placówek oświatowych, jak również na dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz przez osoby fizyczne. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej.

Rys.2.61 Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w województwie łódzkim w 2018 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi - Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych (<https://lodz.stat.gov.pl/>)

2.4.2. Struktura dochodów, autonomia finansowa

2.4.2.1. Powiat Wieruszowski

Struktura dochodów, która odzwierciedla wielkość tzw. dochodowej autonomii finansowej, czyli zdolności poszczególnych jednostek samorządowych do kształtowania wielkości swoich dochodów poprzez podejmowane lokalnie decyzje i działania, jest kluczowa z punktu widzenia możliwości finansowania projektów rozwojowych. System finansowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce został skonstruowany w sposób, który dopuszcza znaczne zróżnicowanie w zakresie poziomu dochodów i poziomu dochodowej autonomii finansowej na poziomie gmin, podczas gdy poziom powiatu i poziom województwa charakteryzują silne mechanizmy równoważenia i wyrównywania dochodów uzyskiwanych przez poszczególne jednostki. Najprostszą miarą poziomu autonomii finansowej dochodowej jest udział dochodów własnych w dochodach ogółem. W 2014 roku wskaźnik ten w powiecie wieruszowskim wyniósł 32,5%, w kolejnych latach wzrastał, uzyskując wartość 36,1% w 2016 roku, by spaść do poziomu 30,8% w 2018 roku.

Alternatywny sposób mierzenia poziomu autonomii dochodowej polega na analizie wskaźnika dochodów podatkowych na jednego mieszkańca, który wykorzystywany jest przez

Ministerstwo Finansów m.in. do określania kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej przekazywanej jednostkom samorządu terytorialnego. W przypadku powiatów wskaźnik obrazuje *de facto* poziom dochodów z tytułu udziału w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych. Biorąc pod uwagę wartość tego wskaźnika w 2018 roku Powiat Wieruszowski znalazł się na 151 pozycji w rankingu powiatów ziemskich.

Tab. 2.62 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem oraz wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w powiecie wieruszowskim w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	32,5%	33,9%	36,1%	32,4%	30,8%
Dochody podatkowe na jednego mieszkańca (w PLN)	103,96	113,99	134,57	146,91	152,78
Dochody podatkowe na jednego mieszkańca względem średniej krajowej	58,50%	61,47%	67,42%	67,89%	65,68%

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tab. 2.63 Wydatki budżetów powiatów.

	2014	2015	2016	2017	2018
POLSKA	23 784 302 021,94	23 444 106 670,35	23 300 595 621,08	25 360 416 154,85	28 656 570 529,95
ŁÓDZKIE	1 457 137 927,60	1 445 144 833,05	1 495 678 663,34	1 622 626 558,44	1 724 757 535,65
Powiat sieradzki	120 358 745,99	113 850 219,46	122 713 581,63	126 315 015,68	132 334 732,20
Powiat wieluński	68 710 020,71	72 383 843,56	79 485 795,65	84 147 103,49	90 704 258,63
Powiat wieruszowski	37 421 844,65	37 691 397,60	40 029 219,49	49 022 001,30	59 651 044,72
Powiat kluczborski	79 908 598,14	72 558 817,54	74 349 822,90	77 158 947,38	85 792 644,42
Powiat oleski	55 592 247,78	55 872 504,15	58 672 358,45	64 322 751,06	60 685 392,59
Powiat kępiński	52 021 051,18	47 985 944,12	51 995 174,11	66 069 536,77	68 413 105,29
Powiat ostrzeszowski	57 457 958,12	58 516 142,24	59 245 958,25	62 718 003,28	66 720 781,79

Tab. 2.64 Wydatki budżetów powiatów na jednego mieszkańca

	2014	2015	2016	2017	2018
POLSKA	920,47	908,11	902,67	982,40	1 109,79
ŁÓDZKIE	869,68	864,77	897,49	975,49	1 038,63
Powiat sieradzki	1 004,27	953,18	1 031,27	1 063,67	1 117,17
Powiat wieluński	886,10	936,09	1 029,76	1 092,29	1 180,60
Powiat wieruszowski	886,21	894,58	949,26	1 161,27	1 411,76
Powiat kluczborski	1 190,75	1 085,01	1 117,99	1 163,63	1 301,33
Powiat oleski	848,39	854,18	900,15	991,01	936,84
Powiat kępiński	921,38	850,27	921,70	1 170,53	1 213,99
Powiat ostrzeszowski	1 035,93	1 056,13	1 069,34	1 132,56	1 202,80

Źródło: Dane GUS-Bank Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>)

2.4.3. Wykorzystanie środków unijnych

W latach 2014-2018 Powiat Wieruszowski charakteryzowały znaczne dochody ze źródeł zewnętrznych, związanych z realizacją projektów i programów unijnych.

Tab. 2.65 Dochody Powiatu Wieruszowskiego z budżetu Unii Europejskiej (2014-2018) oraz z: (1) UE na finansowanie programów i projektów unijnych, (2) budżetu państwa przekazanych jako współfinansowanie tego typu projektów i (3) z budżetu środków europejskich (2010-2011) na tle wybranych powiatów

Nazwa jednostki	Dochody zewnętrzne <i>per capita</i> (w PLN)				
	2014	2015	2016	2017	2018
Polska (średnia dla powiatów)	51,92	41,28	16,19	36,68	69,63
województwo łódzkie (średnia dla powiatów)	25,28	15,03	20,81	34,22	55,12
powiat sieradzki (woj. łódzkie)	34,35	19,22	11,90	28,68	33,88
powiat wieluński (woj. łódzkie)	26,94	13,12	20,97	53,05	33,93
Powiat Wieruszowski	8,84	23,21	40,27	53,52	99,64
powiat kępiński (woj wielkopolskie)	98,17	24,94	8,93	42,54	213,27
powiat ostrzeszowski (woj wielkopolskie)	42,20	30,48	20,53	42,01	41,7
powiat oleski (woj. opolskie)	22,00	4,12	18,45	28,51	16,51
powiat kluczborski (woj. opolskie)	99,76	23,36	41,78	92,62	215,11

Źródło: dane GUS Bank Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

2.4.4. Poziom zadłużenia

Powiaty planowały zamknąć 2018 rok per saldo deficytem budżetowym w kwocie 126 645,2 tys. zł, stanowiącym 7,5% planowanych dochodów. W związku z wykonaniem dochodów na poziomie 100,1% planu i wydatków w wysokości 94,9% planu realizacja budżetów zakończyła się per saldo deficytem w kwocie niższej, tj. 31 612,7 tys. zł, stanowiącej 1,9% osiągniętych dochodów (2017 rok powiaty zakończyły również deficytem stanowiącym 2,1% wykonanych dochodów). Większość powiatów (15) osiągnęło deficyt w łącznej wysokości 42 858,2 tys. zł, a nadwyżką w wysokości 11 245,5 tys. zł zamknęło 2018 rok pozostałe 6 powiatów. W 2018 roku zmniejszyła się o 2 jednostki liczba powiatów, które osiągnęły deficyt, a tym samym o tyle samo powiatów osiągnęło nadwyżkę budżetową. W 2018 roku przychody z zaciągniętych kredytów i pożyczek pokryły 76,4% wartości deficytu powiatów. Powiaty nie wykazały nadwyżki z lat ubiegłych. Wolne środki były źródłem pokrycia 23,6% wartości deficytu.

W 2018 roku łączna kwota długu powiatów wzrosła się o 16,0%, jednakże:

- w 8 powiatach dług zmalał, najwięcej – o 23,2% Powiat Kutnowski,
- w 13 powiatach odnotowano wzrost zadłużenia, w tym w jednym powiecie, który na koniec 2017 r. nie wykazywał zobowiązań (Powiat Zgierski - zobowiązania wzrosły najwięcej – o 151,7%).

Na koniec 2018 r. zobowiązania wymagalne wystąpiły tylko w trzech powiatach (zgierskim, tomaszowskim i bełchatowskim) i wyniosły łącznie 83,8 tys. zł (w 2017 r. zobowiązania wymagalne wystąpiły w dwóch powiatach: tomaszowskim i bełchatowskim w łącznej kwocie 90,6 tys. zł). Zadłużenie powiatów w stosunku do osiągniętych dochodów, w porównaniu do poprzedniego roku, wzrosło o 1,7 punktu procentowego i wyniosło średnio 20,8%. W jedenastu powiatach relacja ta przekroczyła średnią, osiągając poziom od 22,1% w powiecie piotrkowskim, do 40,1% w powiecie brzezińskim i powiecie zduńskowolskim. W

2018 r. powiaty wykazały należności ogółem w kwocie 41 078,6 tys. zł, tj. nieznacznie niższe niż w 2017 r. (o 0,9%). Należności wymagalne wzrosły o 2,6% i wyniosły 35 264,7 tys. zł.

W okresie 2014-2018 zasada, o której mowa w art. 242 ust.2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych została w powiecie wieruszowskim zachowana, czyli poniesione wydatki bieżące nie przekroczyły uzyskanych przez powiat dochodów bieżących.

Tab. 2.66 Sytuację powiatu wieruszowskiego w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela:

Kształtowanie się dochodów i wydatków Powiatu Wieruszowskiego w okresie od I półrocze 2018 - do I półrocze 2020					
	I półrocze 2018	rok 2018	I półrocze 2019	rok 2019	I półrocze 2020
Dochody planowane	51 842 472,00 zł	53 381 857,00 zł	47 442 219,00 zł	46 723 516,00 zł	54 555 644,00 zł
Dochody wykonane	26 824 946,87 zł	53 371 218,96 zł	22 588 872,83 zł	46 685 661,34 zł	28 410 370,95 zł
Wydatki planowane	60 081 374,00 zł	60 635 759,00 zł	46 951 219,00 zł	45 697 592,00 zł	56 355 644,00 zł
Wydatki wykonane	16 776 897,64 zł	59 651 044,72 zł	18 332 801,46 zł	44 020 123,91 zł	19 571 858,10 zł
Zadłużenie	8 500 000,00 zł	15 000 000,00 zł	15 000 000,00 zł	13 000 000,00 zł	13 000 000,00 zł

Źródło: Materiały Starostwa Powiatowego w Wieruszowie

2.4.5. Problemy i wyzwania rozwoju w kwestiach finansowych - wskazania do analizy strategicznej SWOT

Analiza finansów gmin powiatu wieruszowskiego jak również samego powiatu pozwala na sformułowanie następujących konkluzji:

- 1) powiat cechuje niski poziom dochodowej autonomii finansowej, a w konsekwencji znikome możliwości zwiększenia ich dochodów w związku z planowanymi działaniami inwestycyjnymi; z punktu widzenia analizy strategicznej jest to częściowo **słabość** (zdolność generowania dochodów własnych zależy od znajdującej się na danym terenie bazy dochodowej), a częściowo **zagrożenie**;
- 2) powiat posiada średnie i/lub wysokie wskaźniki zadłużenia, co z punktu widzenia możliwości finansowania projektów rozwojowych stanowi **słabość** o umiarkowanym znaczeniu;
- 3) powiat wykazał się w analizowanym okresie umiejętnością pozyskiwania nierzadko znaczących zewnętrznych środków finansowych, w szczególności związanych z realizacją programów i projektów unijnych;
- 4) istnieją w poszczególnych urzędach doświadczenia i umiejętności w zakresie pozyskiwania środków unijnych, co z punktu widzenia analizy strategicznej należy uznać za siłę o dużym znaczeniu.

3. Jakościowa analiza strategiczna uwarunkowań rozwoju

Analiza strategiczna jest zestawieniem elementów w układzie współzależnym, pozwalającym na łatwe weryfikowanie i uzasadnienie dokonanego wyboru celów strategicznych i kierunków działań. Ma więc wyraźny związek z diagnozą i prospektywnie wyznaczonymi celami rozwoju uwzględniającymi strategiczne relacje między atutami i szansami zagrożeniami i słabościami. Jakościowa analiza strategiczna uwarunkowań rozwoju (SWOT) wykonana została w sposób klasyczny.

3.1. Analiza zasobów w układzie klasycznym(SWOT)

Analiza SWOT to strategiczna analiza pozytywnych i negatywnych uwarunkowań rozwoju jednostki terytorialnej. W analizie SWOT dokonujemy oceny interakcji zachodzących pomiędzy jednostką terytorialną a otoczeniem w którym ona funkcjonuje. SWOT (skrót od pierwszych liter analizowanych czynników w języku angielskim: S – *strengths*, W – *weaknesses*, O – *opportunities*, T – *threats*) to analiza sił i słabości oraz szans i zagrożeń w rozwoju jednostki terytorialnej. W analizie SWOT spotykają się dwie perspektywy: wewnętrzna i zewnętrzna. Siły i słabości to zjawiska tkwiące w jednostce terytorialnej (perspektywa wewnętrzna), które mamy możliwość kształtowania (bezpośredniego oddziaływania). Są to więc zasoby gospodarcze, społeczne i środowiskowe danej jednostki terytorialnej. Szanse i zagrożenia to zjawiska o charakterze zewnętrznym, występujące w bliskim i dalszym otoczeniu działania jednostki terytorialnej, na które nie mamy lub mamy bardzo ograniczone możliwości oddziaływania. Szanse to zjawiska mogące stanowić istotny impuls rozwojowy, zaś zagrożenia to zjawiska osłabiające i ograniczające możliwości rozwojowe jednostki terytorialnej²³.

Analiza SWOT w ujęciu klasycznym (tab. 3.1.) ma na celu rozpoznanie silnych i słabych stron Powiatu Wieruszowskiego (uwarunkowań wewnętrznych) oraz zewnętrznych szans i zagrożeń rozwojowych. W ujęciu tym jako przedmioty analizy wybrano następujące obszary:

- 1. Środowisko przyrodnicze, powiązania funkcjonalno-przestrzenne i ochrona środowiska.**
- 2. Społeczeństwo i jakość życia.**
- 3. Gospodarka i rynek pracy oraz potencjał turystyczny.**
- 4. Podnoszenie sprawności instytucjonalnej zarządzania w JST.**

²³ Por.: Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012; Przygodzki Z., Nowakowska A., Chądzyński J., *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2007.

Tab. 3.1. Analiza zasobów strategicznych Powiatu Wieruszowskiego (według klasycznej metody analizy SWOT)

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
Środowisko przyrodnicze i powiazania funkcjonalno- przestrzenne i ochrona środowiska			
<p>Bliskość węzłów komunikacyjnych (S8/S11Kępno oraz S8/S14Walichnowy) dająca szanse na rozwój funkcji logistycznych.</p> <p>Wykorzystanie bliskości przestrzennej dużych ośrodków miejskich z perspektywy rynku pracy ,ruchu turystycznego oraz funkcji rezydencjonalnej</p> <p>Budowa Centralnego Portu Komunikacyjnego i połączenie powiatu na jednej z tras komunikacyjnych.</p> <p>Niska cena gruntów (przede wszystkim rolnych z perspektywy ich wyłączenia z produkcji rolnej).</p> <p>Planowana budowa w sąsiedztwie powiatu kopalni węgla brunatnego. Zwiększenie retencyjności rzek przez przywrócenie piętrzeń na istniejących jazach i zastawkach.</p> <p>Budowa zbiorników retencyjnych oraz zachowanie naturalnych zbiorników wodnych.</p>	<p>Położenie przy szlaku komunikacyjnym Wrocław-Łódź- Warszawa - trasa S8.</p> <p>Bardzo dobra dostępność komunikacyjna dzięki sąsiedztwu z 6 powiatami z 3 województw.</p> <p>Dobra sieć i gęstość dróg.</p> <p>Możliwość funkcjonowania linii kolejowej wraz z bocznica</p> <p>Niewykorzystana przepustowość oczyszczalni ścieków w Wieruszowie.</p> <p>Dostępność do węzłów transportu lotniczego w Łodzi i Wrocławiu.</p> <p>11 stacji bazowych telefonii komórkowej.</p> <p>Złóża kruszywa, naturalnego piasku i żwiru.</p> <p>Bardzo duży potencjał leśny.</p>	<p>Słabe powiązania komunikacji zbiorowej ze stolicą województwa łódzkiego.</p> <p>Słabo rozwinięty system połączeń komunikacji zbiorowej wewnątrz powiatu.</p> <p>Niski stopień wykorzystania transportu kolejowego w poprawie dostępności przestrzennej wewnętrznej i zewnętrznej powiatu.</p> <p>Brak koncepcji wykorzystania wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej powiatu leżącego przy trasie S8 (w sensie koncepcyjnym, planistycznym ,prawnym i ekonomicznym).</p> <p>Wymagający stałej poprawy stan techniczny dróg powiatowych i niewystarczający poziom ich utrzymania.</p> <p>Słaby rozwój proekologiczny wykorzystania terenów rolniczych.</p>	<p>Peryferyjne położenie zarówno w strukturze województwa łódzkiego, i względem dużych ośrodków miejskich.</p> <p>Brak stabilnej polityki w zakresie transportu kolejowego, skutkująca niewykorzystanym potencjałem istniejącej w powiecie linii kolejowej.</p> <p>Ryzyko spadku atrakcyjności lokalnego rynku nieruchomości na skutek konkurencji ze strony dużych ośrodków miejskich.</p> <p>Susze powodujące znaczne deficyty wody.</p> <p>Niekorzystne zmiany klimatyczne wpływające na wysokość planów i reżim hydrologiczny.</p> <p>Planowana budowa w sąsiedztwie powiatu kopalni węgla brunatnego i związana z nią możliwość degradacji środowiska. Planowane zmiany granic województwa.</p>

<p>Zmniejszanie wodochłonności przemysłu oraz eliminowanie strat powstających w systemach rozprawiania wody.</p> <p>Polityka sprzyjająca rozwojowi odnawialnych źródeł energii w tym wykorzystanie systemów fotowoltaicznych w oświetleniu ulic ,gospodarstw domowych i innych.</p> <p>Bliskość złóż gazu ziemnego dla potrzeb przemysłu (Złoczew).</p>	<p>Region turystyczny w związku z położeniem powiatu w obiegu rzeki Prosnny.</p> <p>Rezerwy przyrody.</p> <p>Szlaki turystyczne konne i rowerowe, kajakowe, wędkowanie.</p> <p>Bogactwo zbiorów roślin chronionych i zwierząt chronionych, rezerwy i pomniki przyrody.</p> <p>Nie zdegradowane środowisko naturalne.</p> <p>Zasoby dla rozwoju alternatywnych źródeł energii.</p>	<p>Niska jakość bonitacyjna gleb.</p> <p>Niedoszacowany potencjał turystyczny powiatu oparty na walorach rzeki Prosnny.</p> <p>Niewystarczający stopień wykorzystania terenów leśnych.</p> <p>Niski poziom wyposażenia powiatu w infrastrukturę elektroenergetyczną.</p> <p>Niski poziom wykorzystania alternatywnych źródeł energii.</p> <p>Zmiany klimatyczne powodujące wzrost zagrożenia powodziowego lub suszę.</p> <p>Niewystarczający rozwój infrastruktury kanalizacyjnej na terenach wiejskich.</p> <p>Brak przygotowanych uzbrojonych terenów inwestycyjnych.</p> <p>Nieuregulowany stosunek prawny gruntów przeznaczonych na działalność inwestycyjną.</p> <p>Niski poziom techniczny istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej.</p>	
---	---	---	--

		<p>Słaby rozwój infrastruktury gazowej.</p> <p>Wymagająca modernizacji sieć ciepłownicza.</p> <p>Duża liczba wysypisk śmieci wymagających rekultywacji.</p> <p>Chaos urbanistyczny i brak ładu przestrzennego.</p> <p>Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznej dla rozwoju funkcji rekreacyjno- turystycznej.</p>	
--	--	---	--

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
Spoleczeństwo i jakość życia			
<p>Sprzyjająca polityka regionalna i krajowa w zakresie rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego.</p>	<p>Niskie bezrobocie.</p> <p>Wzrost aktywności społecznej i zaangażowania obywatelskiego w ramach organizacji pozarządowych.</p> <p>Wysoki poziom kapitału społecznego i duża skłonność</p>	<p>Niekorzystne tendencje demograficzne, starzenie się społeczeństwa.</p> <p>Odpływ ludności do większych ośrodków co powoduje wyludnianie się powiatu i wpływa na rynek pracy.</p>	<p>Nierównomierny rozwój jednostek terytorialnych uzależnionych od ich wielkości i położenia.</p> <p>Ograniczony dostęp do pełnej gamy usług zdrowotnych wynikający z polityki NFZ.</p>

	<p>do współpracy.</p> <p>Dobre warunki mieszkaniowe, przewaga budownictwa jednorodzinnego.</p> <p>Dobre zabezpieczenie opieki zdrowotnej poprzez Szpital Powiatowy z poradniami specjalistycznymi, zakład opiekuńczo-leczniczy oraz publiczne i niepubliczne podmioty medyczne wraz z siecią aptek.</p> <p>Wzrost ilości miejsc opieki nad małymi dziećmi.</p> <p>Dobry dostęp do usług rynkowych i publicznych (pocztowych ,bankowych, handlowych itp.).</p> <p>Spadek ubóstwa i ilości osób korzystających z zasiłków z pomocy społecznej.</p> <p>Zwiększenie zasobów w zakresie usług środowiskowych poprzez uruchomienie Dziennego Domu Pomocy, 1 mieszkania treningowego, 2 mieszkań wspieranych , usług asystenckich świadczonych przez 10 asystentów w miejscu zamieszkania osób niesamodzielnych / z niepełnosprawnością.</p>	<p>Statystycznie niskie dochody mieszkańców powiatu.</p> <p>Słaby dostęp do przedszkoli i żłobków.</p> <p>Wysoki wskaźnik zapadalności na choroby układu krążenia i choroby nowotworowe.</p> <p>Wzrost zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych.</p> <p>Duża liczba pacjentów obsługiwanych przez 1 ZOZ. Niewystarczająca liczba lekarzy i pielęgniarek.</p> <p>Słaby dostęp do lekarzy dentyistów i psychiatrów dziecięcych.</p> <p>Niewystarczająca ilość usług opiekuńczych w środowisku w tym usług sąsiedzkich , rodzin wspierających, asystentów dla osób z niepełnosprawnościami, asystentów rodzinnych.</p> <p>Brak sądu.</p> <p>Niewystarczająca liczba placówek wsparcia dziennego dla</p>	<p>Utrzymanie w trwałości programów i projektów rządowych oraz zabezpieczenie wkładu własnego do ich realizacji.</p> <p>Sytuacja epidemiologiczna w Polsce w związku z zagrożeniem COVID-19 może przełożyć się na jakość życia mieszkańców powiatu, wzrost bezrobocia, większe zapotrzebowanie na poradnictwo specjalistyczne.</p>
--	---	---	--

	<p>Dobrze rozwinięta sieć jednostek pomocy społecznej, wsparcia rodziny i opieki nad osobami niepełnosprawnymi (7 Ośrodków Pomocy Społecznej, PCPR, Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztat Terapii Zajęciowej, Zakład Aktywności Zawodowej, 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, Punkt i Ośrodek Interwencji Kryzysowej).</p> <p>Rozwinięta sieć placówek edukacyjnych (3 szkoły ponadpodstawowe, 29 szkół podstawowych w tym 1 szkoła specjalna, Poradnia – Psychologiczno- Pedagogiczna).</p> <p>Dobra oferta kulturalna, sportowa i liczne oferty wydarzeń cyklicznych (biblioteki, kluby sportowe, muzea, kino).</p> <p>Produkt turystyczny „Wieruszowski Powiat z mapą i kompasem” posiadający certyfikat Fundacji Sport i Przyroda oraz Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego Biegu na Orientację Leśników - 10 tras orienteringowych i trasa MTB.</p>	<p>dzieci i ludzi starszych (dzienne domy pomocy, kluby seniora, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego).</p> <p>Brak chętnych do sprawowania funkcji rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych (w tym pogotowia rodzinnego i rodzin specjalistycznych).</p> <p>Zbyt mała ilość mieszkań chronionych i socjalnych.</p> <p>Bariery architektoniczne w komunikowaniu się i techniczne dla osób z niepełnosprawnością.</p> <p>Utrzymujące się problemy alkoholizmu i wzrost zagrożenia narkomanią.</p> <p>Słabo rozwinięta sieć dróg rowerowo-piesznych.</p>	
--	---	---	--

	<p>Wysoki poziom bezpieczeństwa (straż pożarna, wykrywanie przestępstw, zarządzanie kryzysowe, ratownictwo medyczne).</p> <p>Rozwinięta sieć szlaków rekreacyjno-rowerowych.</p>		
--	--	--	--

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
Gospodarka i rynek pracy wraz z potencjałem turystycznym			
<p>Położenie przy szlaku komunikacyjnym Wrocław-Łódź-Warszawa.</p> <p>Bliskość dużych ośrodków miejskich (w promieniu 100 km) umożliwiającą dostępność do dużych rynków zbytu (Wrocław, Opole, Kalisz, Częstochowa, Katowice).</p> <p>Dobra sieć i gęstość dróg lokalnych.</p> <p>Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców.</p> <p>Napływ inwestycji zaawansowanych technologicznie do Polski.</p> <p>Zwiększony napływ środków pomocowych do powiatu i ich koncentracja na inwestycjach i działaniach sprzyjających wzrostowi konkurencyjności</p>	<p>Wzrost liczby podmiotów gospodarczych – rozwijanie się przedsiębiorczości, ożywienie gospodarki i rynku pracy.</p> <p>Ośrodek przemysłowy, głównie branży drzewnej i meblowej.</p> <p>Rosnąca współpraca gospodarcza w obszarze przemysłu meblarskiego z powiatem kępińskim.</p> <p>Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych działających w dziedzinie budownictwa, handlu i usług niematerialnych.</p> <p>Dominacja dużych zakładów przemysłowych, które mogą stymulować rozwój małych podmiotów gospodarczych, kooperujących.</p>	<p>Zbyt mało rozwinięty sektor usług w tym lokalnych instytucji okołobiznesowych.</p> <p>Słabo wypromowane walory inwestycyjne powiatu.</p> <p>Brak strategicznych rezerw uzbrojonych terenów pod inwestycje.</p> <p>Niewielkie zaangażowanie bezpośrednich inwestycji.</p> <p>Niski stopień wyposażenia rolnictwa w nowoczesne środki techniczne, słabo rozwinięte powiązania producent-konsument oraz w ramach grup producenckich i rynkowych</p> <p>Niekorzystna struktura agrarna, przewaga gospodarstw małych oraz brak integracji i niski poziom współdziałania producentów</p>	<p>Trudności przedsiębiorstw w pozyskaniu środków na rozwój z funduszy strukturalnych i dostępnych instrumentów wsparcia.</p> <p>Niestabilność gospodarcza w Polsce i na świecie (rosnąca zależność gospodarki polskiej i regionalnej od światowych rynków finansowych).</p> <p>Szybkie procesy zmiany lokalizacji przemysłu o zasięgu międzynarodowym.</p> <p>Przeniesienie produkcji do krajów o tańszej sile roboczej.</p> <p>Kryzys gospodarczy w Polsce i na świecie wywołany pandemią COVID-19.</p> <p>Zmienność polityki rolnej.</p>

<p>i tworzeniu miejsc pracy.</p> <p>Rozwój sektora usług rynkowych połączony ze wzrostem zamożności społeczeństwa.</p> <p>Wzrost popytu na alternatywne źródła energii Polityka Energetyczna Polski do 2030 r.- rozwój niskoemisyjnych technologii opartej na bazie konwencjonalnych źródeł energii z czym wiąże się wzrost popytu na budownictwo pasywne i źródła energii odnawialnej.</p> <p>Wzrost popytu na żywność wysokiej jakości.</p> <p>Wzrastające zainteresowanie żywnością ekologiczną oraz rozwój produkcji rolniczej metodami ekologicznymi.</p> <p>Zagospodarowanie nieużytków.</p> <p>Tendencja malejąca liczby bezrobotnych – poprawa sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Rosnąca liczba ofert dla osób z wykształceniem zawodowym.</p> <p>Praktyki zagraniczne uczniów szkół ponadpodstawowych podstawą wymiany doświadczeń zawodowych.</p>	<p>Nowe branże związane z przemysłem chemicznym i odzieżowym.</p> <p>Istnienie kilku dużych „flagowych” firm, wykazujących dużą aktywność eksportową i innowacyjną.</p> <p>Stosunkowo wysoki stopień automatyzacji produkcji w przemyśle połączony z coraz większym wykorzystaniem technologii informacyjnych przez przedsiębiorstwa.</p> <p>Rozwinięty sektor przetwórstwa rolno-spożywczego.</p> <p>Niska stopa bezrobocia w powiecie – dobra sytuacja na rynku pracy w porównaniu z warunkami w województwie i kraju.</p> <p>Duże zasoby kadr pracowników (obcokrajowcy).</p> <p>Wysoka aktywność zawodowa mieszkańców.</p> <p>Dobra oferta kształcenia na poziomie średnim m.in. technikum mechatroniczne, informatyczne, logistyczne, budowlane, rolnicze, hotelarstwo i architektura krajobrazu) dającą</p>	<p>rolnych.</p> <p>Odływ z powiatu kapitału i zasobów ludzkich o wysokich kwalifikacjach.</p> <p>Odływ młodych osób do innych regionów ze względu na brak lub małą atrakcyjność ofert pracy w powiecie.</p> <p>Niska świadomość konieczności podnoszenia kwalifikacji i kompetencji wśród pracowników.</p> <p>Niedobór i niski standard infrastruktury turystycznej w tym gastronomicznej.</p> <p>Brak oferty i atrakcji mogących przyciągnąć najmłodszych turystów tj. dzieci wraz z rodzicami.</p> <p>Niewystarczający poziom procesów innowacyjnych.</p>	<p>Brak rynków zbytu dla produkcji rolnej (import tańszej żywności).</p> <p>Jednorodność branży meblowej zagrożeniem wzrostu bezrobocia w przypadku załamania się rynku meblarskiego.</p> <p>Duża konkurencja ze strony innych obszarów turystyki krajowej i zagranicznej.</p> <p>Degradacja środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza zmniejszające walory terenu powiatu.</p>
---	---	---	---

<p>Unikalne walory przyrodnicze (w szczególności obszary chronione, dolina rzeki Prozny, duże zasoby lasów i łąk, unikalna flora i fauna).</p> <p>Nie zdegradowane środowisko naturalne.</p> <p>Wzrost zainteresowania aktywnymi formami turystyki - moda na zdrowy styl życia.</p> <p>Zmiana trendów i tendencji w turystyce światowej na rzecz wypoczynku w miejscach mniej zatłoczonych – w bezpośrednim kontakcie z przyrodą i lokalną kulturą.</p> <p>Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie rozwoju turystyki.</p> <p>Planowana budowa kolei szybkiej prędkości Wrocław-Warszawa</p>	<p>szansę zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, oraz liceum ogólnokształcące, którego absolwenci przygotowani są do podjęcia studiów wyższych na różnych kierunkach.</p> <p>Wzrost liczby podmiotów gospodarczych – rozwijanie się przedsiębiorczości, ożywienie gospodarki i rynku pracy.</p> <p>Wysoka przydatność środowiska przyrodniczego dla rozwoju turystyki oraz stosunkowo dobrze rozwinięty sektor agroturystyczny.</p> <p>Trasy piesze i rowerowe zachęcają do aktywnego spędzania czasu oraz rozwijania turystyki pieszej i rowerowej.</p> <p>Wzrost znaczenia działań innowacyjnych.</p>		
---	--	--	--

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
Podnoszenie sprawności instytucjonalnej zarządzania w JST			
<p>Polityka państwa w kierunku poprawy sprawności finansowej w</p>	<p>Dobre umiejętności i doświadczenia w pozyskiwaniu środków</p>	<p>Niski poziom autonomii finansowej (po stronie</p>	<p>Rosnąca liczba i poziom skomplikowania przepisów</p>

<p>sektorze publicznym.</p>	<p>finansowych zewnętrznych.</p> <p>Rozwój partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym i niepublicznym.</p>	<p>dochodów).</p> <p>Średnie lub wysokie wskaźniki zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego.</p>	<p>prawnych na szczeblu krajowym utrudniających funkcjonowanie przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych i obywateli.</p> <p>Skomplikowane przepisy i procedury dotyczące pozyskiwania i rozliczania środków UE.</p>
-----------------------------	--	---	---

4. Misja i wizja rozwoju

Wizja rozwoju Powiatu Wieruszowskiego odzwierciedla pożądaną stan powiatu w perspektywie 2027 roku w czterech zasadniczych kierunkach rozwoju, będących gwarancją realizacji zamierzeń rozwojowych. Cztery zasadnicze kierunki rozwoju, spójne z wyznaczonymi celami strategicznymi uwzględniają przewidywane zmiany, które w najbliższych latach będą kształtowały społeczeństwo i gospodarkę w skali kraju i województwa.

Wizja:

„Rozwinięty Gospodarczo Powiat Wieruszowski Przyjazny Rodzinie i Środowisku Naturalnemu”.

Silny gospodarczo, atrakcyjny turystycznie, przyjazny dla mieszkańców oraz dbający o walory kulturowe i przyrodnicze powiat na styku trzech obszarów kulturowych.

W perspektywie okresu obowiązywania strategii terytorium powiatu wieruszowskiego stanowić będzie rozwijający się obszar pod względem gospodarczym, społecznym i przestrzennym, dobrze skomunikowany, z licznymi powiązaniem zewnętrznymi.

Powiat charakteryzował będzie się atrakcyjnymi warunkami mieszkaniowymi z zapewnioną pełną infrastrukturą w stosunku do pozostałej części regionu, stwarzającymi mieszkańcom porównywalne szanse rozwoju. Istotnym elementem będą działania zmierzające do dalszej aktywizacji mieszkańców na rynku pracy oraz promowanie aktywnych postaw przedsiębiorców. Powiat będzie tworzył korzystne warunki edukacji i kształcenia zawodowego celem zdobycia niezbędnych kwalifikacji i wykształcenia do znalezienia zatrudnienia oraz aktywnego wypoczynku w przyjaznym środowisku naturalnym.

Stworzona w minionym okresie dostępność komunikacyjna powiatu zarówno w układzie regionalnym jak i krajowym, powinna w najbliższym okresie sprzyjać atrakcyjności inwestycyjnej i kontynuacji powstawania nowych inwestycji.

Sformułowane w strategii wyzwania rozwojowe dla powiatu mają sprzyjać utrzymaniu, a w sprzyjających warunkach wzrostowi dynamiki rozwoju społecznego i gospodarczego. W świadomości mieszkańców powiatu i regionu powiat winien być postrzegany jako konkurencyjny

i atrakcyjny inwestycyjnie, przy zachowaniu szczególnej troski o środowisko przyrodnicze. Winien tworzyć warunki dla nowych i nowoczesnych miejsc pracy, które docelowo powinny skutkować poprawą materialnych warunków życia mieszkańców powiatu. Szczególne znaczenie dla rozwoju powiatu będzie miała idea samowystarczalności, rozumiana jako tworzenie warunków do zdobywania wiedzy umożliwiającej swobodę prowadzenia efektywnej działalności gospodarczej, zapewniającej oczekiwany materialnie poziom życia, z jednoczesnym zapewnieniem osobom z niepełnosprawnością, niezaradnym życiowo i seniorom działań opiekuńczych i socjalnych, niezbędnych do godnego życia.

Tak określona wizja musi być spójna z misją, będącą świadectwem tożsamości powiatu. Walory powiatu, podkreślone w wizji muszą być spójne ze sposobami działania zmierzającymi do osiągnięcia zamierzonych celów. Misja natomiast wyznacza i w sposób wyraźny akcentuje działania prorozwojowe oraz wskazuje narzędzia i metody osiągnięcia wyznaczonych celów.

Misją Powiatu Wieruszowskiego jest:

Kontynuacja działań wspierających przedsiębiorczość mieszkańców, integrację społeczną oraz działania proekologiczne, jako instrumentu budowania powiatu będącego przyjaznym obywatelowi obszarem funkcjonalnym.

5. Cele strategiczne rozwoju

5.1. Struktura celów rozwoju Powiatu Wieruszowskiego

Najistotniejszą część strategii tworzy spójny układ zamierzeń rozwojowych powiatu, składający się z celów strategicznych, celów operacyjnych i działań pozwalających osiągnąć założoną wizję rozwoju.

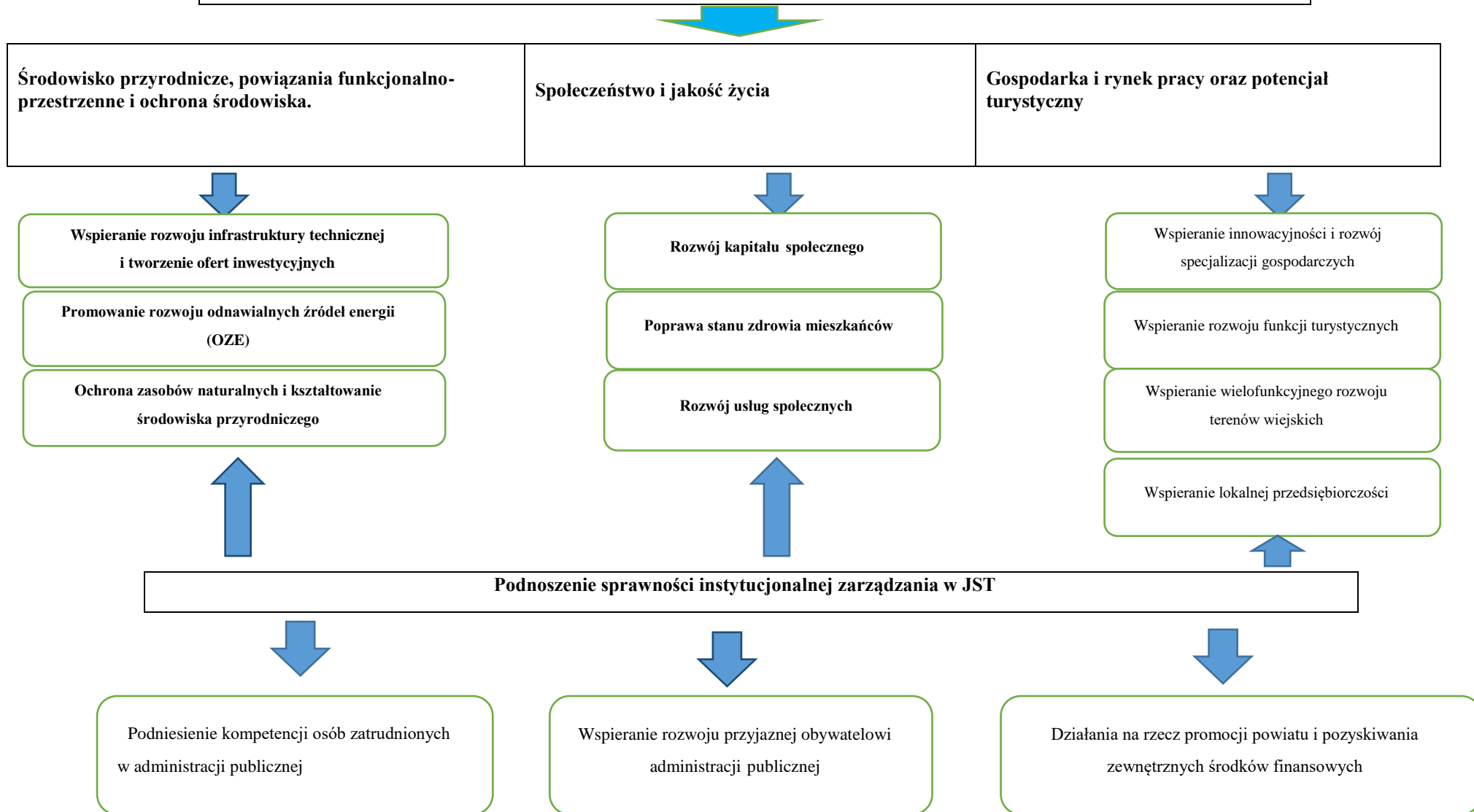
Strategia określa cztery zasadnicze cele strategiczne w sferze gospodarczej, społecznej, przestrzenno-środowiskowej i funkcjonalnej, rozumianej jako efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany powiat. Pozwolą one na skuteczną realizację strategii i optymalizację procesów rozwojowych. Spójnym elementem ich realizacji będzie zintegrowana polityka rozwoju, zgodna z ideą zrównoważonego rozwoju, kładącą szczególny nacisk na wzmacnianie potencjału miast i terenów wiejskich, atrakcyjność osadniczą, minimalizowanie barier rozwojowych i peryferyzacji, z zachowaniem zasady szczególnej troski o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe.

Adresatami realizowanej strategii winny być wszystkie podmioty społeczne i gospodarcze funkcjonujące w powiecie.

Nadrzędnym celem, łączącym cele strategiczne jest poprawa jakości życia i dynamiki procesów rozwoju z zachowaniem równowagi w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

Rys. 5.1. Struktura celów strategicznych w zintegrowanej strategii rozwoju Powiatu Wieruszowskiego. Źródło: Opracowanie własne

Poprawa jakości życia i dynamiki procesów rozwoju z zachowaniem równowagi w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej

5.2. Charakterystyka celów rozwoju Powiatu Wieruszowskiego

Cel strategiczny I: Środowisko przyrodnicze, powiązania funkcjonalno-przestrzenne i ochrona środowiska

Ochronę środowiska oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego uznaje się jako działania służące zapewnianiu przyrodniczych i fizycznych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Spójny system przyrodniczy jest jednym z istotnych potencjałów wewnętrznych Powiatu Wieruszowskiego. Efektywne wykorzystanie tego potencjału umożliwi przede wszystkim rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych.

Kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego oraz ochrona środowiska przyrodniczego powiatu osiągnane będą poprzez wymienione niżej cele operacyjne.

Samorządy lokalne stają się animatorem rozwoju lokalnej gospodarki i jakości życia poprzez oferowanie odpowiednio przygotowanych pod inwestycje terenów i odpowiedniej infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, drogowa, system gospodarki odpadami, infrastruktura informatyczna). Dysponując środkami na rozwój infrastruktury i świadczenie usług publicznych mogą one kreować lokalny rynek, między innymi firm budowlanych i firm świadczących usługi. Dzięki temu pośrednio stają się też jednym z największych partnerów oferujących pracę. Wskazana jest współpraca międzygminna, której efektem może być kompleksowy rozwój sieci infrastrukturalnej, zmniejszenie kosztów inwestycji, a także możliwość pozyskania większego wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych.

Drogi powiatowe łączące poszczególne miejscowości powiatu mają duże znaczenie dla komunikacji wewnętrznej tego terenu. Modernizacja dróg oraz budowa ciągów rowerowych lub rowerowo-piesznych zwiększa bezpieczeństwo jazdy i dostępność do terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych. Zakłada się, że w ramach rozwoju systemu transportowego na terenie powiatu, w realiach istniejącej trasy S8, działania skierowane będą na poprawę jakości wewnętrznej, lokalnej infrastruktury transportowej, zwiększenie jej dostępności, rozwój usług logistycznych. Wysoką jakość infrastruktury transportowej zapewni nowoczesny układ drogowy, powiązany z układem krajowym, umożliwiający zlokalizowanie w obszarze powiatu funkcji turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych, nastawionych na popyt ze strony mieszkańców miast regionalnych (Łódź, Wrocław). Rozwój infrastruktury transportowej, umożliwiający szybkie przemieszczanie się ludności, stanie się szansą rozwoju turystyki w powiecie. Ponadto poprawa dostępności transportowej powiatu zapewni możliwość rozwoju funkcji logistycznych w obszarze powiatu.

Przy wzrastającym zapotrzebowaniu na energię i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, coraz istotniejszym problemem staje się rozwój i sukcesywna modernizacja systemów energetycznych. W tym zakresie szczególnie widoczna jest potrzeba rozwoju systemu sieci gazowej oraz duży nacisk należy położyć na wsparcie działań promujących OZE w obszarach zurbanizowanych, a także na bezpośrednio przyległych do nich terenach wiejskich. Gospodarka oparta na wiedzy wymaga nowoczesnych systemów komunikacji społecznej, wymiany danych i informacji, zarówno w strukturach urzędów, przedsiębiorstw, podmiotów świadczących usługi publiczne, jak i kontaktach międzyludzkich. Komunikację zapewniają Internet oraz nowoczesne środki przekazu typu telefonia komórkowa, przewodowa, a także łącza radiowo-telewizyjne. Zakłada się, że zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu, cyfryzacja usług i danych, a także działania edukacyjne, szczególnie grup społecznych o najniższym wskaźniku

korzystania z Internetu, przyczynią się do upowszechnienia e-usług oraz budowy społeczeństwa informacyjnego, co ma szczególnie ważne znaczenie w realiach pandemii.

Nieodzownym elementem życia mieszkańców oraz sprawnego funkcjonowania i rozwoju gospodarki powiatu jest dostępność infrastruktury technicznej, w tym szczególnie zapewniającej zaopatrzenie w energię i wodę, jak również nowoczesny system odprowadzania i unieszkodliwiania produktów ubocznych z produkcji przemysłowej oraz bytu mieszkańców (ścieki, odpady), uwzględniający wymogi ochrony środowiska. Przyjmuje się, że rozwój infrastruktury technicznej nastawiony będzie na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego powiatu, poprawę stanu technicznego punktowych i liniowych elementów sieci przesyłowych, dystrybucyjnych oraz odbiorczych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii dla lokalnej produkcji energii oraz wdrażanie nowych technologii i rozwiązań w zakresie zintegrowanej gospodarki odpadami. Istotne znaczenie będą miały także działania zmierzające do równoważenia dysproporcji sieci w odniesieniu do całości terenu powiatu w ramach rozwoju gospodarki wodno-ściekowej.

Samorządy lokalne powinny dysponować kompleksową ofertą mogącą być podstawą przyciągania nowych inwestycji, a zatem tworzenia nowych miejsc pracy. Tworząc odpowiednią ofertę dla firm, z jednej strony aktywizują rynek gospodarczy, a z drugiej tworzą nową jakość przestrzeni i rynku pracy. Stworzenie takiej oferty powinno być poprzedzone dokładną inwentaryzacją wolnych terenów i obiektów inwestycyjnych w skali całego powiatu. Dokładne rozpoznanie zasobów wolnych terenów i obiektów inwestycyjnych w powiecie wraz z określeniem stanu infrastruktury technicznej na tych obszarach oraz potencjalnym przeznaczeniem, ułatwi dalsze działania związane z tworzeniem i promocją oferty inwestycyjnej powiatu.

Reasumując, należy stwierdzić, że osiągnięcie celu „wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych”, pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału Powiatu Wieruszowskiego oraz umożliwi wzmocnienie efektu przenikania procesów rozwojowych z ośrodków regionalnych.

1. Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych

1.1. Poprawa stanu infrastruktury drogowej wewnątrz powiatu, budowa sieci ścieżek rowerowych.

1.2. Wspieranie rozwoju sieciowej infrastruktury w zakresie zaopatrzenia w paliwa gazowe.

1.3. Koordynacja gospodarki wodno-ściekowej w powiecie ze szczególnym naciskiem na zabezpieczenie dynamicznie rozwijającego się budownictwa jednorodzinnego.

1.4. Aktywna promocja oferty inwestycyjnej z terenu powiatu.

1.5. Rozwój infrastruktury i stosowania technik teleinformatycznych w pracy instytucji publicznych i administracji samorządowej.

1.6. Budowa kompletnego, wiarygodnego i aktualnego systemu informacji przestrzennej.

W ramach promowania rozwoju odnawialnych źródeł energii zakłada się podejmowanie działań mających na celu podnoszenie „świadomości energetycznej” społeczeństwa oraz włączanie ludności w proces konsultacji społecznej, inicjowanie, promowanie i wspieranie wybranych pilotażowych projektów energetycznych o charakterze „dobrych praktyk”, szczególnie z zakresu: rozwoju OZE, przedsięwzięć służących racjonalizacji gospodarowania energią oraz zwiększenia efektywności wykorzystania (poszanowania) energii w szczególności w sektorze komunalno-bytowym. Bardzo ważnym kierunkiem postulowanych zmian sektora energetycznego jest także dywersyfikacja użytkowanych nośników energetycznych, przede wszystkim w kierunku wzrostu wykorzystania

niekonwencjonalnych, w szczególności odnawialnych źródeł energii, takich jak: energia słoneczna, biomasa itp.

2. Promowanie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE)

2.1. Promowanie modernizacji indywidualnych systemów ogrzewania i oświetlenia budynków.

2.2. Wspieranie wykorzystania fotowoltaiki i innych ekologicznych źródeł do celów produkcji energii w lokalnych systemach grzewczych.

2.3. Inicjowanie akcji edukacyjnych i promocyjnych, aranżowanie spotkań z przedstawicielami szeroko rozumianej branży OZE.

Działania z zakresu wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu powinny być istotnym uzupełnieniem działań infrastrukturalnych. Postrzeganie przyrody przez mieszkańców, działanie w zgodzie z zasadami środowiska naturalnego w danym powiecie często jest elementem, który może być brany pod uwagę przez potencjalnego inwestora. Niestety na polu poszanowania środowiska - w skali całego kraju - pozostaje wiele do zrobienia. Wieloletnie zaniedbania, brak uregulowań prawnych oraz jasno określonych kompetencji służb do egzekwowania przestrzegania prawa w tym zakresie, spowodowały znaczne zagrożenia dla środowiska naturalnego. W wielu miejscach (lasy, rowy), widoczne są dzikie wysypiska śmieci. O skali problemu, być może niewidocznego na pierwszy rzut oka, mogą świadczyć okazałe ilości śmieci zbierane podczas corocznej akcji "Sprzątanie Świata", w której bierze udział młodzież szkolna. Nierzadko śmieci traktowane są jako materiał opałowy, wydzielając do atmosfery dziesiątki trujących substancji. Znaczącym problemem w skali całego powiatu są także odpady azbestowe (eternit), pochodzące z dachów budynków mieszkalnych i gospodarczych. Ale z drugiej strony pojawiają się także oznaki optymizmu - organizowanych jest coraz więcej akcji mających na celu krzewienie zasad ekologii i co ważne, aktywnie w nich uczestniczą dzieci i młodzież. Dlatego ważne jest wspieranie pomysłodawców takich inicjatyw i tym samym szerzenie świadomości ekologicznej wśród wszystkich mieszkańców. Postępujące w skali globalnej zmiany klimatyczne, skutkujące coraz powszechniej występującymi zjawiskami suszy bądź ekstremalnymi opadami i powodzią, stanowią istotne przesłanki dla podejmowania działań zmierzających do ograniczenia i minimalizacji ich negatywnych następstw. Niezwykle istotna staje się zmiana podejścia do retencjonowania wody.

3. Ochrona zasobów naturalnych i kształtowanie środowiska przyrodniczego

3.1. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy (zapewnianie ładu przestrzennego), głównie poprzez opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, częstej analizy wydanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczących lokalizacji inwestycji.

3.2. Ochronę zasobów wodnych i rozwój infrastruktury związanej z wykorzystaniem zasobów wodnych.

3.3. Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych na terenie powiatu.

3.4. Monitorowanie stanu czystości powietrza atmosferycznego.

3.5. Monitorowanie stanu czystości wód.

3.6. Wspieranie działań na rzecz kształtowania świadomości ekologicznej.

3.7. Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji.

Cel strategiczny II: Społeczeństwo i jakość życia.

Spójność społeczna interpretowana jest jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swym członkom, minimalizowania zróżnicowania między nimi i unikania społecznej polaryzacji. Spójność społeczną buduje świadomość przynależności do społeczności lokalnej, lokalna tożsamość kulturowa oraz samoorganizacja społeczna tworząca kapitał społeczny. Występujące w powiecie wierszowskim problemy społeczne oraz deficyty w zakresie jakości kapitału społecznego w zasadniczy sposób rzutują na brak spójności społecznej.

Stworzenie możliwości rozwoju dla wszystkich, poprawa dostępu do infrastruktury społecznej, usług społecznych i publicznych ma na celu stworzenie społeczeństwa obywatelskiego równych szans.

Osiągnięcie założonych celów wymagać będzie działań w kilku obszarach. Szczególne znaczenie będzie miała poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców zarówno w zakresie profilaktyki jak i rozwoju usług i bazy infrastrukturalnej będącej odpowiedzią na sytuację demograficzną powiatu wierszowskiego.

Kolejnymi podejmowanymi działaniami będą działania w obszarze integracji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mające na celu włączenie do społeczeństwa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem. Działania w obszarze polityki społecznej kierowane będą do osób i rodzin w trudnej sytuacji społecznej i życiowej, którzy nie są w stanie ich pokonać wykorzystując własne zasoby i możliwości. Ponadto ważną rolę odegrać będą działania mające na celu rozwój kapitału społecznego min. poprzez podnoszenie świadomości społecznej, zaangażowanie społeczeństwa w dzielność społeczną czy też wzrost poczucia tożsamości lokalnej i regionalnej.

Realizacja powyższych zamierzeń wpłynie pozytywnie nie tylko na wzrost partycypacji, wzmocni integralność lokalnych wspólnot samorządowych, poprawi pozytywne postrzeganie powiatu przez jego mieszkańców, zmniejszy polaryzację społeczną, lecz także, poprzez wzmocnienie poczucia wspólnoty, przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego i zmniejszenia skali degradacji przestrzeni publicznych.

Kapitał społeczny²⁴ jest istotnym czynnikiem warunkującym rozwój społeczno – gospodarczy. Podstawowymi elementami kapitału społecznego są zaufanie społeczne i zdolność do współpracy, bez których nie jest możliwe tworzenie sieciowych powiązań w gospodarce. Szczególnie istotnym czynnikiem budowania kapitału społecznego jest również poczucie tożsamości lokalnej, kształtowanej m.in. w oparciu o lokalny potencjał kulturowy. Sprzyja temu poznawanie i promowanie własnego dziedzictwa kulturowego, szacunek wobec tradycji, wspieranie kultury ludowej. Szczególne znaczenie przypisuje się także edukacji i promocji postaw sprzyjających wspólnemu działaniu, w tym w szczególności wśród młodzieży, zaangażowanie w życie lokalne, dbanie o lokalną przestrzeń, a także kształtowanie postaw proekologicznych. Ważne jest, aby podejmowane inicjatywy były kierowane także do pojedynczego obywatela, który jako jednostka ma możliwość kształcenia się i rozwoju, przyczyniając się do budowania silnego społeczeństwa.

Celami szczegółowymi będą działania, które wspierają aktywność społeczną mieszkańców. Działania skierowane będą również na zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb społeczności lokalnych poprzez realizację przedsięwzięć organizowanych przez organizacje pozarządowe w wyznaczonych obszarach współpracy. Współpraca administracji publicznej z sektorem non-profit, realizowana będzie dzięki ogłaszaniem otwartym konkursom ofert

²⁴ Kapitał społeczny – wynikająca z zaufania oraz obowiązujących norm i wzorów postępowania, zdolność obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, która sprzyja kreatywności oraz wzmacnia wolę współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów. (Strategia rozwoju kapitału społecznego, 09.2011).

na realizację zadań publicznych, m. in. w zakresie turystyki, edukacji, ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, kultury, sportu. Działania realizowane będą poprzez projekty edukacyjne, spotkania, wydarzenia kulturalne, konkursy, warsztaty odbywające się w szkołach, świetlicach, domach kultury itp. Istotnym elementem będzie popularyzowanie historii i kultury lokalnej. Działania będą ukierunkowane również na integrację osób z niepełnosprawnościami, celem uwrażliwienia społeczeństwa na ich potrzeby.

4. Rozwój kapitału społecznego

4.1. Rozwój aktywności mieszkańców oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne, w tym m.in. wspieranie inicjatyw oddolnych, wypracowywanie nowych form współpracy.

4.2. Promowanie pozytywnego wizerunku sektora organizacji pozarządowych (NGO) m.in. poprzez patronat, współorganizację imprez, informacje medialne.

4.3. Rozwój kompetencji kadr organizacji pozarządowych.

4.4. Promocja i wspieranie rozwoju wolontariatu w organizacjach pozarządowych i instytucjach publicznych.

4.5. Wspieranie działań promujących postawy obywatelskie, prospołeczne i proekologiczne.

4.6. Kształtowanie świadomości historycznej, regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności (m.in. wystawy, imprezy i konkursy promujące produkty regionalne i lokalne, targi branżowe).

Zdrowie to jeden z czynników determinujących jakość kapitału ludzkiego i niezbędny warunek dla utrzymania aktywności zawodowej i społecznej oraz wysokiej jakości życia. Zła sytuacja zdrowotna mieszkańców powiatu jest barierą dla rozwoju powiatu. Podjęcie szeregu działań w zakresie profilaktyki, poprawy jakości i dostępności do usług ochrony zdrowia oraz rozwoju opieki długoterminowej i psychiatrycznej będzie bardzo znacząca. Zakładane działania przyczynią się do poprawy jakości kapitału ludzkiego.

Aktywność fizyczna, unikanie używek a także zdrowe odżywianie ma wpływ nie tylko na dobry stan zdrowia fizycznego, ale i psychicznego. Z tego względu konieczne będzie zwiększenie świadomości prozdrowotnej, a także promocja aktywnego i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców powiatu wieruszowskiego, m.in. poprzez prowadzenie m.in.: - kampanii społecznych, konferencji i innych wydarzeń z zakresu promocji zdrowia, - imprez plenerowych o charakterze prozdrowotnymi i sportowym, - działań edukacyjnych takich jak: prelekcje, warsztaty, szkolenia i konkursy.

W zakresie ochrony zdrowia w powiecie wieruszowskim problemem jest niska efektywność profilaktyki zdrowotnej a tym samym rosnąca zachorowalność na choroby układu krążenia, nowotworowe i układu oddechowego, słaba dostępność do specjalistycznych usług medycznych, a także niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opieki społecznej oraz opieki długoterminowej.

Z uwagi na nierówny dostęp do usług medycznych na obszarze powiatu, konieczny będzie dalszy rozwój infrastruktury ochrony zdrowia. Niezbędne będzie polepszenie dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, które mają decydujący wpływ na zdrowie i życie mieszkańców (choroby układu krążenia, nowotwory). Narastający proces starzenia się społeczeństwa będzie wymagał rozwoju i wykorzystania innowacyjnych technologii w ochronie zdrowia (m.in. telemedycyna, teleopieka).

Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, priorytetowe staną się działania związane z rozwojem usług w zakresie opieki długoterminowej, prowadzonych w różnych formach organizacyjnych.

Dobrze funkcjonująca opieka medyczna istotnie wpływa na zdrowotność mieszkańców, a tym samym warunkuje konkurencyjność zasobów pracy i możliwości rozwojowe powiatu. Zakłada się podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej, jak również poprawę dostępności do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych, co przyczyni się do polepszenia sytuacji zdrowotnej mieszkańców powiatu. W kontekście zachodzących zmian demograficznych konieczny jest rozwój opieki społecznej i sektora usług dla osób starszych.

5. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców

5.1. Edukacja prozdrowotna.

5.2. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

5.3. Propagowanie nowoczesnych form opieki medycznej, w szczególności ludzi starszych.

5.4. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej.

5.5. Poprawa dostępu do różnych form opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej.

W powiecie wieruszowskim występuje zróżnicowanie w dostępie do podstawowej infrastruktury społecznej (miasto – tereny wiejskie) co niekorzystnie wpływa na budowanie spójności społecznej w układach lokalnych i przyczynia się do peryferyzacji powiatu w przestrzeni województwa.

Niewystarczająca dostępność infrastruktury edukacyjnej wpływają na poziom wiedzy i umiejętności mieszkańców oraz jakość kapitału ludzkiego. Zapewnienie równych szans społecznych w dostępie do edukacji na różnych poziomach kształcenia (w tym dla osób wykluczonych, osób z niepełnosprawnością) staje się fundamentalnym wyzwaniem. Szczególne znaczenie przypisuje się rozwojowi szkolnictwa zawodowego w kontekście potrzeb lokalnych rynków pracy. Wobec nowych wyzwań związanych z kształtowaniem społeczeństwa informacyjnego, za priorytetowe uznaje się również podniesienie umiejętności wykorzystania technik cyfrowych jako współczesnego narzędzia zdobywania, przetwarzania i przesyłania wiedzy oraz informacji na różnych poziomach kształcenia.

Starzenie społeczeństwa i zmiany demograficzne są wyzwaniem nie tylko dla systemu ochrony zdrowia, ale także pomocy społecznej. Konieczny jest rozwój usług dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym osób z niepełnosprawnością i osób starszych.

Jednym z priorytetowych kierunków będzie rozwijanie usług w zakresie interwencji kryzysowej oraz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. W ramach interwencji kryzysowej zakłada się wsparcie sieci instytucji i organizacji świadczących pomoc ofiarom przemocy w rodzinie, tak aby usługi świadczone dla tych osób były prowadzone w sposób kompleksowy i obejmowały jak największą liczbę osób dotkniętych tym problemem. W ramach rozwijania rodzinnej pieczy zastępczej zakłada się tworzenie warunków do powstawania i działania rodzinnych form pieczy zastępczej (rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, pomocowe). Działania te dotyczą również organizowania wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez grupy wsparcia oraz specjalistyczne poradnictwo, a także organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia tych funkcji jak również rozwoju wsparcia dla dzieci opuszczających pieczę zastępczą. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie prowadzi działania związane z promocją idei

rodzicielstwa zastępczego, które w myśl ustawy ma całkowicie zastąpić instytucjonalną pieczę zastępczą.

Przejście od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w środowisku lokalnym będzie prowadzone w sposób zindywidualizowany, umożliwiający osobom, na rzecz których są świadczone, niezależne życie w środowisku lokalnym, bez konieczności korzystania z opieki instytucjonalnej, a w przypadku, gdy będzie to niemożliwe zagwarantowanie tym osobom warunków życia zbliżonych do warunków domowych i rodzinnych.

Aby nie doprowadzić do marginalizacji osób starszych oraz rozwijać i podnosić jakość usług świadczonych na ich rzecz, niezbędne jest podjęcie działań w kierunku edukacji społeczności lokalnych, jak i aktywizacji samych osób starszych. Działanie to dotyczy stworzenia systemu kompleksowej pomocy osobom starszym, w szczególności sformułowania nowej oferty usług dla seniorów i ich rodzin, prowadzenia akcji informacyjnych o takich usługach, a także doradztwa prawnego, psychologicznego i socjalnego. W działaniu założono wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami pomocowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz aktywizacji społecznej tej grupy mieszkańców powiatu edukacji społeczności lokalnych, jak i aktywizacji samych osób starszych.

Zakłada się, że osiągnięcie celu „rozwój usług społecznych” przyczyni się do zmniejszenia zróżnicowania poziomu dostępu do infrastruktury społecznej i zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności w tym zakresie, wpłynie na poprawę jakości życia, podniesie atrakcyjność powiatu jako miejsca zamieszkania i zapewni włączenie wszystkich mieszkańców w procesy rozwojowe.

6. Rozwój usług społecznych

6.1. Rozwój poradnictwa specjalistycznego.

6.2. Zapewnienie schronienia osobom w kryzysie.

6.3. Rozwój różnych form pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem (m.in. dzieci opuszczające pieczę zastępczą i inne placówki pomocy społecznej, uzależnieni, cudzoziemcy, bezdomni).

6.4. Rozwój i wsparcie systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

6.5. Rozwój i upowszechnienie środowiskowych form usług opiekuńczych, w tym również wsparcie opiekunów osób o ograniczonej samodzielności (m.in. opieka wytechnieniowa, szkolenia, wypożyczalnie sprzętu medycznego).

6.6. Rozwój dziennych ośrodków wsparcia (m.in. dzienny dom pomocy) oraz mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego, a także usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami.

6.7. Rozwój działań profilaktycznych oraz wsparcia zdrowotnego dzieci na wczesnym etapie rozwoju (wczesna interwencja, wczesne wspomaganie).

6.8. Szkolenie kadry pedagogicznej w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń rozwojowych;

6.9. Upowszechnianie działań zmierzających do włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością poprzez organizację sportu, kultury, rekreacji, turystyki oraz turnusów rehabilitacyjnych.

6.10. Likwidacja barier dla osób z niepełnosprawnością (m.in. bariery transportowe, architektoniczne, komunikacyjne i techniczne).

6.11. Działania zmierzające do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.

6.12. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej (w tym CIS, KIS, WTZ, ZAZ Spółdzielnie Socjalne).

6.13. Realizacja programów i projektów na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością.

6.14. Rozwijanie oferty usług dla seniorów i ich rodzin.

6.15. Tworzenie placówek wsparcia dziennego, rozwoju klubów seniora.

6.16. Aktywizacja osób starszych.

Cel strategiczny III: Gospodarka i rynek pracy wraz z potencjałem turystycznym

Rozwój gospodarczy jest strategicznym celem dla społeczeństwa Powiatu Wieruszowskiego. Bezpośrednią korzyścią z rozwoju gospodarczego jest poprawa jakości życia mieszkańców. Odbywa się to poprzez zwiększenie produkcji, budowę bazy infrastrukturalnej i instytucjonalnej oraz większe bezpieczeństwo publiczne.

Rozwój gospodarczy można określić jako proces przemian ilościowo-jakościowych, polegających na zwiększeniu produkcji dóbr i liczby świadczonych usług w długim okresie i prowadzących do zmian w strukturze gospodarki. Obejmuje zmiany ilościowe, które dotyczą wzrostu produkcji, zatrudnienia, inwestycji, rozmiarów wielkości ekonomicznych charakteryzujących gospodarkę od strony ilościowej (wzrost gospodarczy). Rozwój gospodarczy wpływa również na zmiany o charakterze jakościowym (zmiany organizacji społeczeństwa) oraz zmiany o charakterze strukturalnym.

Szczególnie istotne dla tworzenia i przyjmowania racjonalnych modeli rozwoju gospodarczego jest przyjęcie endogenicznych modeli wzrostu gospodarczego, główną motywacją powinna być jakość inwestycji, a nie ich ilość. Chodzi o to, by wybierać strategicznie konkretne sektory gospodarki, które najbardziej inwestycji potrzebują.

Ważnym efektem procesów rozwoju ma być silniejsza integracja powiatu z centrum regionu (Łodzią i całym Łódzkim obszarem metropolitalnym) oraz innymi ośrodkami przemysłowymi i akademickimi w kraju o kluczowym znaczeniu dla rozwoju działających na terenie powiatu organizacji gospodarczych. Zrealizowane już inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu krajowym i regionalnym (droga S8) wraz z realizacją projektów i programów ukierunkowanych przede wszystkim na wspieranie wzrostu innowacyjności i pobudzenie rozwoju określonych specjalizacji gospodarczych doprowadzą do znaczącego zwiększenia konkurencyjności powiatu w dziedzinie produkcji przemysłowej, rolnictwa, turystyki i rekreacji. Procesy rozwoju powiatu wieruszowskiego ulegną zdynamizowaniu, dzięki rozpoznaniu, wykształceniu się i umocnieniu określonych specjalizacji lokalnych.

W bardzo dużym stopniu efekt ten jest jednak zdeterminowany jakością kapitału ludzkiego i społecznego. Dlatego strategia zakłada potrzebę wspierania kreatywności i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych, czego wyrazem będą odpowiednie projekty których założenia będą wdrażane a następnie sprawdzane praktycznie, tj. wykonanie założeń będzie podlegać ciągłej ocenie i korektom. Identyfikacja na terenie powiatu obszarów funkcjonalnych o istotnych potencjałach rozwojowych, które będą uzyskiwały wsparcie publiczne determinować będzie sposób prowadzenia polityki rozwoju.

Dla zapewnienia najwyższej dynamiki rozwojowej i efektywności wykorzystania środków wsparcia publicznego należy przyjąć jako podstawową zasadę alokację środków wsparcia publicznego na kluczowe kierunki strategicznego rozwoju. Zostały one przedstawione w ramach opisów celów operacyjnych.

Powiat wieruszowski zarówno na tle powiatów ościennych o zbliżonej wielkości jak i w skali województwa łódzkiego charakteryzuje się jedną z najwyższych produktywności

przypadających na 1 mieszkańca. Nie przekłada się to jednak na zamożność i jakość życia mieszkańców powiatu określanych przez poziom wynagrodzenia.

Przyjmuje się, że jedną z przyczyn niższego poziomu wynagrodzenia zarówno w skali regionu jak i kraju jest mała wydajność pracy. Wg badań z 2015r. wydajność pracy w Polsce jest trzykrotnie mniejsza niż średnia w Unii Europejskiej, nie jest to jednak równoznaczne, że pracownicy wkładają w pracę mniej wysiłku. W większości decydującą rolę należy tu przypisać słabej organizacji pracy, nadmiernej biurokracji, słabemu wyposażeniu firm i przestarzałym technologiom. Jednocześnie wykazano, że ponad 14 % zatrudnionych pracowników pracuje powyżej 50 godz. tygodniowo.

Obecnie najważniejszą i najskuteczniejszą metodą na szybki rozwój gospodarczy i przez to na poprawę życia mieszkańców jest innowacyjność. Zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym. Innowacyjność prowadzi również do uzyskania przewagi konkurencyjnej. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań, szczególnie do obszarów gospodarczych pozwoli na wytwarzanie nowoczesnych produktów i usług, co będzie skutkowało wysoką dochodowością oraz wzrostem akumulacji kapitału na poziomie powiatu. Wzrosną także dochody pracowników i poziom popytu wewnętrznego. Uzyska się oszczędności w zużyciu surowców i energii. Prowadzenie takiej działalności spowoduje, że jednostka terytorialna stanie się atrakcyjna dla lokalizacji nowych inwestycji i prowadzenia wysokodochodowych form aktywności, a w ujęciu długookresowym postrzegana będzie jako atrakcyjne miejsce dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz zamieszkania.

Ważne znaczenie dla rozwoju innowacji i ich wykorzystywaniu w praktyce gospodarczej odgrywa sektor edukacji oraz nauczania zawodowego. Przygotowuje i dostosowuje on bowiem pracowników o odpowiednim potencjale do potrzeb podmiotów gospodarczych. Przyczynia się także pośrednio do współpracy między podmiotami, organizacjami, instytucjami, sprzyja również budowaniu klimatu przedsiębiorczości i lokalnej tożsamości. Podniesienie rangi szkolnictwa zawodowego w powiecie wierszowskim jest szczególnie ważne. Z powodu braku wyższych uczelni są to jedyne ośrodki, które mogą skutecznie absorbować nowoczesne rozwiązania oraz być pośrednikiem w przekazywaniu nowoczesnej wiedzy dla podmiotów gospodarczych. Ponadto rozwój nowoczesnej gospodarki lokalnej w powiecie będzie wymagał zwiększenia skłonności do współpracy lokalnych podmiotów gospodarczych, współpracy między lokalnymi samorządami oraz instytucjami generującymi innowacje (np. wyższe uczelnie, instytucje badawcze, innowacyjni przedsiębiorcy).

Podstawowym założeniem dla wspierania procesu wdrażania innowacji i rozwoju specjalizacji gospodarczych w powiecie wierszowskim jest podejście oparte na wdrażaniu innowacyjności produktowej, technologicznej a w szczególności wdrażanie nowoczesnych i efektywnych metod organizacyjnych. Unowocześnianie gospodarki będzie przebiegało poprzez wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw, zwiększanie ich zdolności do absorpcji innowacji, dzięki czemu będą one polem do wdrażania najlepszych praktyk z dziedziny wdrażania procesów innowacyjnej produkcji.

Wsparcie środkami publicznymi będzie ukierunkowane na pobudzenie rozwoju szczególnie tych podmiotów, (określane jako kluczowe) które mogą być konkurencyjne na rynkach regionalnych i krajowych. Jednym z wyzwań współczesnych czasów jest wprowadzanie bardziej przyjaznych środowisku metod produkcji przemysłowej i technik zarządzania nastawionych na minimalizację negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, co również jest jednym z celów rozwoju strategii powiatu warunkującym trwałą i zrównoważony rozwój gospodarczy. Powiat Wierszowski będzie również cenionym partnerem dla regionu łódzkiego.

7. Wspieranie innowacyjności i rozwój specjalizacji gospodarczych

7.1. Rozwój współpracy lokalnych szkół zawodowych z podmiotami gospodarczymi w celu zapewnienia zgodności kierunków kształcenia z potrzebami powiatowego rynku pracy.

7.2. Wspieranie rozwoju innowacyjnych działań w kluczowych sektorach dla powiatu, związanych z poprawą form i metod oraz jakości i efektywności produkcji, poprzez wspieranie ich celowymi środkami finansowymi.

7.3. Aktywny udział w stworzenie zasad pomocy dla mikroprzedsiębiorstw.

Zakłada się, że w powiecie wieruszowskim rozwój turystyki będzie ważnym czynnikiem wzrostu gospodarczego. Powstanie różnorodnej infrastruktury związanej z turystyką poprawi warunki wypoczynku mieszkańców powiatu. Spowoduje to bardzo dobrą promocję regionu, a kompleksowe rozwiązania związane z rozwojem funkcji turystycznych zachęcą do osiedlania się nowych mieszkańców.

Uzasadnieniem dla rozwoju funkcji turystycznej jako czynnika wzrostu gospodarczego powiatu, jest przede wszystkim niewykorzystywanie w pełni posiadanych walorów przyrodniczo - krajobrazowych występujących w dolinie rzeki Proсны. Środowisko przyrodnicze tych terenów stanowi cenny potencjał rozwojowy, który należy promować. Rozwój funkcji turystycznych w tym obszarze wpisuje się również w cele „*Strategii rozwoju województwa łódzkiego*”.

Niezbędnym czynnikiem dla rozwoju turystyki w powiecie wieruszowskim jest stworzenie różnorodnej infrastruktury turystycznej (np. zapewnienie dobrej komunikacji, powstanie bazy noclegowej, bazy żywieniowej, powstanie kąpielisk, utrzymanie na odpowiednim standardzie szlaków turystycznych wraz z miejscami na czynną rekreację i odpoczynek).

Plany te winny również uwzględniać przygotowanie kompleksowych pakietów usług składających się na produkt turystyczny, który gwarantować będzie przyciągnięcie osób spoza terenu powiatu poszukujących miejsca do spędzenia wolnego czasu w niedalekiej odległości od miejsc stałego zamieszkania. Szczególnie w okresie weekendów, ferii i świąt w okresie całorocznym.

Tworzenie oraz rozwój oferty wypoczynkowej i rekreacyjnej powiatu, powinno, poza zasobami przyrodniczo - krajobrazowymi doliny Proсны, wykorzystywać również walory kulturowe powiatu (tak materialne jak i niematerialne), na które składają się: lokalne obiekty zabytkowe, kultywowanie miejscowych tradycji i obyczajów ludności oraz specyficzne produkty regionalne.

Mając na uwadze specyfikę lokalnych walorów turystycznych oraz położenie geograficzne powiatu wieruszowskiego oraz poprawę jego zewnętrznej dostępności komunikacyjnej (przebieg drogi S8) oraz dróg lokalnych, należy przede wszystkim podejmować działania, które rozwiną usługi turystyki weekendowej i krótkookresowej w tym, w szczególności agroturystykę. Przy czym obecne usługi związane z agroturystyką nie mogą polegać tylko na udostępnianiu wybranych walorów życia na wsi mieszkańcom miast. Należy również umożliwić korzystanie ze specyficznych produktów turystycznych, np. różne formy aktywności ruchowej związanej ze spędzaniem wolnego czasu na świeżym powietrzu (jazda konna, spływy kajakowe Prosną, szlaki *nordic walking*, szlaki rowerowe, spacerowe ścieżki tematyczne oraz dostęp do publicznych obiektów sportowych znajdujących się w danej miejscowości).

8. Wspieranie rozwoju funkcji turystycznych

- 8.1.** Stworzenie kompleksowych produktów turystyki rekreacyjno-weekendowej.
- 8.2.** Integracja i promocja oferty turystycznej w skali powiatu.
- 8.3.** Kreowanie i promocja produktów regionalnych i kuchni regionalnej.
- 8.4.** Wdrożenie nowoczesnych form informacji turystycznej.

Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich określa się jako proces wspomagania w tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich i zmniejszania uzależnienia mieszkańców wsi od dochodów rolniczych. W szczególności polega na wprowadzaniu nowych, dotychczas nie wytwarzanych produktów i nie świadczonych usług, realizowanych z wykorzystaniem dotychczasowych lub odmiennych technologii, mających charakter nierolniczy. Ze względu na konieczność prowadzenia zrównoważonego rozwoju na terenie całego powiatu wprowadzanie wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich jest koniecznością.

Polityka rozwoju prowadzona przez samorząd dotycząca terenów wiejskich powiatu będzie wspierać dążenia mieszkańców wsi do zwiększenia konkurencyjności terenów wiejskich jako miejsca zamieszkania oraz pracy poprzez poprawę warunków życia i podniesienia atrakcyjności prowadzenia działalności gospodarczej.

Działania samorządu ukierunkowane będą przede wszystkim na poprawię jakości infrastruktury drogowej oraz ciągów rowerowych i rowerowo-piesznych, dostępie do Internetu, poprawie standardów usług publicznych oraz dostępności ludności obszarów wiejskich do: edukacji, rynków pracy, dóbr kultury i opieki zdrowotnej.

Celem wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest poprawa jakości życia ludności wiejskiej poprzez zmniejszenie bezrobocia na wsi i stworzenie nowych miejsc pracy, zapobieganie migracjom (szczególnie młodych ludzi) ze wsi do miast i rozwój przedsiębiorczości.

W procesie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich niezbędne jest również wprowadzanie nowoczesnych i innowacyjnych metod produkcji, stopniową dywersyfikację funkcji obszarów wiejskich przy rozwoju gospodarki rolnej, związanej z koniecznością specjalizacji w produkcji żywności, w tym w szczególności w zakresie rolnictwa ekologicznego. Wspieranie rozwoju pozarolniczych funkcji na obszarach wiejskich, uwzględniać będzie też lokalną specyfikę kultury rolnej i polegać będzie na wspieraniu kreowania nowych produktów agroturystycznych, promocji produktów regionalnych oraz rozwój usług technicznych.

9. Wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich

9.1. Powszechny dostęp do Internetu.

9.2. Wspieranie kreowania nowych produktów agroturystycznych i regionalnych.

9.3. Promocja rolnictwa ekologicznego.

9.4. Rozwój sieci drogowej oraz ciągów rowerowych i rowerowo-piesznych na terenie powiatu.

Przedsiębiorczość jest czynnikiem który w znaczny sposób wpływa na wzrost i rozwój społeczno - gospodarczy. Przedsiębiorczość określana jest jako umiejętność dostrzegania potrzeb społeczeństwa, doskonalenia pomysłów, a także gotowość do podejmowania ryzyka. Przedsiębiorczość ma bezpośredni wpływ na aktywność zawodową ludności i oddziałuje w sposób bezpośredni na sytuację rynku pracy oraz ożywienie gospodarcze powiatu i przyczynia się do wzrostu ekonomicznego.

Obecnie cechy przedsiębiorczości muszą przejawiać się zarówno w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą jak i w samorządach, organizacjach społecznych, oświatowych oraz służących kształceniu zawodowemu.

Niezwykle istotną rolę we wspieraniu przedsiębiorczości ma samorząd terytorialny.

Lokalne samorządy mają również ważną rolę w działaniach, które będą umożliwiały możliwość nawiązywania się trwałych i opartych na partnerstwie powiązań między instytucjami biznesowymi i ich otoczeniem.

Ważnym efektem rozwoju przedsiębiorczości będzie zdobycie przewagi konkurencyjnej oraz podejmowania i wprowadzanie działań innowacyjnych.

10. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości

10.1. Stworzenie przez samorząd powiatowy mechanizmów wspierania lokalnej przedsiębiorczości;

10.2. Wspieranie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej.

10.3. Promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców powiatu.

Cel strategiczny IV: Podnoszenie sprawności instytucjonalnej zarządzania w JST

Jakość obsługi administracyjnej mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych zależy w ogromnej mierze od sprawności działania administracji samorządowej, opartej na nowoczesnych i efektywnych metodach zarządzania wspartych nowoczesnymi technologiami informatycznymi.

Poprawa sprawności zarządzania jest elementem niezbędnym do osiągnięcia założonych celów strategii oraz realizacji określonych celów strategicznych i operacyjnych.

Sprawność działania administracji samorządowej sprzyja również na rozwój i wypracowanie nowych form współpracy z otoczeniem społecznym samorządu, czyli innymi instytucjami samorządowymi i publicznymi, osobami prawnymi i fizycznymi, a przede wszystkim z szeroką gamą organizacji pozarządowych. Sprawność instytucjonalna wskazywana jest również jako niezbędny element prorozwojowy w najważniejszych strategicznych dokumentach na szczeblu krajowym i międzynarodowym, w tym Unii Europejskiej.

Sprawność zarządzania jest jak się okazuje jedną z zasadniczych przyczyn osiągnięcia zamierzonych celów rozwojowych, budowy przewagi konkurencyjnej w rywalizacji powiatowej oraz regionalnej, a także racjonalnego, oszczędnego i celowego wydatkowania środków publicznych.

Jednym z najistotniejszych elementów sprawnego zarządzania jest konsekwentne budowanie zarówno administracji samorządowej jak i jej partnerów – potencjalnych klientów i odbiorców usług, w oparciu o pełną informatyzację, cyfryzację oraz świadome społeczeństwo informatyczne, z pełnym dostępem do nowoczesnych technik i narzędzi informatycznych. Jednym z zasadniczych celów poprawy jakości zarządzania musi być więc pełna informatyzacja, z jak najszerszym zakresem świadczonych usług w formie elektronicznej.

Celami operacyjnymi pozwalającymi osiągnąć zamierzony efekt poprawy sprawności instytucjonalnej zarządzania powiatem powinny być:

11. Podniesienie kompetencji osób zatrudnionych w administracji publicznej, w szczególności:

11.1. Stworzenie programu poprawy jakości zarządzania i świadczenia usług w administracji.

11.2. Stworzenie cyklicznej oferty szkoleniowej dla pracowników powiatu, w szczególności w zakresie wykorzystaniem technik informatycznych.

12. Wspieranie rozwoju przyjaznej obywatelowi administracji publicznej poprzez:

- 12.1. Poszerzenie katalogu usług z zakresu e-administracji.
- 12.2. Usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej powiatu.
- 12.3. Usprawnienie procedur stosowanych w obsłudze klientów.

13. Działania na rzecz promocji powiatu i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych

13.1. Stworzenie elektronicznej platformy informacyjnej dla podmiotów gospodarczych, osób fizycznych i organizacji pozarządowych w zakresie oferty inwestycyjnej i możliwości pozyskiwania wsparcia finansowego.

13.2. Organizacja szkoleń dla potencjalnych beneficjentów zewnętrznych środków finansowych.

13.3. Realizacja strategii promocji Powiatu Wieruszowskiego z uwzględnieniem budowy marki powiatu.

6. Projekty zintegrowane służące realizacji strategii

6.1. Istota i charakter projektów zintegrowanych

Pojęcie „projekty zintegrowane” odnosi się ogólnie do grupy zamierzeń realizujących wspólny cel, które obejmują określony obszar geograficzny lub określonych odbiorców – beneficjentów. Na potrzeby niniejszej strategii projekty zintegrowane należy rozumieć jako przedsięwzięcia realizowane przez Powiat w obszarze gmin i ze względu na specyficzne cechy tych projektów we współpracy z nimi. Efekty tych projektów przekładają się na korzyści dla wszystkich i mieszkańców i podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terytorium powiatu.

6.2. Lista projektów zintegrowanych

Na podstawie zdefiniowanych i opisanych powyżej celów polityki rozwoju utworzona została lista projektów zintegrowanych dla Powiatu Wieruszowskiego.

Każdy z wymienionych niżej projektów dobrany został w taki sposób, aby jego realizacja przyczyniła się do realizacji celów operacyjnych w ramach różnych celów strategicznych.

Na listę składają się następujące projekty:

1. Rozwój sieci drogowej oraz dróg rowerowych i rowerowo-piesznych na terenie powiatu.
2. Podejmowanie działań promocyjnych opartych na produktach regionalnych, organizacja imprez, wydarzeń kulturalnych,
3. Edukacja społeczeństwa.
4. Projekty proekologiczne, obejmujące w szczególności działania:
 - 1) poprawa czystości wody w rzece Prośnie – działania we współpracy z zainteresowanymi powiatami ościennymi,
 - 2) rekultywacja składowisk odpadów, likwidacja dzikich wysypisk,
 - 3) rewaloryzacja obiektów zabytkowych na terenie powiatu,
 - 4) poprawa czystości powietrza,
 - 5) wspieranie wykorzystania alternatywnych źródeł energii (gazyfikacja, fotowoltaika).
5. Zintegrowany program gospodarki wodnej w dolinie Prozny i Warty, obejmujący:
 - 1) budowę i zagospodarowanie zbiorników retencyjnych,

2) rozwój systemów małej retencji.

7. System wdrażania i monitorowania strategii rozwoju

W proces realizacji strategii pośrednio zaangażowane będą różne podmioty, w tym m.in.: jednostki organizacyjne Powiatu Wieruszowskiego, gminy, partnerzy społeczno-gospodarczy oraz inni uczestnicy życia społeczno-gospodarczego.

Mechanizm monitoringu strategii umożliwi bieżącą ocenę postępów wdrażania strategii oraz skutków realizowanej w ten sposób polityki rozwoju. Zakłada on zbudowanie banku strategicznych danych o procesach zachodzących w powiecie jak i jego otoczeniu. Bank danych składa się ze wskaźników ilościowych oraz jakościowych, przy pomocy których można będzie śledzić tempo i stopień zaawansowania realizacji zadań strategicznych oraz osiągania celów rozwoju. Przy pomocy wskaźników i zbieranych danych obserwować można przebieg procesów, które mają wpływ na jego kondycję społeczno-gospodarczą, zachodzących wewnątrz powiatu jak i w jego otoczeniu. Realizacja strategii wymaga systematycznego obserwowania zachodzących w powiecie zmian, a także reagowania na pojawiające się problemy oraz szanse i zagrożenia w otoczeniu. System monitorowania, umożliwi aktualizację zapisów strategii, a także zapewni dostęp do rzetelnych informacji dla decydentów i opinii publicznej o postępach w realizacji zaplanowanych zadań oraz osiągnięciu celów rozwoju powiatu.

Monitorowanie realizacji strategii prowadzone powinno być na bieżąco, w oparciu o system wskaźników. Zaproponowany system wskaźników powinien odnosić się do danych pochodzących ze statystyki publicznej oraz danych z powiatowych i gminnych jednostek samorządu terytorialnego. Zestaw tych miar może ulec rozszerzeniu w zależności od stopnia złożoności i kierunku procesów rozwojowych w powiecie. Dla zaproponowanych wskaźników konieczne będzie przyjęcie wartości bazowych dla roku 2019 lub w przypadku braku informacji - wcześniejszego. Bieżące aktualizowanie danych dla wskaźników pozwoli na analizę trendów w ujęciu czasowym oraz dokonywanie porównań w kolejnych okresach raportowania strategii ze stanem wyjściowym.

Tab. 7.1. Wskaźniki systemu monitorowania zintegrowanej strategii rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2020-2024

Wskaźniki dla celów strategicznych	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (rok 2019 i 2020*)
<p>Cel strategiczny I: Środowisko przyrodnicze, powiązania funkcjonalno-przestrzenne i ochrona środowiska</p> <p>1.Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych</p> <p>2.Promowanie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE)</p> <p>3.Ochrona zasobów naturalnych i kształtowanie środowiska przyrodniczego</p>			
Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni powiatu ogółem	%	Starostwo Powiatowe	4,27
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (budynki mieszkalne, budynki zbiorowego zamieszkania oraz niezamieszkałe, obiekty inżynierii lądowej i wodnej)	szt.	GUS	510
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowe i gazowe)	t/r	GUS	118 422
Ilość energii wytwarzanej w powiecie pochodzącej ze źródeł odnawialnych	MWh	GUS	-**
Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej do liczby mieszkańców ogółem	%	GUS	97,5
Liczba ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej do liczby mieszkańców ogółem	%	GUS	57,8
Liczba gospodarstw domowych korzystających z oczyszczalni ścieków do liczby gospodarstw ogółem	%	GUS	49,6
Liczba gospodarstw domowych korzystających z instalacji gazowej do liczby gospodarstw ogółem	%	GUS	3,3
Udział przebudowanych dróg powiatowych w ogólnej długości tych dróg	%	Starostwo Powiatowe, PZD	0,55
Udział przebudowanych dróg gminnych w ogólnej długości tych dróg	%	Starostwo Powiatowe, UG, PZD	1,76
Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów (z wyłączeniem komunalnych) ogółem	%	GUS	30,9
Udział powierzchni powiatu objęty MPZP w powierzchni ogółem	%	GUS	12,3

Cel strategiczny II: Społeczeństwo i jakość życia.			
4.Rozwój kapitału społecznego			
5.Poprawa stanu zdrowia mieszkańców			
6.Rozwój usług społecznych			
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem	%	GUS	4,67
Liczba organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne) na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS	39
Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem	%	PUP/GUS	29,9
Odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	%	PUP	10,67
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba mieszkańców w wieku pozaprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym)	os.	GUS	63,6
Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców (bez stomatologów, wg podstawowego miejsca pracy)	os.	GUS	4,8
Liczba miejsc poradnictwa specjalistycznego	szt.	Sprawozdawczość jednostek pomocy społecznej	11*
Liczba osób objętych formami pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	Sprawozdawczość jednostek pomocy społecznej	957*
Liczba dzieci umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do pieczy instytucjonalnej	%	Sprawozdanie organizatora pieczy zastępczej	67/33
Liczba osób objętych środowiskowymi formami usług opiekuńczych	szt.	Sprawozdawczość jednostek pomocy społecznej	127*
Liczba zlikwidowanych barier w odniesieniu do potrzeb osób z niepełnosprawnością	szt.	Sprawozdawczość	28*

(bariery komunikacyjne, architektoniczne, techniczne i w komunikowaniu się)		z jednostek pomocy społecznej	
Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w wieku 16-64 lata	%	Sprawozdawczość z jednostek pomocy społecznej	68,45
Długość dróg rowerowych (rowerowo-piesznych)	km	GUS	18,9
Cel strategiczny III: Gospodarka i rynek pracy wraz z potencjałem turystycznym: 7. Wspieranie innowacyjności i rozwój specjalizacji gospodarczych 8. Wspieranie rozwoju funkcji turystycznych 9. Wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich 10. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości			
Liczba grup producentów rolnych	szt.	ARiMR	4
Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	Rejestr UG	21
Długość szlaków turystycznych	km	Starostwo Powiatowe	500
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	%	GUS	928
Tereny inwestycyjne w odniesieniu do powierzchni powiatu ogółem	ha	Starostwo Powiatowe	251,17
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS	82
Liczba przedsiębiorstw działających w sektorze turystyki wg PKD 2007(sekcja I-zakwaterowanie i gastronomia)	szt.	GUS	81
Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	GUS	4,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	GUS	71,9
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	zł	GUS	2513

Cel strategiczny IV: Podnoszenie sprawności instytucjonalnej zarządzania w JST:			
11.Podniesienie kompetencji osób zatrudnionych w administracji publicznej			
12.Wspieranie rozwoju przyjaznej obywatelowi administracji publicznej			
13.Działania na rzecz promocji powiatu i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych			
Liczba przeszkolonych pracowników samorządowych	os.	Starostwo Powiatowe	37
Liczba mieszkańców powiatu korzystająca z elektronicznego systemu zarządzania dokumentami	os.	Starostwo Powiatowe	0
Liczba projektów realizowanych we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	szt.	Starostwo Powiatowe	6
Środki finansowe pozyskane z zewnętrznych źródeł (dotacje i subwencje krajowe, EFRR, EFS, EOG, itp.)	zł	Starostwo Powiatowe	978120,24
Środki zewnętrzne na 1 mieszkańca	zł	Starostwo Powiatowe	23,23
Liczba zlikwidowanych barier w obiektach użyteczności publicznej	szt.	Starostwo Powiatowe, PCPR	2
Liczba szkoleń dla beneficjentów zewnętrznych środków finansowych	szt.	Starostwo Powiatowe	25

- -dane z roku 2020

** - dane do pozyskania w okresie sprawozdawczym

Źródło: opracowanie własne.

8. Źródła i instrumenty finansowania realizacji strategii

Strategia Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 powinna być dokumentem wyznaczającym kierunki opracowywania budżetu powiatu w latach 2021 – 2027 oraz kierunki wykorzystywania innych źródeł finansowania. Z perspektywy finansowej realizacja strategii rozwoju Powiatu Wieruszowskiego uwarunkowana jest przez wewnętrzne możliwości inwestycyjne, wygenerowane przez samorząd powiatowy, wsparte współfinansowaniem jednostek samorządów gminnych działających na obszarze powiatu i partnerów prywatnych, zaangażowanych w proces rozwoju. Z punktu widzenia wewnętrznych zdolności inwestycyjnych, kluczowe znaczenie ma obecna i przyszła kondycja finansowa samorządu powiatowego.

Analiza finansowa Powiatu Wieruszowskiego wskazuje, że powiat posiada zdolności pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Konkludując, finansowanie działań prorozwojowych realizowanych w ramach strategii rozwoju oprócz zaangażowania środków własnych może uwzględniać zaangażowanie finansowe podmiotów zewnętrznych z wykorzystaniem zarówno formuł partnerstwa publiczno-prywatnego jak i publiczno-publicznego.

Efektywna realizacja Strategii Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 w znacznym stopniu uzależniona będzie od możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego. Ze względu na trwające negocjacje na poziomie UE oraz brak zdefiniowanych ram finansowania polityki rozwoju na poziomie kraju jak i regionu, oszacowanie potencjalnych strumieni finansowych jest w chwili obecnej niemożliwe. Przegląd przewidywanych w przyszłości funduszy i innych narzędzi finansowania rozwoju wskazuje, że głównymi zewnętrznymi źródłami rozwoju regionu będą środki z budżetu państwa, fundusze Unii Europejskiej oraz środki międzynarodowych instytucji finansowych (m.in. Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju). Uzupełnieniem tych źródeł będą fundusze celowe (m.in., Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; PFRON, Mechanizm Finansowy EOG, Norweski Mechanizm Finansowy w przypadku ich kontynuacji (IV edycja); Fundusz Dróg Samorządowych w zakresie dróg powiatowych i gminnych oraz zadań ujętych w obowiązującym programie rządowym, PROW, a także środki prorozwojowe będące w gestii poszczególnych ministerstw, związane z nauką, edukacją, kulturą i sportem. Do innych potencjalnych źródeł wsparcia realizacji celów Strategii należy zaliczyć m.in.: Program „Erasmus +” – w dziedzinie kształcenia i szkoleń; Program LIFE – w obszarze ochrony środowiska przyrodniczego i działań w obszarze ochrony klimatu.

Pierwszoplanowym źródłem finansowania rozwoju w najbliższym czasie pozostaną niewątpliwie środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Obszarów Wiejskich), które powinny dać silny impuls rozwojowy dla Powiatu Wieruszowskiego.

Wskazane zarówno na poziomie regionu (w „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030”), kraju (w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030) jak i Unii Europejskiej, priorytety i obszary strategicznej interwencji znalazły odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 i w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju powiatu. Proponowana reorientacja europejskiej i krajowej polityki regionalnej tworzy sprzyjające, także dla powiatu, uwarunkowania rozwojowe. Zmiany w głównych kierunkach alokacji środków finansowych w nowym okresie

programowania powinny być korzystne tak dla regionu łódzkiego, jak i dla Powiatu Wieruszowskiego i przynieść większe możliwości dynamizacji procesów rozwoju.

W finansowaniu Strategii Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2021 – 2027 w związku z negatywnymi trendami gospodarczymi może stać się koniecznym zaangażowanie prywatnych środków, w tym m.in. funduszy pożyczkowych, gwarancji i poręczeń kredytowych oraz instrumentów finansowych w partnerstwie publiczno-prywatnym (wspólna realizacja projektów przez podmiot publiczny i partnera prywatnego oparta na podziale zadań i ryzyka).

Jednym z głównych instrumentów realizacji strategii będzie w dalszym ciągu kontrakt terytorialny, jako narzędzie koordynacji działań rozwojowych pomiędzy rządem i samorządem regionalnym w oparciu o rozpoznane potrzeby oraz priorytety rozwojowe województwa i kraju (kontrakt terytorialny – pośrednio – będzie oddziaływał także na finansowanie rozwoju lokalnych jednostek terytorialnych ze środków publicznych). Kontrakt określi zasady i kierunki kierowania funduszy. Kontrakt terytorialny będzie realizowany przez programy rozwoju oraz programy operacyjne. Będzie finansowany zarówno ze środków unijnych, jak i krajowych.

Rozwój pandemii COVID-19 może przynieść negatywne skutki społeczne i gospodarcze. Instrumentem neutralizującym te negatywne skutki będą środki krajowe i UE, uwzględnione w nowym instrumencie finansowym na lata 2021-2027-Funduszu Odbudowy.